Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

אומאָפּהענגיגע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 193 (1188 | Łódź, Piątek 19 Sierpnia 1927 | מאָרגען־אויסגאַבע | לאָדז, פרייטאג כ״א אב תרפ״ז. | Nr. 193 (1188

אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

יודישער הילפס־פעראיין „תּומכי אורחים" 18 פּאָמאָרסקאַ 18

זונטאג, דעם 21־טען אויגוסט, ווערט איינגעאָרדנעט דורך דעם הילפס־פעראיין „תּומכי אורחים"

פּאַרק הערלענאָוו

א גרויסער גארטען־פעסט

מיט א איבערראשענד רייכער פּראָגראַם, וואָס לאָדז האָט נאָך נישט בעוויזען צו זעהען.

נור 1 מאָל! די איטאַליענישע קינסטלער אין לאָדז! דאָס וואונדער פון 20. יאָהרהונדערט נור 1 מאָל!

דער ספּעציעל צום פעסט־געקומענער וועלט־בערימטער איליוזיאָניסט און צויבער־קינסטלער אויס איטאַליען
Signor Panetti & Miss Fanny
וועלען אויפטרעטען מיט אויסערגעוו. פענאָמע. קונסט־נומערן צו. אנד.:
„דער מענש אין דער לופט"
אין גאַנץ אייראָפּאַ און אויך אין אמעריקאַ טרעטען די קינסטלער אויף ביי אויסערקוועטע צירקען און ספּאָרט־פּלעצער.

אויף דעם ספּאָרט־פּלאַץ אין הערלענאָוו וועט אויפטרעטען דער ספּאָרט־קלוב „שמשון" 3 אויינער נ״מ
1) באָקס־קאַמף 4 א זיינער
2) א האַנד־מעטש 5 א זיינער
3) אויפטריטען פון אן אונגארישער טענצערין מיט געזאַנג.
צווישען ר. ק. ס.–„מאַקסאַן" און ר. ק. ס.–„גווירדאַ".

2 ארקעסטערס.
1) א גרויסער סימפאָנישער קאָנצערט פון 50 מאַן אונטער דער ליטונג פון פּראָפ. טעאַדאָר רידער.
2) א גרויסער מיליטערישער בלאָז־ארקעסטער אין 2־טען גאָרטען. פאַנטאַזיע לאָטעריע פון 3000 ווערטפולע פּאַנדען צו 50 גר. א לאָס. שים־בודעס, קאַרוסעלע, דאַנסינג, לודקעס, קאָנפעטי, פּאָסט.
איבער'ן וואַסער 10 אין אָוונד — ראַקעטען און בענגאַלישע פייער.

ערמים אין די פּראָגראַמען. יעדעס קינד בעקומט ביים איינגאַנג אַן נאַדעטע א פּריז. בילעטען צום פרייז פון 50 1 און 1 זל. איז צו בעקומען אין פעראיינס־קאנצעלאריע, פּאָמאָרסקאַ 18.

הגמנסיה העברית „יבנה" בלודז
צינילנינה 75

תלמידים חדשים מתקבלים בכל יום לפני הצהרים בלשכת בית הספר מן 11–1
למכינה A^0 מתקבלים ילדים בני שש, בלי שום הכנה.
בחינות הכניסה – מ30 לVIII.
המנהל.
026

עס ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען פון נייע שילער יעדען טאָג פאַרמ. אין שול קאַנצעלאַריע פון 11–1
אין דער מכינה A^0 ווערען אָנגענומען קינדער פון 6 יאָהר אָהן שום פּאָרבערייטונג.
איינטריטס־עקזאַמענס–ד. 30/VIII
דער דירעקטאָר

8 טעג פאַר צוריקקעהרענדע פון די בעדער!
דר ישניאַווא גורא
פּענסיאָנאַט „זדראָוויע" ס. ראַפּאַפּאָרט
האָט איצט עטליכע פריע פּלעצער: גרויסע זוניגע צימער, אויסגעצייכענטע קוך און בעדינונג. צוגענגליכע פּרייזען.
אינפאָרמאַציעס ערטיילט: ל. ראַפּאַפּאָרט, פּעטריקאָווער 23 און אויפ'ן אָרט

Wyższe
Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSON
Cegielniana 28, tel. 51-79.

עס ווערען אָנגענומען שילער אין אלע קלאַסען. קינדער פון 6 יאָהר ווערען אָנגענומען אהן עקזאַמענס.
פאַר שילער (אבסאָלווענטען) פון פאָלקס־שולען וועלען געמאַכט ווערען געוויסע פערלייכטערונגען ביים אָננעהמען זיי אין 4־טען און 5־טען קלאַס.
אין דער ערשטער העברעאישער פּרעבעל־שולע (לויט דעם נייעסטען ענטוויקלונגס־סיסטעם) ווערען פערשריבען קינדער פון 4 יאָהר אָן.
ביים איינשרייבען די שילער דאַרפען בייגעלעגט ווערען א מעטריקע און א פּאָקען־שיין.
די קאַנצעלאַריע איז טעטיג טאָג־טעגליך, פון 10—1 פריה און פון 4—6 נאָכמיטאָג.
878
די דירעקציע.

א גוטער
שטעפער
(נייהער) קען זיך מעלדען ביי דער פירמע
ניסאָווסקי,
שוך־פאַבריק פּיעטריק 105
טעל. 16-01.
921

געלעגענהייטליך צו פערקויפען בילי א וואָג,
וואָס מ'קען וועגען אויף איהר ביז 750 קילאָ, געאייגענט פאַר א פאַבריק אָדער לאַגער. וואָני א גער אלעקסאַנדראָווסקאַ 26

אכטונג!
ליבהאַבער פון יודישען בוך אין לאָדז און אומגעגענד!
אין מיין נייערעפענטער
בוכהאנדלונג
בעקומט איהר יודישע ביכער פון אלע פערלאַגען און גרעסטען אויסוואַהל.
962
ספּעציעלער פערקויף פון פּוילישע שול־ביכער.
נ. בערלינסקי אלט־שטאָט 12
לינקע אָפיצינע, 2 שטאָק

Z intencji zaślubin naszej kochanej siostry
EDZI HOCHBERŻANKI
z p. JAKÓBEM POTOKIEM
życzą wiele szczęścia i zadowolenia
926 siostra **Tylcia** i brat **Abram**

צו דער פערלאָבונג אונזער געערטען פריינד
ה׳ אברהם קרישטאל
מיט פרל. העלענא האַכמאַן
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
894 פאַמיליע פּאָלאַקעוויטש.

916 צו דער פערלאָבונג פון מיין ברודער
יחזקאל קאַזמאַרזש
מיט פרל. פּעסע שמולעוויטש
ווינשען מיר זיי א הערצליכען מז״ט און עוויגעס גליק
בנימין קאַזמאַרזש און פרוי.

צו דער חתונה פון ה׳
אברהם האַמער (פּיעטריקאָוו)
מיט פרל. פּראַניע ברען (וויען)
ווינשט א הארציגען מזל־טוב און ברכה והצלחה
923 משה פיינהינר און פאַמיליע.

א הערצליכסטען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבע שוועסטער חיה רימאַנד צו די חתונה פון איהר טאָכטער רבקה רימאַר מיט ה׳ שעיה שלאַם וואָס איז פאָרגעקומען אין קערנאַזיע זונטאָג, ד. 14 אויגוסט. מיר ווינשען דאָס יונגע פּאָר א גליקליכע צוקונפט.
926
העניך קאָהן און פרוי ליפּה, אברהם יצחה, חוה צירל קאָהן.

א הערצליכען מזל־טוב
ווינשען מיר אונזער לאַנג־יעהריגען פּערוואַלטונגס־מיטגליד און אויך עהרען־סעקרעטאַר
הערש איזענבאַום
צו דער פערלאָבונג פון זיין טאָכטער
בלימה מיט ה׳ ראובן קאַטשינסקי
א גליקליכע צוקונפט און זייער וועג זאָל זיין מיט בלומען בעשטרייט
די פערוואַלטונג פון גמילות חסדים
917 ביי דעם גרינעם מאַרק נומער 7.

צו דער חתונה פון פרל.
ראשע כאַן
מיט ה׳ הערש גאָלדבערג
וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאָג דעם 14/8 27
ווינשען מיר פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
912 הערמאַן גראָסמאַן און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון מיין שוועסטער־קינד פרל. טעמרשא שלאַמאָוויטש
מיט ה׳ מאָריץ זילבערשטיין
ווינשען מיר א הערצליכען מזל־טוב און פיל גליק
יחיאל באָרובקאַ און פרוי,
935 מוטער און ברודער.

Z intencji zaręczyn kolegi mojego
MORYCA ZYLBERSZTAJNA
z panną TOSIĄ SZLAMOWICZÓWNĄ
życzę narzeczonym wiele szczęścia
930 **Uszer djamantsztajn.**

Samuel Sapersztajn
Anna Zunówna
ZAŚLUBIENI.
Łkdź, dn 14 sierpnia 1927.

צו דער חתונה פון
סאַמועל סאַפּערשטיין
מיט פרל. אננא זון
גראַטולירען מזל־טוב און ווינשען א לאַנג און גליקליך צוזאַמענלעבען
מוטער פרומע סאַפּערשטיין,
שוואָגער פרץ גידים, פרוי או. קינדער.
904

מזל־טוב
צו דער חתונה פון אונזערע טייערע פריינד
פרל. אדעלא לאַנדאַ
מיט ה׳ ישראל ראָזען
וועלכע איז פאָרגעקומען זונטאָג ד. 14 אויגוסט
ווינשען מיר זיי פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
910 ישראל וויינפעלד און כלה.

קאנפערענץ צו שיצען די יודישע רעכט איז נעכטען געעפענט געווארען.

ציריך, 18 (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער ערשטער זיצונג פון דער קאנפערענץ צו שיצען די יודישע רעכט האט די ערעפנונגס רעדע געהאלטען נחום סאקאלאוו. ער האט אנגעוויזען אויף דער היסטארישער בעדייטונג פון דער קאנפערענץ, וועלכע האט זיך געשטעלט אלס ציעל צו ארגאניזירען דאס אינטערנאציאנאלע יודענטהום נישט אינטער לאזונגען פון קאמף, נאר כדי צו בעשיצען זיי פון עולות, וואס ווערען זיי אנגעטהון אין פיעל ערטער און צו פערטיידיגען זייערע רעכט.

ער בעגריסט די אמעריקאנער דעלעגאציע, וועלכע איז די צאהלרייכסטע אויף דער קאנפערענץ, די פוילישע דעלעגאציע א. אנד.

נאכדעם האט אין נאמען פון קאמיטעט פאר די יודישע דעלעגאציעס אין פאריז בעגריסט לעא מאצקין ער האט זיך אבגעשטעלט אויף דער ווידערשטאנד וואס די קאנפערענץ האט בעגעגענט אין אייגענע יודישע קרייזען. איינגעלאדען צו דער קאנפערענץ זענען געווארען אלע יוד. ארגאניזאציעס אנהויבענדיג פון דער אגודה ביז צום „בונד". כדי צו פעראיינהייטליכען די טעטיגקייט פון די 15 יודישע וועלט ארגאניזאציעס, וועלכע טרעטען אויף ביי פערשידענע געלעגענהייטען אין נאמען פון יודענטהום.

אן'איינדרוקספולע רעדע האט געהאלטען ראבינער ד"ר סטעפאן וויז. ער האט אנגעוויזען, אז די אמעריקאנער יודען הויבען אהן צוזאמענארבייטען אויף אלע געביטען פון יודישען לעבען. זיי פערשטעהען, אז די בלויזע געלד-הילף קען נישט לעזען די פראגע אין איהר גאנצען אומפאנג. ער שטעלט זיך אב אויף די „פעסימיסטישע" מאטיווען פון די געגנער פון דער קאנפערענץ, וועלכע האבען נישט געוואלט די צוזאמענארבייט.

נאכדעם האבען בעגריסט ד"ר מאסיגזאן אין נאמען פון'ם א"י-יודענטום, פראפ. ד"ר חיות אין נאמען פון עסטרייכישען יודענטום, פראפעסאר ש. דובנאוו „אין נאמען פון דער יודישער געשיכטע" לואי ליפסקי אין נאמען פון אמעריקאנער יודענטום און ה. ד. וואסבערג.

אין זיין רעדע האט נאסבערג אויסגעדריקט זיין בעדויערען צוליב דעם, וואס די קאנפערענץ האט נישט בעשלאסען צו פעראייניגען דעם קרייז פראגען וואס ווערען אויף איהר בעהאנדעלט אויך אויף די פראגען פון ווירטשאפטליכע בעגרעניצונגען פאר יודען. ער האט אויך אויסגעדריקט זיין בעדויערען, וואס די פארבערייטונג האט נישט אנגענומען דעם פארשלאג פון דער פאלקיסטיש-דעמאקראטישער גרופע וועגען דער פאזיטיווער בעציהונג צו יודיש.

נאך די בעגריסונגען איז לויט'ן בעשלוס פון דער פארבערײטונג אלס פארזיצער פון דער קאנפערענץ אויסגעוועהלט געווארען נחום סאקאלאוו.

ציריך, 18. (יט"א טעלעגראפיש). אויף דער צווייטער זיצונג פון דער קאנפערענץ צו שיצען די יודישע רעכט האט פראפ. דובנאוו געלייענט דעם רעפעראט וועגען די אלטער און נייע פארמען אין קאמף פאר יודישער עמאנציפאציע, איבער די פערשידענע פארמען און עפאכען.

ער האט געגעבען א היסטארישען איבערבליק. נאכדעם האט א מיטגליד פון דער אמעריקאנער אויספארשונגס-קאמיסיע אין רומעניען אטקינסאן בעריכטעט וועגען די פערפאלגונגען פון די מינדערהייטען אין רומעניען.

אויף די אונגארישע הויכשולעס ווערען אנגענומען נישט מעהר ווי 200 יודישע סטודענטען.

בודאפעשט (יט"א) לויט דער פעראָרדנונג פון אונגארישען בילדונגס מיניסטער, וואס איז איצט ערשינען, וועלען אין הכּסם מיט'ן „נומערוס קלאוזוס"-געזעץ היי-יאהר אנגענומען ווערען אויף אלע הויכשולען אין אונגארן נישט מעהר ווי 200 יודען.

149 יודען וועלען אנגענומען ווערען אויף די פערשידענע פאקולטעטען פון די 4 אונגארישע אוניווערסיטעטען, 31 יודען וועלען אנגענומען ווערען אין דער טעכנישער הויכשול און 20 אין דער לאנדווירטשאפטליכער הויכשול. גלייך ווי אין פאריגען יאהר וועט אויך היי יאהר קיין איין יוד נישט קענען זיך ווידמען דעם כעמישען סטודיום.

DR PRYBULSKI

זאַנאַרדנאַ 1, טעלעפאן 25-38

צוריקגעקעהרט.

ווענערישע אין האר - הויט - קראנקהייטען, מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען. נעמט אן: פון 9—1 און פון 4—8 אבענד דאמען: פון 4—5 נאכם.

קינא ביי'ם קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע בעאמטע 40 שיענקעוויטשא 40.

אנהויב אין געוו. טאג 5 א זייגער נאכם. שבת און זונטאג - 3 נאכמיטאג. לעצטער סעאנס 10 אין אווענד. פערגרעסערטער ארקעסטער.

פון דינסטאג, דעם 16 ביז מאנטאג, דעם 22 אקטאבער איינשליסליך — דאס גרויסע מאנומענטאלע וועלט-מייסטערווערק, אין 13 גרויסע אקטען

די לעצטע טעג פון פאמפעי

אין'ם פילם נעהמען אנטייל די אינטערנאציאנ. קינסטלער ווי Marja Corda, Bernard Götzke i Michał Varkonyi

אנאנס: דער נעכסטער פראגראם „די ים-שקלאפינס". ◆———◆ אכטונג! קינא און רעסטאראן אין גארטען פארלעצטער סעאנס אין גארטען האלב 8 א זייגער אוו. לעצטער סעאנס האלב 10 אווענד. דער זאל איז מכוּנס ווענטילירט. 006

„JULJANÓW" פארק

איז אפען פון 8 א זייגער פריה — אויפ'ן ארט איז פארהאן: א מלעטשארניע, בופעט, קאלטע געטרענקען, ווארימע און קאלטע שפייזען א. א. וו.

שבת און זונטאג צוויי גרויסע גארטען-פערוויילונגען

טאנץ זאל, קארוועל, שוט-האלע, לודקעס, שפרונג פון פירמען שטאק אין וואסער. צו די טענץ שפילט די ביאלאַ-קעמסער און י. ס. פאזנאנסקי. דער פארק איז עלעקטריש בעלויכטען.

מאנאטליכער אבאנאמענט פאר ערוואקסענע 6 זל. פאר שילער — 3 זל. אכטונג! דער פארק קען אפגעגעבען ווערען, לויט א פערשטענדיגונג פאר שולען צום איינארדנען אויספלוגען בזיוהר מעסיגע פרייזען

בענגאליש פייער! קאנפעטי און סערפענטין! בענגאליש פייער!

מיט אכטונג די פערוואלטונג. 792

בענגאליש פייער!

דאס ערשטע ארטאדאקסישע לעהר-אנשטאלט און גן-ילדים אין פוילען

„דרכי-נעם" לאדז

קילינסקי 50, טעל. 26-35

נעמט אן צום נייעם שול-יאהר 1927/28 תלמידים אין אלע קלאסען אנהויבענדיג פון גן-ילדים אן. — די קאנצעלאריע איז אפען טעגליך פון 9—2 גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט די פעראינטערעסירטע, אז צום נייעם שול-יאהר ווערט געעפענט ביי דער „מתיבתא" א מחלקה ב'. די אלע עלטערען פון די קינדער וואס זענען איינגעשריבען געווארען אויפ'ן נייעם שול-יאהר דארפען זיך מעלדען ביז ב' דר"ח אלול.

בעמערקונג: די למידים הויבען זיך אן א' שופטים ר"ח אלול זונטאג דעם 28/8 ד. י. 868 די לייטונג.

איז דער צייט פון 15. ציוניסט. קאנגרעס איז באזעל

וועט ערשיינען טעגליך (30/8-15/9) די

„Kongress-Zeitung"

אין א גרויסען פארמאט, ווענגסטענס 8 זייטען טעגליך, וועלכע וועט ענטהאלטען סטענאגראפישע אויספיהרליכע בעריכטען פון קאנגרעס פערהאנדלונגען און רעדעס.

די צייטונג וועט געשיקט ווערען דורך דער לופט-פאסט און וועט ערהאלטען ווערען מיט דער גרעסטער שנעלקייט. 883

פרייז פאר דער גאנצער קאנגרעס-אויסגאבע (12 נומערן) בלויז 7 זל.

(איינשליסליך פארטא שפעזען) אבאנירען אין לאדז און אין דער סביבה קען מען אין ציוניסטישען ביורא (צעגעלנ. 4). טעל. 27-28, ווי אויך ביים פערטרעטער פון „הצפירה" ז. וויינער קאנסטאנטינער 49

דאס בעוואוסטע ארטאדאקסישע לעהר-אנשטאלט

„בית-תלמוד" לאדז

צעגעלניאנא 11 טעל. 16-57

נעמט אן צום נייעם שול-יאהר 1927/28 תלמידים אין אלע קלאסען פון גן-ילדים אן גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט די פעראינטערעסירטע, אז צום נייעם שול-יאהר ווערט געעפענט „א מתיבתא" און אויך ווערט געלערענט אין דער 7-טער קלאס דאפעלטע בוכהאלטעריע. די קאנצעלאריע איז אפען טעגליך פון 10-2 נאכם. 891

קומט און איבערציוגט אייך!

אלערערט ביטעס, פאדאגיעס, רעהורסען, אפעלאציעס אין אלע געריכטס-, פינאנץ-, אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

האכבערג פאנסקא 1 טעלעפאן 36-77.

בעמערקונג: טעגליך פון 3 ביז 5 נאכמיטאג ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' האכבערג זעלבסט. 823

וואהנונגען

בעשטעהענד פון איינצעלנע שטובען, שטובען און קוכען און 2 שטובען און קוכען מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף באזארנע 7 איז פון זאפארט צו פערמיטען.

צו ערפאהרען ביי שמיינשניידער. פולנאצנא 12 פון 4 ביז 6 נאכם. טעלעפאן 30-96. 668

איז לאטעריע-קאנטאר פון ברייטשטיין נארוטאוויטש 31

קען מען אלע טאג בחנם נאכקוקען די אפיציעלע טאבעלע און ס'ווערען אויסגעצאהלט אלע געווינסען.

מיט אכטונג ברייטשטיין, נארוטאוויטש 31. 780

רעסטאראן „METROPOL"

מאניושקי 1, טעלעפאן 11-04

היינט און טעגליך פון 7 ביז 11 אין אווענד

אווענד-ברויט פון 3 גענג 2 זל.

טעגליך ארטיסטישע אויפטריטען און דאנסינג

א סטודענט

ערטיילט לעקציעס פאלניש, דייטש, לאטיין, פראנצעזיש, מאטעמאטיק. קילינסקי 96 וואוינונג 3, רעכטס, צווייטער טויער. פון 5—6 אווענד. 906

דער פאביאניצער רבי שליטא

נאווא צעגעלניאנא 10

קומט צוריק פון טשעכאטשינעק אי"ה דינסטאג פ' ראה 446

די 8-קלאסיגע גימנאזיע מיט רעגירונגס-רעכט

„בית-אלפנא"

60 צעגעלניאנא 60 810

נעמט אן שילער אין די פארבערייטונגס-קלאסען און אין אלע קלאסען.

די קאנצעלאריע איז אפען יעדען טאג פון 10 ביז 1.

פאר אנפאנגער איז פארהאן א ספעציעלער „גן-ילדים".

אערוקאציאנס פרעבעל-שולע

M. ROZENTALÓWNY

Żeromskiego 9

איינשרייבונגען פון 24/8 ד. י. טעגליך פון 4-6 אוו.

ענגלאַנד פאָדערט פון פראַנקרייך צו רעדוצירען דאָס מיליטער אין רהיין־געביט.

לאָנדאָן, 18. (טע. טעל.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעדוקציע פון פראַנצויזישען מיליטער אין דעם רהיין־געביט דערוויסט מיר זיך פון א זיכערער קוועלע, אַז דער ענגלישער אויסערן מיניסטער טשעמבערלען האָט איבערגעשיקט צו בריאַנ'ען צוויי זעהר ענערגישע נאָטעס.

דער הויפּט־מאָטיוו פון די נאָטעס איז דער, וואָס אין לאָקאַרנאָ איז דייטשלאַנד צוגעזאָגט געוואָרען צו רעדוצירען דאָס מיליטער אין רהיין־געביט. איינס פון די ביידע: אָדער מען האָט נישט געדאַרפט צוזאָגען און אַז יאָ, מוזען די הבטחות דערפילט ווערען.

די נאָטעס זאָלען האָבען גורם געווען, אַז דער פראַנצויזישער קאַבינעט זאָל ענדערען זיין פּרינציפּיעלע שטעלונג לגבי דער פראַגע.

ענגליש־כינעזישער קאָנפליקט

האָט זיך פערשאַרפט.

לאָנדאָן, 18 (אַטע) דער קאָנפליקט אין שאַנכאַי צווישען דער כינעזישער און ענגלישער מאַכט צוליב'ן פערהאַלטען דורך כינעזישע וועלכער אַן ענגלישען עראָפּלאַן, פערשאַרפט זיך.

די כינעזישע מאַכט האָט אָבגעוואָרפען דעם פּראָטעסט פון פראַנצויזישען קאָנסול, וועלכער האָט געוואָלט אַרויסטרעטען אַלס פערמיטלער. די כינעזער האָבען אַרויסגעגעבען אַ קאָמוניקאַט, אַז זיי האָבען זיך נישט דערשראָקען פאַר דעם ענגלישען אולטימאַטום און זיי וועלען אָנעהמען מיטלען צו באַשיצען די כינעזישע רעכטע.

דעלעגאַטען צום ציוניסט. קאָנגרעס

פון לאָדז אויסגעוועהלט לאָהאַניה אל. יאָעל.

וואַרשאַ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) צווישען די דעלעגאַטען צום ציוניסטישען קאָנגרעס, וועלכע זענען אויסגעוועהלט געוואָרען פון דער אַלגעמיינער ציוניסטישער קאַנדידאַטען־ליסטע, געהען אַריין פאָלגענדע פערזאָן:

ד"ר מאיר דאַווידזאָהן, ש. שווייס, י' אַבענשלאַק (וואַרשאַ), לאַווניק אַלעקסאַנדער יאָפע (לאָדז, מיטאַרבייטער פון „נייעם פאָלקסבלאַט") און שמואל ראָזענעס (ראַדזיוואַ).

מצד דעם ציוניסטישען צ. ק. געהען אַריין לעווינסאָן, דעם. ד"ר ראָזענבלאַט, הינדעס און הופמאַן.

דעלעגאַציע פון יודישע האַנדווערקער אין האַנדעלס־מיניסטעריום.

וואַרשאַ, 18 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מאָרגען פרייטאָג וועט דער וויצע האַנדעלס־מיניסטער אויפנעהמען אַ דעלעגאַציע פון יודישע האַנדווערקער, וועלכע וועלען דעם מיניסטער פאָרלייגען מעמאָריאַלען וועגען צעכען־געזעץ און קרעדיטען.

ד"ר H. WEISSHOFF

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען

23 זאַוואַדזקאַ 23

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון האַלב 4 ביז 5 נאָכמיטאָג.

טויט־אורטייל פאַר נעהערן צו קאָם. פּאַרטיי

קאָוונאָ, 18 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָס מיליטער געריכט האָט פערמשפּט צום טויט דעם היפעל־מאַכער־אַרבייטער רעמבאַוויסקי פאַר כלו. רשטער אָנגעהערינקייט צו דער קאָמוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

נען. זאַגורסקי אין דאַנציג?

דאַנציג, 18 (טעלעפאָניש) עס געהען דאָ אַרום שטאַרקע קלאַנגען, אַז גען. זאַגורסקי באַהאַלט זיך אין דאַנציג.

מען האָט אפילו אָנגעוויזען די צימער, ווי מען האָט דעם גענעראַל געזעהען, און דעם האָטעל ווי ער האָט געוואוינט.

צוליב די קלאַנגען האָט די צענטראַל־מאַכט פאָרגענומען ענטשפּרעכענדע מיטלען.

ביי פערדייאונגס שוואַכקייטען

בלוט־אַרומקלים, גאַלבזוכט דריטען־קראַנקהייטען, וויסיפּקס, לאַקסירען, רעגולירט אויסגעצייכענט דאָס נאַטירליכע ביטער־וואַסער

Franciszka Józefa

בערימטע פראָפעסאָרן פון דער היילונגס־וויסענשאַפט האָבען זיך איבערצייגט, אַז די צערפּטע קינדער קאַנען דאָס ביטער־וואַסער

Franciszka Józefa

גוט פערטראָגען. — צו באַקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד־אַפּטעקאַרסקע.

אַרום דעם גרוש אין אונגאַרן.

די אַרעסטירטע יודען איבערגעפיהרט אין א קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער.

בודאַפּעשט, 18. (יט"א טעלעגראַפיש). די אויפרעגונג צוליב די אַבלאַוועס אין די יודישע שולען איז זעהר גרויס. די 391 פערהאַלטענע וואָס שטאַמען מייסטענס פון גאַליציען און בוקאָווינא זענען איבערגעפיהרט געוואָרען אין אַ קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער, וואָס די רעגירונג טראַכט מיט זיי צו טון איז דערוויילע נישט באַקאַנט.

די רעגירונג באַמיהט זיך אָבצושוואַכען דעם איינדרוק, וואָס די אַבלאַוועס אויף די יודען האָבען געמאַכט אין דער אויסערליכער וועלט. אין אַ קאָמוניקאַט, וואָס די היגע פּאָליציי האָט אַרויסגעגעבען ווערען אַפּעלירקענט די יודען־פיינדליכע פערגרעסען פון די אַבלאַוועס.

די יודישע קהלה אין שעגעדין האָט אַריינגעטראָגען צו דער רעגירונג אַ פּראָטעסט געגען די אַבלאַוועס אין די שולען. אינ'ם פּראָטעסט ווערט אָנגעוויזען, אַז די פעראָרדנונג איז נישט געזעצליך און שטערט די יודען צו ערפילען זייערע רעליגיעזע פליכטען.

אַרבייט אָנשטאָט געלד־שטיצעס.

ירושלים. (יט"א). אין הכנסת מיט די באַשלוסען פון די ציוניסטישע אָרגאַנען איז דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין ארץ־ישראל צוגעטרעטען דורכצופיהרען אַ ריהע עפענטליכע אַרבייטען אין ירושלים, חיפה און עפולה.

ביי די דאָזיגע אַרבייטען וועלען געפינען באַשעפטיגונג אַלע אַרבייטסלאָזע און אויף אַזאַ אופן וועט מען שוין אין די דאָזיגע שטעדט אויפהערען אויסצאָהלען געלד־שטיצעס פאַר אַרבייטסלאָזע.

שטאָט־ראַט אין לעמבערג

ווערט פונאַנדערגעלאָזט.

לעמבערג, 18. (טעלעפאָניש) דער ניי־באַשטימטער לעמבערגער וואָיעוואָדע דאַ דונין־באָרקאָווסקי האָט בנוגע אַנ'אָריענטינג פון הזכרה באַשטימט ערקלערט, אַז דער שטאָט־ראַט אין לעמבערג וועט די טעג ווערען פונאַנדערגעלאָזט.

די עפענונג פון ערשטען טעאטער־בנין אין ארץ־ישראל.

תל־אביב (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ פייערליכע עפענונג פון נייעם בנין פון „ארץ ישראל־טעאַטער", וואָס ווערט אָנגעפיהרט דורך מ. גנעסין.

דאָס איז דער ערשטער בנין אין ארץ ישראל, וואָס איז געבויט געוואָרען ספּעציעל פאַר טעאַטער־צוועקען. דער בנין געהאַלט עפליכע הונדערט ערטער און די נייעסטע טעכנישע איינריכטונגען. פאַר דער פאָרשטעלונג האָבען געהאַלטען באַגריסונגס רעדעס דר. הררי אי. ה. בן חיים (דער לייטער געהערט צום „הבימה" אַנסאַמבל). עס איז געשפּילט געוואָרען אַנסקי'ס „דיבוק".

דער גורל פון סאַקאָ און וואַנזעטי ווערט היינט ענטשידען.

לאָנדאָן, 18. (אַטע). דער העכסטער טריבונאַל אין מאַסאַטשוסעטס האָט באַהאַנדעלט די פאָרמעלע פּראָוואָקאַציע, וועלכע זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרען דורך סאַקאָ און וואַנזעטי'ס אַדוואָקאַטען.

דער געריכטס בנין איז אַרומגערינגעלט געווען דורך פּאָליציי. אין געריכט זענען נאָר אַריינגעלאָזט געוואָרען אַדוואָקאַטען און פּרעסע־פאַרשטעהער. אַדוואָקאַט הילל האָט אין זיין 2 שעה'דיגער רעדע באַוויזען, אַז דאָס געריכט האָט זיך געשטיצט אויף נישטגענינענדע באַווייזען. ער האָט געפאָדערט אויסצושליסען דעם ריכטער טייער פון'ם פּראָצעס, ווייל ער געפינט זיך אונטער פּאָליטישע איינפלוסען. די אַנדערע פערטיידיגער האָבען געפאָדערט אָבצושאַפען דעם טויט־אורטייל און צו באַטראַכטען אויפסניי דעם פּראָצעס.

נאָך דער רעדע פון פּראָקוראָר איז דאָס געריכט אַוועק אויף אַ בעראַטונג, נאָך וועלכער ס'איז ערקלערט געוואָרען, אַז דער אורטייל וועט אַרויסגעזאָגט ווערען היינט פרייטאָג.

יודען און די אַקציע צו באַפרייען סאַקאָ און וואַנזעטי.

פּאַריז, (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע, וואָס די יודישע אַרגאַניזאַציעס פון היגער טאַגס אין פערגאַנגענער וואָך האָבען אָנגעהויבען לטובת סאַקאָ און וואַנזעטי, שרייבט די היגע יודישע צייטשריפט „ל'אוניווער איזראַעליט" צוו. אַנד. פאָלגענדעס: „דאָס יודענטום האָט דאָ גאָרנישט צו טון און עס וואָלט געווען גאַנץ איינגעוואָרנישען זיך צו מישען אין אַן אַנגעלעגענהייט, וואָס האָט דערוועקט אַזעלכע שטאַרקע סאָציאַלע ליידענשאַפטען אין אַמעריקאַ.

ה' פערנאַנד קאָרקאָס האָט זיך דערוואוסט, אַז דער פּרעזידענט פון העכסטען געריכט אין אַמעריקאַ ריכטער לואי בראַנדייס קען ראַטעווען די פעראורטיילטע און היות בראַנדייס איז אַ ציוניסט האָט ער געפינען פאַר נויטיג אין נאָמען פון די פראַנצויזישע ציוניסטען צו טעלעגראַפירען צום פּרעזידענט וויצמאַן, אַז אויך ער זאָל אינטערווענירען ביים ריכטער בראַנדייס. דר. וויצמאַן האָט אָבער צו פיל פּאָליטישען פערשטאַנד, כדי דאָס צו טון און אויך ריכטער בראַנדייס האָט זיכער צו פיל יורידישער אויסגעהאַלטענקייט כדי זיך לאָזען באַאיינפלוסען".

אומגעקומען צוויי עראָפּלאַנען

אויפ'ן וועג קיין האָנאָלולו.

לאָנדאָן, 18. (אַטע). אין די עראָפּליינעס שטאַטען הערשט אַ גרויסע באַאונרוהיגונג צוליב'ן גורל פון די צוויי עראָפּלאַנען, וועלכע האָבען אָנטייל גענומען אין דער פליה־רייזע פון סאַן־פראַנציסקאָ קיין האָנאָלולו.

די עראָפּלאַנען זענען ביז איצט קיין האָנאָלולו נישט אָנגעקומען. מען רעכענט, אַז עס האָט זיי אין וועג אויסגעפעהלט בענזין און זיי האָבען זיך געמוזט אַראָפּלאָזען אויפ'ן ים.

ענדערונגען אויף וואָיעוואָדע־שטעלונגען

זיצונג פון מיניסטעריו־ראַט.

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די קומענדיגע וואָך פאָרקומען אַ זיצונג פון מיניסטעריו־ראַט. אויף דער זיצונג וועלען ערלעדיגט ווערען אַ ריהע פּערסאָנאַל־פראַגען.

צווישען אַנדערע וועט אויך באַשטימט ווערען אַ נייער וואָיעוואָדע אין קעלץ אויפ'ן אָרט פון'ם פערשטאָרבענעם וואָיעוואָדע מאַנטוויפעל. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז מעגליך, אַז ס'וועלען פאָרקומען ענדערונגען אויף די שטעלונגען פון וואַרשאַווער און קראָקאָווער וואָיעוואָדזשאַפטען.

אומגליקליכער צופאַל מיט דעם מונקאַטשער רבי

שווער פערוואונדעט דודד אַנ'אויטאָ.

ווין, 18 (יט"א טעלעגראַפיש) פון קאַרלסבאַד איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז דאָרט האָט פּאַסירט אַן אומגליק מיט'ן מונקאַטשער רבי שפירא, וואָס געפינט זיך דאָרט אויף קוראַציע: ער איז איבערגעפאָהרען געוואָרען פון אַנ'אויטאָ און איז פערוואונדעט געוואָרען אין קאָפּ און אין ליגקען אָרעם.

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן־, נאָז, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען.

קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפאָן 27-81

ספּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לאַגעווניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—3

אַרום דער אינטערפּעלאַציע פון דער טעלעפאָן־ליניע וואַרשאַ–מאָסקווע.

אַ דאַנק דער ליניע וועט מעגליך זיין צו פיהרען דירעקטע געשפּרעכען צווישען וואַרשאַ און מאָסקווע און דורך וואַרשאַ צווישען מאָסקווע און בערלין.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

היילונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), Tel. 28-98

צוריקגעקעהרט.

נעמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4

עקסטרא וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

טעלעפאָן וואַרשאַ־מאָסקוואַ הויבט קורצליך אָן צו פונקציאָנירען.

מאָסקווע, 18 (סט. טעל.) „פּראַוודאַ" מעלדעט, אַז סוף אויגוסט ד. י. וועלען פאַרענדיגט ווערען די אַרבייטען

מעלדונגען

אין דער פּאַרק־שול ווערען נאָך אָנגענומען קינדער.

צוליעב דעם וואָס די פערוואַלטונג פון דער פּאַרק־שולע פלאַן־קאָשטשעלנע 4 האָט בעשלאָסען צו עפענען. אַנשטאָט דריי. 4 קלאַסען ווערען נאָך אָנגענומען שילער אין עלטער פון 6 יאָהר אָהן. די איינשרייבונגען קומען פאָר אין לאָקאַל פון דער באַראָכאָוו־שול ציגעלגאַס 26 פון 10—1 פאַרמיטאָג. 893

אַכטונג לוין־וועבער!

זונטאָג דען 21/8 פ. 7 אָווענד קומט פאָר אין פעראיין ברזעזשינער 7 אַ גרויסע וויכטיגע פערזאַמלונג וועגען די יעצטיגע לאַגע ביי אונז אין פאַך. חברים לוין־וועבער קומט פינקטליך.

952 — די פערוואַלטונג.

הסתד. „צעירי וחלוץ מזרחי"

196 — קיליגסקי 44

שבת פ' עקב 3 אַזייגער נ. מ. ווערט איינגעאָרדענט אין אונזער לאָקאַל אַ שיחה אויף די טעמא „וואָס האָט אונז געלערנט די וואַהלען צום 15־טען ציוניסטישען קאָנגרעס" מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען וויכטיגע רעדנערס עס ווערט געבעטען אַלע חברים און סימפּאַטיקער צו ערשיינען פינקטליך. — הועד.

די פאָרלעזונג פון ח' ד"ר פּיזשיץ

וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען דעם פאָריקען שבת אין צוליב געוויסע סיבות נישט פאָרגעקומען, די פאָרלעזונג קומט פאָר דעם שבת ד. 20 אויגוסט 10 אין דער פריה אין קינאָ „פלאָרא" וואָווישאַ 22. די פאָרלעזונג האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע פאָראינטערעסירונג בילעטען צו 25 גר. בעקומט מען שבת פון 9 אין דער פריה ביי דער קאַסע פון קינאָ „פלאָרא". 961

[illegible]

„ציריך"

אונזער עמאנסיפאציע.

ס'האט זיך שוין אנגעהויבען די פראק-טישע ארבייט פון דער אינטערנאציא-נאלער יודישער קאנפערענץ אין ציריך.

מיר האבען שוין א סך מאל געזאגט און דארפען נאך איין מאל איבער'חזר'ן, אז די קאנפערענץ איז צוגעגרייטען, געווארען אונטער בזעלבע אומשטענדען, וואס שאפען פאר איהר א שווערע לאגע פון אנהויב אן, און זאגען נישט אן דעם גייסטווענדיגען, גרויסען ערפאלג.

דאס אליין וואס א שמארקער, אל-טער און זעהר איינפלוסרייכער טייל פון דעם יודענטום באטייליגט זיך נישט אין דער קאנפערענץ, ווייל ער אנער-קענט נישט פרינציפיעל קיין אלגעמיינע נאציאנאל-יודישע ארגאניזירונג, איז שוין א גרויסער קלאפ פאר איהר אר-בייט.

דאס אליין, וואס מען מוז אפגעבען אזוי פיל קראפט אויף דעם קאמף מיט די אייגענע, יודישע גענגער שוואכט אפ די אפאזיציע, וואס אזא קאנפערענץ וואלט געקאנט פארנעהמען אין דעם יודישען לעבען.

אבער אפילו צוזאמען מיט די דאזיגע פעהלערען און שוועריגקייטען קען די קאנפערענץ אין ציריך האבען פאר אונז דעם גרעסטען ווערט. אויב דא וועט געזאגען ווערען דאס נויטיגע ווארט אין די יודישע פאדערונגען וועלען פארמולירט ווערען אין א קלארער קא-טעגארישער פארם וועט ציריך ווערען פאר אונז דער אנהויב פון א נייעם קאמף פאר אונזער נאציאנאלער אנער-קענונג.

מיט פארבכטונג וועלען מיר קאנען דענסטמאל פטור ווערען פון יענע אונ-זערע בעלי-טובות, וועלכע ווילען זיך בענוצען מיט „פריוואטע וועגען" און „פריוואטע מיטלען", כדי פארבעסערען די לאגע פון יודען אין איינציגע לענ-דער.

עס מוז פאר אונז געשאפען ווערען א שטענדיגער, לעגאלער עפענטליך-רעכטליכער וועג צו פארטיידיגען אונ-זערע אינטערעסען און אונזער אייגע-נעם נאמען.

דאס יודענטום שטעהט שוין אויף דעם דאזיגען וועג. איצט מוז געפירט ווערען די נויטווענדיגע ארבעט. עס מו-זען צוגעצויגען ווערען די פארשידענ-ארטיגסטע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאפט אין אלע לענדער.

מיר שיקען דער יודישער אינטערנאציאנאלער קאנפערענץ אין ציריך אונזער הארציגסטען גרוס און מיר ווינ-שען, אז טיפע שטורען פון איהר טע-טיגקייט און ענטוזיאזם זאלען בלייבען נאך דעם, ווי די געסט וועלען זיך פונאנדערפאהרען.

די קאנפערענץ וועט נאר דעמאלט בעקומען א גרויסע באדייטונג, ווען זי וועט פארענדיגען מיט דער שאפונג פון א פערמאנענטער אינסטיטוציע פאר דעם שוץ פון יודישע רעכטע.

ה. גראסמאן.

פאליטישער איבערזיכט.

נייע כחות אין דער וועלט-פאליטיק.—די ענגליש-יאפאנישע פריינטשאפט און יאפאנס אקטיווע פאליטיק אין כינא.—בערוהיגונג אין כאוויעט-רוסלאנד. — די שאטענס פון נענת, און די שלום-שטימונג אין דער וועלט.

פרעזידענט קולידזשעס שלימזלדיגע פלאטען-קאנפערענץ אין גענף, וואו די דריי גרעסטע ים מלוכות פון דער וועלט — ענגלאנד, יאפאן און די פאראייניגטע שטאטען פון אמעריקא — האבען זיך בשום אופן נישט געקאנט צוגליייכען, האט מיט איהר באנקראט ארויסגעבראכט א שנוי אין די ביזאיצטיגע בעציהונגען צווישען די גרויסע מלוכות און געביה ט צו אנ'איבערבייט אין די כחות פערהעל-טעניסען פון דער וועלט פאליטיק.

ווי מיר ווייסען, האבען זיך שוין אויף דער קאנפערענץ גענוא ענגלאנד און אמעריקא אנגעהויבען צו לאזען נישט געהערשטע בשות און ס'איז גויטיג געווען, אז סיי די ענגלישע, סיי די אמעריקאנישע דיפלאמאטען זאלען א שיט טוהן מיט דעקלאראציעס און פריינדשאפט און שלום, כדי אביסעל צו בערוהיגען די אויפגערעגטע געזעלשאפטליכע מיי-נונג אין ביידע לענדער, וואס האט שוין אנגעהויבען זעהען אין דער נא-הענטער צוקונפט א קריגערישען צוזא-מענשטויס צווישען די צוויי ענגליש-רעדענדיגע ברודער, צווישען ענגלישען דזשאן בול און אמעריקאנער יענקי.

מען קאן נישט זאגען, אז די מעשים נאך דער קאנפערענץ זאלען אונז קע-נען אזוי פיין בערוהיגען, ווי די רייד פון די דיפלאמאטען. תכף נאכ'ן דורכ-פאל פון דער שווייצארישער קאנפע-רענץ האט קולידזש בעוויליגט דאס בויען פון נייע שיפען און אין דעם אמעריקאנער מארינע-דעפארטאמענט גרייט צו פאר'ן קאנגרעס א פראגראם פון אויסבויען נייע 12 ים-קרייסערס צו 10 טויזענד טאן די גרויס, בעוואפענט מיט הארמאטען פון 8 צאל דיאמעטער. אט די נייע שיפען זאלען א הוספה צו די 8 שיפען, וואס ווערען שוין איצטער געבויט.

ווי מיר זעהען האט זיך דאס געוועט-יאגעניש אויפ'ן ים צווישען אמעריקא און ענגלאנד שוין אנגעהויבען און ווער ווייסט, אויב די שמן-זית-ריקע רייד פון די מיניסטארען און דיפלאמאטען וועלען אונז קענען בעווארענען געגען די מעשים תעתועים פון אזעלכע ממשותדיגע כחות, ווי שיפען און הארמאטען.

*

א צווייטער פועל יוצא פון דער באנקראטירטער פלאטען-קאנפערענץ איז געווען, ווי מיר ווייסען, די פלוצלונג אויפגעלעבטע פריינדשאפט צווי-שען ענגלאנד און יאפאן. שוין אויף דער קאנפערענץ האט די דאזיגע פריינדשאפט בעשאפען אג'-איינהייטליכען פראנט געגען די פאר-איייניגטע שטאטען און האט געפיהרט דערצו, אז די אמעריקאנישע פארשלא-גען זאלען דורכפאלען.

נאך דער גענפער קאנפערענץ האט זיך די ענגליש-יאפאנישע פריינטשאפט שטארק צוזוויקלט און מען דארף אויף דעם דאזיגען צווייבונד מהום והלאה אנהויבען קוקען, ווי אויף איינעם פון די ווילכטיגסטע און השפעה-דיקסטע כחות אין דער וועלט-פאליטיק. מיר געדענקען אלע גאנץ וואויל די מורא'דיגע איבעררעשונג בעת די קלייע יאפאן האט געגעבען דעם אמת'ן טויט-קלאפ דער גרויסער צאריש רוסי-שער אימפעריע. און מיר ווייסען, אז די דאזיגע חשום'דיגע נצחונות פון יאפאן זענען געווען דער וועלט היסטא-רישער רעזולטאט פון דער ענגליש-יא-פאנישער פריינטשאפט. פון דעמאלט אן האט דער דאזיגער צווייבונד נישט אויפגעהערט שפילען איינע פון די גרויסע ראליעס אין דער וועלט-פאלי-טיק ביז צום סוף פון דער וועלט-מלחמה, דענסטמאל האט מען גאכ'ן ווערסאלער שלום געהאפט דורכ'ן פעל-קער-בונד, דורך א פריינטשאפט און ברידערשאפט פון אלע פעלקער, פער-ביטען די אמאליגע צווייבונדען, דריי-בונדען, וואס האבען גאר דערפיהרט ביז צו א מלחמה פון אלעמען געגען אלעמען.

דער דורכפאל פון דער גענפער קאנפערענץ האט די ענגליש-יאפאנישע פריינטשאפט א וועגשלעפט פון היס-טארישען ארכיוו און זי ווידער אוועק געשטעלט אין דער פולער שיין פון דער וועלט-פאליטיק.

מיר זעהען שוין איצטער עדות פון אזויגע געשעהעניש, וואס קענען גאר פערשטענדליך ווערען, ווען מען האט אין זינען די ענגליש-יאפאנישע פריינד שאפט. מיר מיינען דערמיט דעם ארויס-טריט יאפאנס אין כינא, וואס מיט אויף אנ'גאלד-ניי בלעטעל אין דער פא-ליטיק פון ווייטען מזרח.

נאך די מפלות פון סאוויעט-רוסלאנד אין כינא, נאך דעם, ווי ס'איז פאר מאלט געווארען די רוסישע פאלעטער-פאן-אגענטור אין קאנטאן און די רע-וואלוציאנערען פארטייען פון כינא, דער קואמינטאנג, האט אייסגעלאסען אלע קאמוניסטען פון זיינע רייהען —

מיט איין ווארט, נאכדעם, ווי די רוסישע השפעה איז פאקט אינגאנצען ליקווידירט געווארען אין כינא, האט יאפאן אנגעהויבען פיהרען א שטארק אקטיווע פאליטיק און איז כוף כל סוף ארויסגעטראטען מיט אזעלכע פאדערונגען, וואס דערמאנען אונז די אמאליגע צייטען פון פאר - רעוואלוציאנערישען כינא.

יאפאן האט דורך איהר דיפלאמאטי-שען פארשטעהער געלאזט וויסען פיי-דע איצטיגע רעגירונגען פון כינא, דער צפון-ארמיי פון טשאנג-טסא-לין און דער דרום ארמיי פון טשאנג-קאי-שעק, וועי-גען איהרע פרעטענזיעס, וואס זי האט אויף מאנדזשוריע און מאנגאליע.

די דאזיגע יאפאנישע פרעטענזיעס זענען פארמולירט אין אג'אולטימאטום וועגען נוסח און שטעלען מיט זיך פאר נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי אג איבער'חזר'ן פון די בעריהמטע 21 פא דערונגען אין יאהר 1915, וואס האבען בעדראפט איבערגעבען די אומבגרענ-צטע כינעזישע פראווינצען אין רשות פון יאפאן און זיי איבערגעדערשען אין יאפאנישע קאלאניעס.

די יאפאנער פאדערן, אז די כינעזי-שע נאציאנאליסטען זאלען זייער ממשלה ווייטער פון שאנטונג נישט פערשפריי-טען. א חוץ דעם מוז כינא געבען יאפאן דאס רעכט פון שאפען פאר זיך ערד אין מאנדזשוריען האבען א שום ג צניק. יאפאן בעקומט דאס רעכט אויף בויען אייזענבאהנען אין מאנדזשוריע און מאנ-גאליע, די אייזענבאהנען קיין מערב. פון דער אנדער זייט מוז כינא זיך אפזא-גען פון בויען אייזענבאהנען אין מאנ-דזשוריען, וואס זאלען לויפען גלייך, פאראלעל, מיט די יאפאנישע. בכלל ווייל יאפאן איינשטעלען א מין פאליטי-שע אפוטרופסות איבער די פראווינצען וואס טשאנג-טסא-לין האט בעזעצט פרום פעקין.

ס'איז קלאר פאר יעדען בר דעת, אז יאפאן וואלט זיך נישט דערוועגט ארויס-צוטרעטען מיט אזעלכע חוצפה'דיגע פאדערונגען, אויב זי וואלט נישט גע-האט אויף דעם די הסכמה פון ענגלאנד.

מיר האבען פאר זיך די ערשטע פרוכטען פון דער ענגליש-יאפאנישער פריינדשאפט, וואס איז אויפגעקומען אויף דער באנקראטירטער פלאטען-קאנפערענץ און האט אויף אזוי פיל איבערגעשריבען די כח ת-פערהעלטנישען אויף די ברעגעס פון גרויסען ים אוי ק וס, אז מיר מעגען זיך מאכען בריינגען צו די כינעזישע וועלט פאליטישע געשעהע-נישען.

*

די קריגס-קאמפאניע, וואס האט זיך די לעצטע צייט געפיהרט אין רוסלאנד און וואו מען האט געשראקען דעם עולם מיט דער כפכ'ח פון א מלחמה מצד די ענגלישע אימפעריאליסטען און בכלל מצד דער בורזשואזער אייראפע געגען רוסלאנד, האבען געהאט נאר א באטייט פאר דער אינעווייניגסטער פאליטיק, וואס האט זיך אונגעשטויגען אויף ארויסער שווערינקייטען מצד דער אפאזיציע.

די מלחמה-סכנה האט בעדארפט טראצקי'ן און זינאוויעוו'ן פארמאכען דאס מויל און געבען דער פיהרענדי-גער גרופע פון די מעלינצעס דעם רשות ארויסצווערפען געגען דער אפא-זיציע.

נאך ווי עס וויזט אויס, האט די אפאזיציע, צו וועלכער עס געהערן א חוץ טראצקי און זינאוויעוו, אויך קא-מענעוו, ראקאווסקי, פיאטאקאוו און צרורע, א פולע חסידים אין די קא-מוניסטישע רייהען, און מען האט מורא איבערצו'חזר'ן די פעהלערן פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע, וואס האט אריינגעגעסען איהרע אייגענע קינדער.

מען איז דעריבער אויך דעסמאל איינגעגאנגען אויף א פשרה, מכים געווען איבערצולאזען פאר די טראצקי-סטען דאס רעכט פון דיסקוסיע, פון קריטיק בתפו, אז די אפאזיציע זאל זיך אונטערגעבען אלע בעשלוסען פון צענטראל-קאמיטעט.

ביידע צדדים האבען אנגענומען די דאזיגע פשרה און טראצקי און זינא-וויעוו זענען פערבליבען מיטגלידער פון צענטראל-קאמיטעט.

ווען אפילו וועט דאס דערוויילע פיהרען דערצו, אז די קריגס קאמפאניע אין רוסלאנד וועט אביסעל אפגעשוואכט ווערען און אז סאוויעט-רוסלאנד וועט ווידער אמאל זיך נעמען איינשטעלען אין ענטוויקלען נארמאלע פאליטישע בעציאונגען צו דער ארומיגער וועלט.

*

די לעצטע טעג האבען אונז געבראכט א פרייליכע בשורה וועגען א דיפלא-מאטישער איניציאטיוו פון'ם געזונט געווארענעם בריאן, וואס האט משפיע געווען אויפ'ן פראנצויזישען מיניסטא-רען-קאבינעט, ווי פערקלערען דאס מי-ליטער אין בעזעצטען דייטשען רייג-לאנד. מען רעדט וועגען אויף טויזענד סאלדאטען, וואס מען וועט ארויסנעמען פון דער אקופאציע-ארמעע.

מיט דעם דאזיגען זשעסט וויל די פראנצויזישע דיפלאמאטיע פערליבען דעם וועג דער דייטשער פאליטיק, וואס ברייט זיך קומען אין חודש סעפ-טעמבער מיט איהרע פאדערונגען צום פעלקער-בונד.

אזוי צי אזוי, אבער אויף יעדען פאל ברענגט דער שאטען פון גענף אריין פרישקייט אין דער לאקארנא-פאליטיק און מאכט גלאטער די אינ-טערנאציאנאלע בעציהונגען. וואס זע-נען אין דער לעצטער צייט ווידער געווארען אנגעשטרענגטע אין צוליב מחות צוליב די הצעס פון די פראנ-צויזישע און דייטשע שאוויניסטען.

ר. מ-ן.

דער גאלד-קריזיס אין דער גאנצער וועלט.

אין ניו יארק איז לעצטענס פארגע-קומען א קאנפערענץ, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט 4 דירעקטארען פון די גרעסטע עמיסיע-באנק פון אמע-ריקא, ענגלאנד, פראנקרייך און דייטש-לאנד.

אויף דער קאנפערענץ איז בעהאנ-דעלט געווארען אויסשען אגד. די פרא-גע וועגען גאלד-דוחק, וואס לאזט זיך איצט אזוי שטארק פיהלען אין דער גאנצער וועלט.

וואס אנ'אמת האבען זיך נאך דער מלחמה בעדייטענד פערגרעסערט די גאלד זאפאסען אין די עמיסיע-באנק. בעת אין 1913 יאהר האט זיך געפונען אין 7 גרעסטע עמיסיע-באנק גאלד אויף א סומע פון 3485 ענגלישע פונט, איז אין יאהר 1926 געווען אין די דא-זיגע באנק גאלד אויף א סומע פון 7,043 מיליאן פונט, ד. ה. אז די גאלד-זאפאסען זענען כמעט פערטאפעלט גע-ווארען.

אבער דער דאזיגער וואוקס פון גאלד אין באנק בעווייזט כלל נישט, אז די גאלד-זאפאסען האבען זיך פערגרעסערט. פאקטיש שפילט זיך גאר די זאך פאר אנדערש, אנשטאט וואס פריהער איז גאלד געווען אין פערקעהר צווישען דער בעפעלקערונג, געפינט זיך עס איצט אין די באנק. א חוץ אין אמע-ריקע, זעהט מען נישט אין קיין שום לאנד קיין גאלד אין אומגאנג. דאס פערשטעהט זיך, שטערט נעוועלדיג די עקאנאמישע ענטוויקלונג פון אלע לענ-דער:

די גאלד פראדוקציע איז אין משך פון די מלחמה-יאהרען און אויך נאך דער מלחמה שטארק געפאלען. איינ'ם יאהר פאר דער מלחמה איז געווארען אויסגעגראבען גאלד אויף א סומע פון 90 מיליאן פונט, דאנעבען אין די שפע-טערדיגע יאהרען איז די פראדוקציע געפאלען אויף א העלפט. דער נצוז'יך פון גאלד ווערט אבער בסדר גרעסער, ווייל מיט'ן וואוקס און מיט דער ענט-וויקלונג פון עקאנאמישען לעבען פער-גרעסערט זיך דער אומזאץ און דער-צו זענען נויטיג וואס גרעסערע גאלד סכומים. און געלט, אפילו אין פאפיר, קען דאך נישט געמאכט ווערען, ווען עס איז נישטא דערויף קיין דעקונג אין גאלד.

לויט די אויסרעכנונגען פון עקספער-טען, דארף מען איצט יעהרליך 10 מיל-יאנען פונט גאלד, ד. ה. אז דער גע-ברויך פון גאלד איז א סך גרעסער, ווי די גאלד-פראדוקציע. און דאס איז די סיבה, וואס די גרעסטע פינאנסי-סטען פון דער וועלט זוכען מיטלען, ווי אזוי צו דעקען דעם דאזיגען דע-פיציט פון גאלד.

דערביי מוז דאך בעוואוסט ווערען, אז גאלד איז אויך א סחורה, ווי אלע סחורות. זי האט אבער די מעלה, וואס אלע אנדערע סחורות ווערען גערעכ-נעט לויט'ן ווערט פון גאלד.

דער דוחק אין גאלד ברענגט דערצו, אז דער דאזיגער מין מוז טייערער ווע-רען. אלס קאנסעקווענץ פון דער טייערונג פון גאלד מוז קומען א פרייזען-ירידה פון אלע סחורות. פון דער אנ-דערער זייט איז אבער די צרה, וואס אין פאל, ווען — די סחורות זאלען ווערען ביליגער, קען דאס ברענגען צו א קריזיס אין דער וועלט-ווירטשאפט.

דאס זעהען פאר אלע עקאנאמיסטען אין פינאנסיסטען. אזוי ווי ס זענען נישטא קיין אויסזילבען, אז אין די נאהענטסטע יאהרען זאל די פראדוק-ציע פון גאלד פערגרעסערט ווערען, דארף מען זיך גאנץ ערנסט פערטראכ-טען וועגען דעם, צי ס'וואלט נישט גע-ווען א תכלית, צי „דעמאנעטיזירען" דאס גאלד אלס איינציג מעטאל, לויט וועל-כען עס ווערען בעשטימט די פרייזען פון אלע סחורות, — און פערבייטען עס אויף אנדערע מעטאלען, אדער ווערט-זאכען.

ב. ס.

וואו איז דער וועג?

דער מוסר השכל און די התראה*)

די וואונדען און די שרעקליכע ווינער געשעהענישען זיינען נאך גאר פריש, אז מ'זאל קענען רוהיג און זאכליך בעטראכטען די אמת'ע סיבות, וואס האבען געפיהרט צו דער בלוט-פערגיסונג אויף די גאסען פון וויען. מיר מוזען זיך בעמיהען צו געפינען די אורשפרינגליכע סיבות, וואס האבען גורם געווען צו דער דאזיגער בלוט-פערגיסונג, כדי אויסצומיידען אויף ווייטער אזעלכע געשעהענישען.

בעת אין עסטרייך גופא האט מען זיך פערטומט מיט אויספארשען די פרטים פון די בלוטיגע געשעהענישען, האט מען אין אויסלאנד געפארשט די סבות, וואס האבען געפיהרט צו די דאזיגע געשעהענישען.

כמעט אומעטום איז מען געקומען צו דער איבערציינגונג, אז די עיקר-סיבה ליגט נישט אין שאטענדארף, נאר אין דער אומגליקליכער עקאנאמישער סטרוקטור פון מיטעל-איראפא, וואס האט געבראכט צו א רואין פון עסטרייכס ווירטשאפט, און במילא צו דער פערארימונג פון עסטרייך.

ארבייטסלאזיגקייט, הונגער און נויט מוזען דערפיהרען צו שנאה און פערצווייפלונג.

נישט דער פסק-דין אין שאטענדארף, נאר דער יאהרעלאנגער הונגער און עלענד האט געטריבען די ארבייטער-מאסען צו פערברענען דעם בנין פון יוסטיץ-מיניסטעריום, צו דעמאלירען רעדאקציעס און חיוב צו מאכען אלץ,

פון ווילהעלם וועלבין

וואס עס איז געקומען אונטער דער האנד.

דער דאזיגער צארן האט זיך געזאמעלט יאהרעלאנג, און דער שאטענדארפער פראצעס איז בלויז געווען דער שוועבעל, וואס האט אונטערגעצונדען די אנגעזאמעלטע ברען מאטעריאלען.

די אויסלענדישע פרעסע האט שוין מיט א צייט צוריק פאראויסגעזעהן, אז אין וויען וועלען פארקומען בלוטיגע געשעהענישען. דאס בעווייזט, אז אין אויסלאנד האט מען ריכטיג אפגעשאצט די לאגע אין עסטרייך.

די וויענער געשעהענישען האבען ווידער געשטעלט עסטרייך'ס לאגע אויפ'ן סדר-היום, אבער די פראגע איז געבליבען נישט רעגולירט, ווייל געגען דעם פלאן צו פעראייניגען עסטרייך מיט דייטשלאנד פראטעסטירען גרויסע אייראפעאישע מלוכות, וועלכע האבען דערצו בעזונדערע פאליטישע מאטיווען.

אזוי ארום בלייבט ווייטער די וואונד אין איראפא, וועלכע דראהט זיך פעס-רייך, נישט פערהיילט. כל זמן ס'וועט נישט געשאפען ווערען קיין פאן-אייראפעאישער ארביטראזש-געמיך און א פאן-אייראפעאישער צאל פעראבאנד, וואס וועלען אוממעגליך מאכען מיליטערישע און עקאנאמישע מלחמות צווישען די אייראפעאישע מלוכות, וועלען די קליינע מלוכה'לעך זיין געצוואונגען צו דערהאלטען זייער ווירטשאפט דורך הויכע צאל שטייערן, און נישט צולאזען צו דער שטארקונג פון א גרויסער ווירטשאפט און צו א מאכט-איינהייט אין איראפא.

עס איז אוממעגליך צו רעגולירען בלויז טיילווייז די פראבלעמען פון דער אייראפעאישער פאליטיק און פון דער אייראפעאישער ווירטשאפט, נאר דאס איינפיהרען דעם פאן-אייראפעאישען סיסטעם וועט רעגולירען גרונדליך אלע אייראפעאישע פראבלעמען.

די ווירטשאפט אין איראפא איז צובראכען, די בעפעלקערונג ווערט אלץ ארימער, דאס ברענגט צו קנאה, צו שנאה און צו פערביטערונג, און די קאמוניסטישע פראפאגאנדע בעקומט אזוי ארום א גינסטיגען באדען צו פערשפרייטען איהרע אידעען.

עס איז לייכט פאראויסצוזעהן, אז אונזער ווייטערדיגער פאליטיק מוז ברענגען צו א נייער מלחמה, וועלכע וועט זיין שרעקליכער און גרויזאמער, ווי די מלחמה אין יאהר 1914.

די אויגען פון גאנץ איראפא זיינען די לעצטע וואכען געווען געווענדעט צו עסטרייך, זאלען דעריבער די וויענער אומרוהען דינען פאר אלע אלס התראה, אלס סימפטאם פאר דעם, וואס עס קען קומען אין גאנץ איראפא. זאל מען דערפון לערנען, אז דער עקאנאמישער פראטעקציע סיסטעם און די איצטיגע פאליטישע לאגע איז געפעהרליך פאר איראפא. זאל מען פון דער וויענער טראגעדיע ארויסציהען דעם מוסר השכל, אז אין דער איצטיגער צייט קען מען נישט אויפשטעלען קיין קינסטליכע גרעניצען און קינסטליכע צאל מויערען. די אייראפעאישע פאליטיקער דארפען דעריבער ציהען פון די געשעהענישען די קאנסעקווענצען, אז די פאליטיק פון איראפא מוז געפיהרט ווערען אויפ'ן וועג פון פאן-איראפא.

*) צוגעשיקט פון פאן-איראפא-קאמיטעט אין וויען.

דער 15-טער קאנגרעס

פון י. העלמאן

זיי (די יודישע פראגרעסיסטען) מארען נישט בלייבען גלייכגילטיג צו א בעוועגונג, וואס פערנעהמט אזא חשובען פלאץ אין דעם יודישען עפענטליכען בעוואוסטזיין און וואס ווערט געשפייזט פון אזוי פיל אמת-מענשליכע בעשטרעבונגען צו פרייהייט און זעלבסטשטענדיגקייט.

אבער זיי מארען זי אויך נישט בעקעמפען, ווייל דער קאמף איז לכתחילה א פערשפילטער.

ד"ר ח. זשיטלאווסקי.

די ווידוי פון אזא שטארקער פערזענליכקייט ווי חיים זשיטלאווסקי, איז א נאציאנאלע טאט. אויב דער פופצענטער קאנגרעס וואלט מאכען א סך-הכל פון דער דרייסיג-יאהריגער ציוניסטישער פעולה, וואלט דער וויכטיגער מאמר פון זשיטלאווסקי זיין דער גרעסטער און בולטסטער סימן פון זיין אנטציגען נאציאנאלען און סאציאלען וועג און פערנעם.

דער איצטיגער אויפבוי-קריזיס איז נישט מעהר ווי דער אויסדרוק פון דער גייסטיגער וואקלדיגקייט און נאציאנאלער אומזיכערקייט פון דעם גרויסען יודיש-פראגרעסיווען לאגער, וועלכער האט נאך נישט געפונען דעם וועג צו די רייהען פון די שרייטער און קעמפער פאר דער ארץ-ישראל היים.

מיר האבען זיך פערמאסטען אויף א היסטארישע שליחות, וועלכע האט נויטיג קאפיטאלען פון צענדליגע מיליאנען פונט און דעם גאנצען יודישען פאלקס-כח אין דער נאהער וועלט.

נאר א גאנץ קליינעם חלק פון די נויטווענדיגע קאפיטאלען האט מען בעקומען און נאך טרויעריגער איז, וואס א גרויסער טייל פון אונזער אינטעליגענץ שטייט נאך אלץ פון דערווייטען גאן חוזק און קריטיקירט און מטרם אפ די גרעסטע פאלקס-געשעהעניש פון אונזער צייט מיט א וואלוואלער הצויה, אויף וועלכער מען ברויכט נישט קיין שכל און נישט קיין געלד.

פון אלע קאלאניזאציע-לענדער איז מען מעהר צוריקגעקומען, ווי פון ארץ ישראל און אויך די ארבייטסלאזיגקייט איז אין די איבעריגע לענדער פראפארציאנעל קלענער ווי דארט. אויב אונזערע נישט-ציוניסטישע יודען און אנטיציוניסטישע פארטייען צופוקען און גלאזען פאנאנדער דעם קריזיס אלס ראיה פאר זייער אנטי-ציוניזם — קען מען דאס נאר בעגרייפען און דערקלערען דורך זייערע דאגמאטישע אנימאסיטעט און פארטייאישע אבסטרקציעס.

דער סאציאליסט און וועלט-דראמאטורג טאלער האט געזאגט, אז אין די ארץ-ישראל ארבייטס-קאלאניעס האט ער צום ערשטען מאל ארגאניזירטען דעם הויס פאר יודישע וועלט אידעאלען און פאר'ן יודישען שאפונגס-כח.

טאלער און קוליטשער האבען אין ארץ-ישראל געזעהן די טויזענדער ארבייטסלאזע אין ירושלים חיפה און תל אביב. זיי האבען אבער אויך געזעהן די עקשנות'דיגע פעסטקייט פון די צענדליגער טויזענדער חלוצים אויפצובויען די יודישע היים לויט מאדערנע סאציאלע דינים און יסודות. די טרעגער פון דער סאציאלער אויפבוי-אידעע האבען זיך אנגעשטפט מיט התלהבות און אנגעהויבען גלויבען אין דער צוקונפט פון דער יודישער נאציע.

דער פופצענטער קאנגרעס וואלט געקענט קאנסטאטירען לייכט און רוהיג, אז פאר דעם לעצטען דור האט די יודישע מאסע אונטער דער ארץ-ישראל-פאן געשאפען א גרעסערען גייסטיג-קולטורעלען און קאלאניזאטאריש ווירטשאפטליכען פערמעגען, ווי אלע גלות-דורות ביז אהער. די דערפער און שטעט, די שולען און סאציאלע-מוסדות זיינען דער פונדאמענט פאר דעם גאנצען קאמפליצירטען שאפונגס-פראצעס פון דער יודישער נאציע. אין דעם וועט מארגען מער קיינער נישט לייקענען, אזוי ווי זשיטלאווסקי איז זיך שוין היינט אין דעם מודה.

ארץ ישראל קאסט אונז טייער. א מלוכה, א פאלקס-ווירטשאפט קאסט נישט ביליג. הונדערט טויזענד פויזענד יודען און אויב מען וויל דרייסיג ביז פערציג טויזענד ארבייטער בויען לויט א פראגראם פון א פאלק מיט 17 מיליאן מענשען. דא קען מען נישט און טאר מען נישט מאכען א בוכהאלטערישען חשבון פון א קליינעם שפארעוודיגען בעל-הבית.

אבער באמת קאסט די ארץ-ישראל-קאלאניזאציע ביליגער ווי די קאלאניזאציע אין אנדערע לענדער, אפילו אין דער ענגלישער גרויס מלוכה. ד"ר רופין האט דאס בעוויזען מיט טרוקענע ציפערען און א חוץ גריכענלאנד האט נאך קיין פאלק נישט מיט אזא לערך קליינעם קאפיטאל אויסגעבויט אזא נאציאנאלען בנין.

און דאך וועט דער פופצענטער קאנגרעס שטעהן פאר א שטארקען קריזיס און ער וועט ערנסט און פערדאגה'ט מוזען זוכען די וועגען און די מעטאדען צו סאנירען די לאגע און זי צו קאנסאלידירען. דער קאנגרעס וועט זיין אן ארץ-ישראל-פארלאמענט און די אויפבוי-שאלה וועט פערנעהמען זיין גאנצע צייט און זיין גאנצען גייסטיגען כח. דער קאנגרעס וועט געראטשט האבען צו טאן מיט די שטרעבונגען פון די ציוניסטישע פארטייען און די איינצעלנע לענדער. דאס וואלט איהם נישט נאר אריינגעבראכט אין שווערע קאנפליקטען און צוזאמענשטויסען, פון וועלכע ער וועט קיינמאל נישט געפינען קיין אויסוועג, נאר עס וואלט איהם אויך געמאכט אומפראדוקטיוו און ראקטרינער.

דער קאנגרעס מוז זיין — אן ארץ-ישראל-קאנגרעס, און אלע, וועלכע האבען א פאזיטיווע בעציהונג צו דער נאציאנאלער אויפבוי-אידעע בכלל, מוזען דירעקט אדער אומדירעקט אויף דעם אופן אדער אויף אן אנדערען אופן זיך אין איהם בעטייליגען.

א בריף צו דער גאנצער וועלט

א זעלטענע ווידוי פון א זעלבסטמערדער, דעם מיליאנער דזשומי ווהאיט

מיר האבען געלעזען געבראכט די לעצטע געשיכטע פון אן ענגלישען מיליאנער, וועלכער איז בעגאנגען זעלבסט מארד —

דאס איז געווען די געשיכטע אין קורצען פון דזשימי ווהאיט, דעם ערשמאן, וועלכער איז געווארען א מיליאנער און איז געשטארבען נאך א גרעסערער ארעמאן, ווי ער איז געווען.

נישט וועלענדיג כמעט רופען ערגיס אזעלכע פאסירונגען געדאנקען וועגען גאנצען מענשליכען לעבען און זיי צווינגען זיך פערטראכטען וועגען דעם זין פון אלעמען. וואס איז עס פאר א לעבען, וואו אלץ איז געבויט ווי אויף זאמד און דער ערשטער שטארקער ווינד ווארפט איין אונזערע שטארקסטע געביידען, ווי זיי וואלטען געווען קארטען-הייזלעך? וואו איז די זיכערקייט אין אונזער וועלט, אז אזא מענש ווי ווהאיט, וועלכער איז היינט געווען אויף דעם סאמע העכסטען שטאפעל פון לייטער. ער האט אין ענגלאנד פערנומען דעמזעלבען פלאץ, ווי, אומגעפער, ראקפעלער אין אמעריקא) איז אין איין טאג אין אזא לאגע, אז זיין אלמנה און יתומים האבען נישט פון וואס א טאג איבערצולעבען און מען דארף קלייבען נדבות פאר זיי? און וואס קומט אן אלגעמיין ארויס פון דעם הארעווען און דאס יאגעניש נאך געלט?

ווי עס ווייזט האבען די אלע פראגען שטארק געמאטערט ווהאיט אין דער נאכט פאר זיין טויט, ווען ער איז געקומען צו זיך אין גוט און איז פערבליבען מיט זיך אליין. איידער ער האט אויסגעטרונקען דעם גיפט, האט ער פרובירט אויף די פראגען געבען אן ענטפער און האט אנגעשריבען א זעלטענעם דאקומענט. דאס איז געווען א בריף צו דער גאנצער וועלט אין וועלכען ער גיט אן איבערבליק איבער זיין לעבען און מאטערט זיך דערגיין דעם זין פאר וואס ער האט געלעבט און פארוואס ער מוז שטארבען.

ער רעדט אין דעם בריף הויפטזעכליך וועגען זיין אייגענעם לעבען. נאר דאס וואס ער זאגט בעציט זיך אויך אויפ'ן לעבען און טויט פון אלע מענשען און עס האט דרום א זעלטענעם אינטערעס.

עס איז א מין א ווידוי פון א צעפייניגטער נשמה, וועלכע האט פיל איבערגעלעבט און דאך גאר נישט דערגרייכט און ווען ער האלט שוין ביים סאמע סוף און שטייט שוין ביים ראנד פון קבר, פרעגט ער זיך: — נו און צו וואס איז דאס אלעס געווען? — און ער געפינט נישט קיין ענטפער, ער פאנגט אן זיין ווידוי אזוי:

„שטייענדיג אויפ'ן שוועל פון אייביגקייט, שרייב איך די לעצטע ווערטער מיינע איבערבליקענדיג דאס לעבען פון דעם שטאנדפונקט פון איינעם, וועלכער פערלאזט עס אויף אייביג".

„לויט מיין ערנסטער מיינונג איז אונזער אלטע ציוויליזאציע געשטארבען דעם 4 טען אויגוסט 1914 און קיין נייע ציוויליזאציע איז נאך נישט געבוירען געווארען".

„איך האב געהאט אלס גאסט קיניגען; איך האב פירשטען גערופען ביי זייערע ערשטע נעמען, איך האב געהאט מיין אייגענע יאכט-שיף, איך האב פערמאגט אייגענע רייטפערד, איך בין געווען דער בעל הבית פון א טעאטער, איך האב פערמאגט צייטונגען, איך האב דורכגעפיהרט די גרעסטע פינאנציעלע געשעפטען, איך האב געמאכט געשעפטען אויף איבער 150 מיליאן פונט (750 מיליאן דאלאר). איך האב געגעבען פיל געלד אויף צדקה, האב פערדינט אין איין טאג ביז 750 טויזענד פונד (ערום 4 מיליאן דאלאר) און א וועלט מיט מענשען האבען מיך געקאנט אלס „דזשימי ווהאיט".

„פון דעם אלעמען איז צו זעהן, אז איך מעג האבען א מיינונג פון לעבען".

ווען מען קומט צו דעם פלאץ פון זיין ווידוי ווערט מען שטארק געשאקט. עס, עס, דוכט זיך, וואס א מענש, וועלכער האט געהאט א זעלטענע ערפארונג אין לעבען, אויפדעקען דאס, וואס דאס לעבען האט איהם געלערנט. מען ווערט אבער אין די ערווארטונגען שטארק ענטוישט. עס איז קענטיג, אז ווהאיט האט געוואלט זאגען א מיינונג וועגען לעבען, נאר ער האט עס נישט געקאנט אויסדריקען, ער איז געווען א פראסטער, נישט געבילדעטער, זאגאר נישט-אינטעליגענטער מענש. און די פראגע וועגען דעם זין פון לעבען איז געווען א ביסעל צו קאמפליצירט פאר איהם. שוין שטעהענדיג אפילו „אויפ'ן שוועל פון דער „אייביגקייט", ווען מענשען זעהען און פיהלען מיטער ווי געוועהנליך האט ער דאס לעבען אלס גאנצע נישט געקענט בעגרייפען. ער האט נאר געזעהן קליינע שטיקלעך פון לעבען, ברעקלעך אמת, וועלכע זענען נישט נייע און נישט איבערצייגענד, צייטענווייז אפילו נישט איינגאנצען אמת. אזוי צום ביישפיל זאגט ער:

„אין דעם לעצטען טאג פון מיין לעבען וויקעלט מיין געדאנק אויף פאר מיר מיין גאנצע פערגאנגענהייט און איך זעה. אז דאס לעבען פון אונזער צייט איז בלויז א ווילדער מיש-מאש פון גייציגקייט, ליידענשאפט און מאכט.

„עס איז נישטא קיין צופרידענהייט, עס איז פערהאן בלויז א שרייענדע, פערפויגענדע עקזיסטענץ.

„איך האב געהאט פראגעבער ווי דער צווייטער, אלע האבען די זעלבע פערלאנגען: — מעהר געלד, ווענינגער ארבייט און מעהר פערגעניגען.

„עס ווערט נישט גוט צוצוזעהן, ווי מענשען בוקען זיך צו רייכטום היינטיגע יאהרען.

„די גאנצע וועלט איז צעטיילט אין צוויי סעקטען: די יעניגע, וועלכע פיהרען דעם פרעהליכען טאנץ און די יעניגע, וועלכע לויפען זיי נאך.

„כל זמן די האסט געלד ביסטו דער הערשער פון לעבען, דער גלייכער צו גאט אליין, פערלירסטו נאר דיין געלד, בלייבסטו איינער אליין און חרפה איז דיין איינציגער פריינד".

אלזא הבל הבלים! ווהאיט איז געקומען צום שלוס, אז אונזער מאדערן לעבען איז זעהר א מיאוס שפיל און עס לוינט זיך נים אם אנצוהאלטען. ער האט זיך קאפויג פערנומען, א שעה פאר'ן טויט, אנגעשריבען א צווייטען ספר קהלת, נאר עס האט נישט געשטיגט קיין לוחות דערפאר און ער האט אנגעשריבען א סך געדישקייטען און שאבלאנע אויבערפלעכליכקייטען. דאך איז זיין גאנצער ווידוי אזוי ווי זיין לעבען אין פולט איבערפערטאנע, ווייל אלע צוזאמען ווייזען זיי ווי עס ראנגלעט זיך א מענשליכע נשמה מיט די אייביגע פראגען פון לעבען און געפינט אויף זיי קיין אנדער ענטפער נישט ווי הבל הבלים'

ה. צ-מאן.

די מיטעלשטאנד-קאלאניזאציע

פון ד"ר נחום גאלדמאן

די פראגע פון קאלאניזירען דעם מיטעלשטאנד אין ארץ-ישראל איז היינט איינע פון די וויכטיגסטע צוליב צוויי סיבות: פערהאן פיזענדער יודען פון מיטעלשטאנד, בעלי-בתים, יודען מיט א ביסעל קאפיטאל אדער אפילו אהן שום געלד-מיטלען, וואס פאר זיי זענען אין פוילען, אין רומעניען און אין ליטע גישטא קיין ריכטיגע עקזיסטענץ-מעגליכקייט. זיי מוזען עמיגרירען און האבען איצט קיין שום אנדער לאנד נישט א חוץ ארץ ישראל. און א חוץ דעם, דאס לאנד דארף זיי. אזוי ווי מען קאן נישט קאלאניזירען ארץ-ישראל אהן ארבייטער און חלוצים, אזוי קאן מען זי אויך נישט אויפבויען נאר מיט די דאזיגע עלעמענטען. דער באלעבאטישער יוד מיט א משפחה, וואס ברענגט מיט זיין פרוי און קינדער און א ביסעל געלד, איז א נויטיגער פאקטאר אין ארץ-ישראל.

דערצו זענען אלע מסכים, אפילו די לינקע פארטייען. און דערפאר איז נויטיג צו בעפרייען די פראגע פון איהר פארטייאישען כאראקטער און נישט לאזען, אז זי זאל ווערען דאס שלאגווארט פון בעשטימטע גרופען; און דורך דעם שוין גלייך פון אנהויב אן בעקומען א ביטערען, שווערען, אנגריף כאראקטער. קיינער וויל נישט דעם יודישען מיטעל-שטאנד, דעם אייגענטליכען טרעגער און פארשטעהער פון דעם יודישען לעבען און דער יודישער קולטור אין אלע יאהרהונדערטער פון גלות, אויסשליסען פון דעם אויפבוי פון ארץ ישראל. און קיין ספק טאר אויך נישט זיין, אז די נאציאנאלע אינסטיטוציעס מוזען איהם אזוי העלפען, ווי זיי העלפען די מיטעללאזע ארבייטער-עלעמענטען זיך צו בעזעצען. ווארים אהן אזא הילף וועט די מיטעלשטאנד-קאלאניזאציע נישט קאנען געראטען. דאס האט די פערטע עליה בעוויזען.

אבער דוקא די פערטע עליה האט אויך געוויזען, וואס דער יודישער מיטעלשטאנד קאן שאפען. וויפיל מען זאל נישט קריטיקירען תל-אביב, עס איז דאך א גרויסע לייסטונג, און א לייסטונג קודם כל פון דעם יודישען מיטעלשטאנד. אהן ווירקונג איז זיין ארבייט אין די לעצטע יאהרען נישט געבליבען. א סך טרויעריגע ווירקונגען, אבער דאך אויך נישט ווייניגער פרעהליכע און גרויסארטיגע לייסטונגען. און אויב עס זענען צווישען די אימיגראנטען פון דער פערטער עליה געווען טויזענדער, וואס זענען נישט געווען מסוגל פאר'ן לאנד און זיין איצטיגען מצב און האבען געמוזט צוריקפאהרען, זענען דאך געווען א סך מעהר, וואס האבען ארויסגעוויזען א וואונדערבארע ליבע צו ארץ-ישראל, א העראאישע פעהיגקייט צו ליידען, צו ברענגען קרבנות, אבי צו קאנען בלייבען אין לאנד.

די קאלאניזאציע פון דעם יודישען מיטעלשטאנד בעשטעהט אין צוויי פערשידענע אויפגאבען, אין לענדליכער און שטאטישער קאלאניזאציע. די וויכטיגסטע איז דא די לענדליכע. עס איז געווען א טעות צו גלויבען, אז מיטעלשטאנדליכע קאלאניזאציע בעשטעהט נאר אין שטאטישער איינוואנדערשאפט. דער טעות איז געווען איינע פון די סיבות פון דעם צוזאמענבראך פון דער פערטער עליה. עס איז נויטיג א בעשטימטען טייל פון אונזערע מיטעלשטאנד-אימיגראנטען צו בעזעצען אויפ'ן לאנד.

ווייניג אזעלכע דערפרעהענדע איינדריקען האב איך געהאט אין ארץ ישראל ווי בעת מיין בעזוך אין איינער פון די נייע באלעבאטישע קאלאניעס ארום יפו, וועלכע זענען אויפגעקומען אין די לעצטע צוויי יאהר אין מגדיאל. אנ'ערך זיבעציג פאמיליעס האבען זיך דארט בעזעצט. און אין דער קורצער צייט האבען זיי שוין דארט געשאפען א קליינעם גן-עדן און בעוויזען, אז אויך אזעלכע יודען, וואס זענען אויפגעוואקסען און האבען אפגעלעבט א האלב לעבען אין דער שטאט, קאנען געפינען דעם איבערגאנג צו דער לאנדווירטשאפט און קאנען ווערען קאלאניזירט מיט נישט קיין גרויסער הילף פון קרן-היסוד און אנדערע אינסטיטוציעס. א קאלאניע ווי הרצליה, א מושבה פון דער קהלות ציון, האט געבראכט אנ'אהנליכען בעווייז. דערצו איז נאר נויטיג, ערשטענס, די ריכטיגע פיהרונג און ארגאניזירונג פון א גרופע דורך אנ'ענערגישען, אויטאריטאטיווען מענשען, וואס פארשטעהט די זאך — און די ריכטיגע אונטערשטיצונג דורך אונזערע אינסטיטוציעס.

געוויס מוזען דא בענוצט ווערען גאנץ אנדערע מעטאדען ווי יענע, וואס גילטען ביי דער חלוצים-קאלאניזאציע. אבער דער רעזולטאט — דאס איינווארצלען שטאטישע יודען מיט פאמיליעס אויפ'ן לאנד — קאן דערגרייכט ווערען, און נישט לאנגזאמער און נישט שווערער ווי ביי אונזערע ביז איצטיגע חלוצים-קאלאניעס.

דאס איז אומגעהויער וויכטיג און ווייזט דעם וועג פאר דער צוקונפט. איך בין איבערצייגט, אז עס קאן מעגליך זיין צו בעזעצען אין ארץ-ישראל טויזענטער יודישע פאמיליעס, וועלכע פארמאגען א דריי ביז פיער טויזענט דאלאר און ווילען אליין ארבייטען און זיך צופאסען צו זייער נייעם לעבען. אין דעם צוזאמענהאנג איז דוקא דער געדאנק פון דער קרובים-הילף דורך אמעריקאנער יודען פון דער גרעסטער בעדייטונג. קיין ספק נישט, אז עס וועלען זיך געפינען ה"ל, וועלכע וועלען זיין גרייט זייערע קרובים אין אייראפע צו לייהען אדער שענקען די דאזיגע סומע, ווען זיי וועלען וויסען, אז דערמיט שאפען זיי פאר זיי א זיכערע עקזיסטענץ, א מענשליכע און יודישליך שעהנע און בעזונטע עקזיסטענץ, — און העלפען נאך דורכדעם בויען ארץ ישראל. און ווער עס זעהט אזעלכע קאלאניעס ווי מגדיאל און הרצליה, און זעהט יודען פון אלע לענדער פון דער וועלט, וועלכע האבען א האלב לעבען אפגעלעבט אלס הענדלער און קרעמער, בערזענמעקלער און ספעקולאנטען, דארט לעבען און אליין ארבייטען, און זיך גליקליך פיהלען אין דעם דאזיגען נייעם לעבענס-שטייגער, דער פיהלט וואס פאר גרויסע און וואונדערבארע מעגליכקייטען עס זענען פערהאן אויף דעם וועג, ווען מען וועט אנהויבען אויף איהם געהן סיסטעמאטיש און איהם אנווענדען אויף א גרעסערען מאסשטאב.

פערוויקעלטער און שווערער איז די שטאטישע בעזעצונג פון מיטעלשטאנד-יודען. דא זענען אונזערע ערפאהרונגען נאך קליין. דא איז אלצדינג פערוויקעלטער און הענגט נאך א סך מעהר אפ פון דער אינדיווידועלער טיכטיגקייט און דעם פערזענליכען מזל. איינגע האבען געהאט ערפאלג, פיל זענען צעבראכען.

די שטאטישע קאלאניזאציע הענגט אפ פון א סך פאקטארען, וועלכע ווענדען זיך נישט אן דעם קאלאניסט. באהנען, האפענס, עלעקטריזירונג, צאל-פאליטיק, אויסלענדישע קאנקורענץ — די דאזיגע ענטוויקלונג איז נאטירליך שווער און קאן נישט קינסטליך פערזיכערט ווערען, און דערפאר מוזען מיר דוקא דא זיין טאפעל פארזיכטיג. דאס פערלאנגט צייט. און א קינסטליכע מאסען-אימיגראציע, ווי די פערטע עליה, דיסקרעדיטירט אונז מעהר ווי זי נוצט אונז. קאלאניזירען הייסט קאנען ווארטען, האבען געדולד, מאכען איין טריט נאך דעם צווייטען; אונז פעהלען די דאזיגע אייגענשאפטען; מיר מוזען זיי ערווערבען, אויב מיר ווילען האבען ערפאלג.

אין דער איצטיגער סיטואציע פון ארץ ישראל מוזען מיר קודם כל זעהן שאפען די אלגעמיינע פארבעדינגונגען פאר א גרויסשטאטישער קאלאניזאציע, נישט איהר אליין קינסטליך פערשנעלערען. דא דוקא זענען די פאליטישע פארמען, די קאפיטאל-פראבלעמען, וועלכע איך האב בעריהרט, וויכטיג.

אזוי לאנג ווי די דאזיגע פארבעדינגונגען זענען נישט פערהאן, קאן קיין רייד נישט זיין פאר א שטאטישער קאלאניזאציע אויף א גרויסען מאסשטאב. אבער אויב מיר האבען דעם ווילען צו שאפען די פארבעדינגונגען, וועט עס אפשר זיין נאר א פראגע פון יאהרען, ביז עס וועט זיך קאנען אנהויבען א סאלידע, גוט פונדירטע שטאטישע קאלאניזאציע אויף א גרעסערען מאסשטאב. מיט'ן שלאגווארט אליין דערגרייכט מען גארנישט. ווער עס וויל נישט דיסקרעדיטירען אונזער אויפבוי-ארבייט און נישט לייכטזיניג זיך שפילען מיט יודישע עקזיסטענצען, וועט וויסען, ווי פארזיכטיג און בעהוטזאם מיר מוזען דא זיין.

——••——

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

נאסטראלען פון די ליבלינגס-געסט אויס אמעריקא

אננא און היימאן יאקאבאוויטש

ענדליך זיך דערווארט! פרעמיערע!

דער גרעסטער, שענסטער שלאגער פון אמעריקא!

ערשטע גרויסע אויפפיהרונג פון היימאן יאקאבאוויטש.

שבת, זונטאג, מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך, 9 אזייגער

ווערט געשפילט דער לאנג-ערווארטעטער שלאגער, וועלכער איז געשפילט געווארען אין אמעריקא א סך סעזאנען מיט'ן גרעסטען סוקסעס

די פוילישע חתונה

אין 10 בילדער מיט געזאנג און טאנץ פון סאמאשעווסקי.

הויפט-ראלען: „שיינדעלע"—אננא יאקאבאוויטש. „יאקא", ציגיינער-פידלער—היימאן יאקאבאוויטש. / 20 נומערן געזאנג / גרויסער מענער- און פרויען-כאר / כאר-געזאנג פון 12 קליינע יונגלעך / גרויסער דאמען-באלעט אונטער דער לייטונג פון לייבאוויטש / גרויסער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון י. רובין
בינהנע-אויסשט. פון מ. מאכאראווסקי / אין פובליקום ווערט געטיילט לעקעך מיט ווייןֿ

בעמערקונג: פאזשארטירען און פרייקארטען זענען שבת און זונטאג נישט גילטיג.

שבת, דעם 20. אויגוסט, 3.30 נאכמ. צו ביליגע פרייזען

„די גרינע כלה" מיט געזאנג און טאנץ אין 4 אקטען פון סיגאל. : :

הויפט-ראלע: גאלדצלע—א. יאקאבאוויטש; זעליג—ה. יאקאבאוויטש

ס'נעמען אנטייל די ניי-אנגאזשירטע ארטיסטען פון ריגע אסתר זעווי-קינא און ישראל בירנבוים ווי אויך פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבערג, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייק

אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. בינהנע-לייטער: מאכאראווסקי.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע.

„בריטש און פראמיז"

אא בייטשעל נע-נעז אונפאראויכטיגע האזאלערען

„פארווערטס" שרייבט:

איהר געדענקט מסתמא דאס אלטע יודישע פאלקס-לידעל, וואו א מיידעל בעקלאגט זיך אויף איהר חתן, וועלכער האט איהר צוגעזאגט צו חתונה-האבען און וועלכער האט פאר דער חתונה געקראבען, ווי מען זאגט עס „קאלטע פיס" און געבראכען זיין ווארט:

„...ער זאגט: ער וועט מיך נעמען...
טרא-לא-לא-לא!..
„ער האט מיך נישט גענומען!..
לא-לא!..

פערענדיגט זיך יענס לידעל מיט א ביטערען געלעכטער.

דאס אנגעוויזענע הארץ פון אזא מין ענטוישטער מיידעל ווערט אויסגעגאסען נישט אין יענער לידעל אליין. דאס איז די בעליבטע טעמע פון אל פאלקס-לידער, און נישט נאר ביי יודען.

די הארציגסטע און טרויעריגסטע פאלקס-לידער אונזערע בעווייגען אזוי רירענדיג דעם גורל פון א פערלאזענער, צעלענדער, אפגענארטער מיידעל. איין לידעל אזא פערענדיגט זיך, צום ביישפיל, מיט א גאנץ אפענהארציגען פערצווייפעלטען אויסגעשריי:

„און לאמיר ביידע שוין חתונה האבען,
„און זאל שוין נעמען א סוף!..

מיט איין ווארט, צוזאגען חתונה האבען און נישט האלטען קיין ווארט איז פון לאנג אן געווען איינע פון די גרעסטע צרות אין א יודישער פאמיליע: א מיידעל, וועלכער עס האט בעטראפען אזא אומגליק, האט זיך מערסטענס געלעכטערט אין אומעט, עלענדקייט און פערצווייפלונג. געגען אזא מין חתן, אנ'אפנארער, איז מען געווען כמעט הילפלאז: וואס קען מען קענען פון מיט אזא תכשיט? פלעגט מען איהם רופען צום רב, פלעגט ער אדער זיך ארויסדרייען מיט א פאר תירוצים אדער ער פלעגט גארנישט קומען, און געה רוף איהם „קנאקניסעל"; פלעגט מען איהם רופען צו מענשען, פלעגט ער זיך אויסלאכען. אדער ער פלעגט נאך פערשפרייטען וועגען דער מיידעל אזעלכע קלאנגען, אז זי פלעגט נישט קאנען דעם פנים בעווייזען פאר שאנדע.

נישט אזוי אבער איז די לאגע פון דער מיידעל דא, אין דער „גאלדענער לאנד". דא איז פערהאן געגען יעדען קאפריזנעם חתן א בייטש, וואס שמייסט אזא גאנץ שטארק, און דער נאמען פון דער בייטש איז „בריטש אוו פראמיז".

„בריטש אוו פראמיז" איז איינע פון די פאפולערסטע פראצעסען אין אמעריקע. אנקלאגען דעם חתן פאר היזקות, וועלכע ער האט פערשאפט מיט דעם, וואס ער האט געבראכען זיין ווארט צו הייראטען, איז געווארען איינע פון די גאנץ פערשפרייטע ערשיינונגען אין אמעריקא.

די כאראקטעריסטישע זייט פון די „בריטש אוו פראמיז"-פראצעסען איז דאס וואס דער געזעץ טייטשט אויס אין אזא פאל דאס ווארט „היזקות" גאנץ ברייט: מיט'ן ווארט „היזקות" מיינט דער געזעץ דערביי נישט נאר די געלט-הוצאות, וואס די מיידעל האט אויסגעגעבען פאר דער גאנצער צייט אויף דעם חתן, נישט נאר דעם מאטעריעלען שאדען, וואס זי האט געליטען דערביי, נאר אויך דעם ווערט פון די גייסטיגע ליידען, פון דעם הארצווהטאג, פון דער ענטוישונג און פון דער שאנדע, וואס זי האט אריבערגעטראגען צוליב זיין געבראכענעם ווארט.

אמת, עס איז גאנץ שווער אפצושעטצען און אפצוווענען אזעלכע גייסטיגע היזקות, אבער דאס געריכט, ריכטיגער געזאגט די זשורי, דארף בעשטימען די פראגע, נעמענדיג אין אכט די פערשידענע אומשטאנדען פון יעדען פאל בעזונדער, ווי, צום ביישפיל, וואס פאר א פארל דאס איז, ווי ווייט דער געליבטער צו האט ווירקליך געליטען, צי דער צווייטער צד איז אימשטאנד, און אויף וויפיל ער איז אימשטאנד צו פערגיטיגען די היזקות א. א. וו.

איינע פון די גרעסטע שוועריגקייטען אין די פראצעסען פון „בריטש אוו פראמיז", איז דאס אויפשטעלען די בעווייזען. שטעלט זיך פאר אזא מין פאל: א יונג מיידעל געהט ארום מיט א באיי א יאהר אדער צוויי. עס קומען פאר צווישען זיי ליבע-סצענעס; ער זאגט איהר צו היילינג חתונה צו האבען; ער שווערט זיך, אז ער וועט איהר זיין געטריי ביז'ן קבר; ער רעדט וועגען זיין ליבע מיט הייסע, פייער-שפרוכ'ע ווערטער, אבער דאס אלץ קומט געווינליך פאר ביי „פיר אויגען": ליבע האט פיינט זייטיגע בליקען, און פערליבטע פערלעך לויפען פון מענשען „וואו פעפער וואקסט". דווקא אין די שטילע, איינזאמע ווינקעלעך, אין בעהאלטענע, פינסטערע אלעען, קומען פאר די אלע „היילינע שבועות" און „ווערטער", וואס א יונגערמאן גיט זיין געליבטער.

דער גאנצער קאנטראקט צו הייראטען שליסט זיך מעהרסטענס נישט שריפטליך, נאר מינדליך, נישט פאר לעבעדיגע עדות, נאר פאר דער לבנה און פאר די שטערען אליין, וועלכע מען קען אין געריכט נישט רופען.

און ווען עס קומט אין געריכט די פראגע וועגען בעגרינדען די אנקלאגע, זענען זעלטען ווען פערהאן גענוג שריפטליכע אדער דירעקטע בעווייזען. מען מוז די גאנצע אנקלאגע בעגרינדען מעהרסטענס אויף עדות, אויף אומדירעקטע, אפט מאל געפעלשטע, ווערטער און האנדלונגען פון דעם אנגעקלאגטען אין דער [illegible] פון זייער פערוואנען. אין פאל ווען עס זענען פארהאן ליבע-בריוו, מיט צוזאגונגען אין די בריף, איז די לאגע פיל גרינגער, ווייל די בריף קענען דינען אלס שריפטליכע בעווייזען און אמאל איין זיסער ליבע-ווארט אין א בריף דינט מעהר אין אזא פראצעס, איידער הונדערט געהיימע קושען אין דער פינסטערניש פון דער נאכט.

מען דארף נעהמען אין אכט, אז נישט יעדע ליבע צווישען א יונג פארל קען דינען אלס א גרונד פאר „בריטש אוו פראמיז". די געריכטען וואלטען געווען איבערפולט מיט אזעלכע פראצעסען, ווען פאר יעדער ליבע-ערקלערונג וואלט מען געקענט אנקלאגען און געריכט און מאהנען היזקות. עס וואלט געווען אנ'אמת'ער אומגליק פאר יונגע לייט. זיי וואלטען אנגעטאן שלעסער אויף די מיילער, מורא האבענדיג פאר דער געפאהר פון „בריטש אוו פראמיז".

אום א צוזאג פון א יונגען מאן זאל קענען דינען פאר א גרונד אנצוקלאגען איהם שפעטער פאר א „בריטש אוו פראמיז", דארף דער צוזאג געמאכט ווערען מיט אנ'ערנסטער אבזיכט, נישט אויף שפאס, און דאס מיידעל דארף זיך פערלאזען אויף זיין ווארט, דארף בויען איהר צוקונפט אויף דעם און נעהמען איהם ערנסט. ווען זי אבער פערלאזט זיך ווייניג אויף זיינע ווערטער, און האט אויסער איהם נאך א פאר קאנדידאטען, וועלכע זי האלט אלס א „רעזערוו" פאר זיך, דאס איז א קנאפער גרונד פאר „בריטש אוו פראמיז".

——••——

לאדז, 19 אויגוסט 1927

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 19 אויגוסט 1927

די אייביגע געשיכטע

פון חיים הורוויץ

מען ווארפט אונז פאר, און אָפטמאָל דוכט זיך ס'איז אפשר דאָ אַ ביסעל אמת אין דעם, אַז מיר ווארפען זיך צופיעל אין די אויגען מיט אונזער יודישקייט און דאָס איז איינע פון די סבות וואָס פערשטאַרקט די אַנטיפּאַטיע, אָדער קלאָהרער געזאָגט, דעם האַס צו יודען.

אין פלוג איז דאָס אפילו אַביסעל אונפערשטענדליך. ווייסען מיר דאָך, אַז יודישקייט, ס'הייסט די אויסדרוקספאָרמען פון יודישקייט, איז ניט אַזוי שטאַרק קענטיג היינט ווי דאָס פלעגט זיין אַמאָל, בעזונדערס אין מערב־אייראָפּאַ און אַמעריקאַ און ס'איז דעריבער ניטאָ וואָס עס זאָל זיך אַזוי ווארפען אין די אויגען. און מיר ווייסען דאָך, אַז די דאָזיגע פאָרמען דווקא האָבען אונז אָבגעקאָסט טייכען בלוט און בערג מיט צרות אין דער גאַנצער צייט פון דער געשיכטע.

האָבען אָבער די מאָדערנע יודען בעוויזען אויסצוגעפינען אַ נייע מעטאָדע אויף'ן מאָדערנעם שטייגער. מען קען דערקענען, אַז דער אַנטיסעמיטיזם פּראָגרעסירט מיט'ן פּראָגרעס פון דער ציוויליזאַציע. היינטיגע אַנטיסעמיטען אין פערשידענע לענדער זאָגען גראָדע אַז זיי זענען אדרבה צופרידען יודען זאָלען בלייבען פרומע יודען, טראָגען באָרד און פאות און געהען אין שוהל דריי מאָל אַ טאָג. זיי האָבען גראָדע ליעב פרומע יודען. זיי ווילען אָבער ניט ליידען דאָס וואָס פרומע זענען יודען אַזוי ווייניג און דערפאַר וואַרפען זיי זיך אין פראָנט מיט זייערע פערשידענע אויפטרעטען אויף די אַלגעמיינע געביטען און דאָרטען ווייזען זיי זיך ניט נאָר מיט דער יודישער נאָז נאָר זיי קלאַפּען זיך נאָך אין בייכעל און בערימען זיך: זעהט איהר וואָס מיר יודען קענען אויפטון! כאָטש די אויפטוען האָבען ניט צו טון דווקא מיט יודען און יודישקייט.

אָט די טענות, האָבען זיי זעגען לעכערליך, געפינען אַן אָפּקלאַנג און האָבען ניט איינמאָל אָנגעגעבערט שוין פרומע יודען. ביי יענע שטעהט די פרומקייט העכער פון אַלץ און מיינענדיג, אַז די אַנטיסעמיטען זענען ערנסט פערבויגען זיי אַמאָל דעם יודישען נאַציאָנאַלען כבוד, ווייל זיי דענקען אַז דורכדעם ראַטעווען זיי די רעליגיעזע פּאָזיציע. און זיי פערגעסען בשעת מעשה, אַז אַכצעהן הונדערט יאָהר פון די קרוב צוויי טויזענד יאָהר גלות זענען יודען גערודפ'ט און געשלאָגען געוואָרען נאָר און דורכאויס צוליב זייער רעליגיע און עס זענען געווען פיל צייטען, ווען שונאי ישראל האָבען געשריגען געוואַלד, דווקא צוליב דעם, וואָס די יודען האָבען זיך פערשלאָסען אין די ד' אמות פון זייער רעליגיעזען לעבען און ווילען זיך ניט אַרויסווייזען אין דער ליבעראַלער וועלט צו אַרבייטען אויף אַלע געביטען צוגלייך מיט די אַנדערע בירגער פון די פערשידענע לענדער.

עס קומט אָבער אויס צו זיין מעהר ריכטיג צו גלויבען, אַז דער גאַנג פון דער געשיכטע רעכענט זיך ווייניג מיט טענות. די שנאה צו יודען איז לגמרי ניט אָבהענגיג פון דעם ווי זיי האַנדלען און די אַנטיסעמיטען זוכען נאָר אַן אויסרייד צו בערעכטיגען כלומר'שט זייער האַנדלונג און דער אויסרייד איז לוים ווי עס פּאַסט זיך צו דער צייט און די אומשטענדען, פון דער צווייטער זייט איז דאָס יודישע פאָלק אַן אויסערגעוועהנליכער עקשן וועמעס האַרטנעקיגקייט מען קען ניט ברעכען ניט מיט שווערד און ניט מיט פייער. דאָס יודישער רעליגיעזער לעבען, למשל, איז קיינמאָל ניט געוואָרען שוואַכער נאָר אימער שטאַרקער אין דער צייט ווען מען האָט דעם יודען פערפאָלגט פאַר זיין רעליגיע. שוואַכער איז עס געוואָרען ערשט דאַמאָלס ווען מען האָט איהם אויפגעהערט צו פערפאָלגען אין נאָמען פון רעליגיע און מען האָט די שנאה איינגעהילט אין אַן אַנדער מאַנטעל. ביי אַזאַ מין צייט זענען די נאַציאָנאַלע יודישע טענדענצען פיעל שטאַרקער און אויסדרוקספולער דווקא דאָרטען, וואו אַזאַ פראַגע איז פעראַן און וואו אַנטיסעמיטיזם טענה'ן און טייטלען מיט די פינגער, אַז די יודען ווילען אַ זעלבסטשטענדיג נאַציאָנאַלען לעבען, אַ מלוכה אין אַ מלוכה. אין סאָציאַלען און עקאָנאָמישען לעבען האָבען אָך יודען אימער אויסגעצייכענט, כאָטש אויף דעם געביט האָט מען זיי אימער געלעגט שטיינער אין וועג. פון מצרים ביז היינט ווייזט זיך אַרויס די ריכטיגקייט פון דעם פּסוק: „כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ" — וואָס מעהר מען פייניגט איהם, אַלץ גרעסער און שטאַרקער ווערט ער.

עס רעדט זיך איצט וועגען דער טענה, אַז יודען וואַרפען זיך צופיעל אַרויס אין פראָנט מיט זייער יודישקייט ווען מאַנכע יודען צייכענען זיך אויס אויף געביטען וואָס האָבען מיט יודישקייט גאָרנישט צו טון ווי מעדיצין, טעכניק, קונסט, ליטעראַטור, ספּאָרט א. ז. וו. זאָל ערשיינען אַ גרויסער שטערן מיט אַ יודישען נאָמען אָדער מיט אַ יודישען נאָז, וועלכער צייכענט זיך אויס אַלס וויסענשאַפטסמאַן אָדער קינסטלער, אַזוי הויבען די יודען אָן צו פערשרייען די וועלט, אַז דאָס איז נאָר אַ דאַנק די יודישע פעהיגקייטען און נאָר אַ יוד איז מסוגל דערצו. דאָס איז די טענה פון די אַנטיסעמיטען.

וואָלט עס געווען אמת. וואָלט מען זיך אויך געקענט וועגען העלפען, ווייל אַזעלכע זאַכען לאָזען זיך ניט קאָנטראָלירען פּונקט אַזוי ווי יעדער יוד וועלכער צייכענט זיך אויס קען ניט דערשטיקען אין זיך זיין אייגענעם „איך" און ניט טון דאָס וואָס ער פיהלט זיך, אַז ער איז בערופען און פעהיג צו טון, אַזוי קען אויך אַ פאָלק אָדער אַ ראַסע ניט מאַכען, אַז מען זאָל ניט דערקענען וואו די בעטרעפענדע פערזאָן בעלאַנגט. און דאָס יודישע פאָלק בעזונדער האָט אויסער דעם עקשנות אַזעלכע כאַראַקטעריסטישע שטריכען, וואָס לאָזען זיך ניט בעהאַלטען און אויב אַ יוד זאָל ווערען אַ בעריהמטער גאָלף שפּיעלער וועט מען דאָך וויסען, אַז ער איז אַ יוד.

דער אמת איז אָבער, אַז אין דעם פּרט פון מאַכען זיך רעקלאַמע, אויב מען קען דאָס אַזוי אָנרופען, צייכענען זיך יודען גראָדע אויס זעהר שוואַך. עס מוז פערשטאַנען ווערען דער אונטערשיד. די יודישע שעפערישע קראַפט ווערט ניט קען און וואַהרשיינליך ניט דערשטיקט ווערען. אַ יוד מיט קינסטלערישע פעהיגקייטען וועט ווערען אַ קינסטלער און אַ יוד מיט גרויסע ליטעראַרישע אייגענשאַפטען וועט זיך אויסצייכענען אין דער ליטעראַטור, צי עס וועט יאָ עמיצען געפעלען אָדער ניט. און פּונקט אַזוי וועט ער זיין יודישע אָבשטאַמונג ניט אָבווישען און זיין יודישע נאָז ניט אָבשניידען. וואָס ער טוט יאָ און פיעל פאַלען איז דאָס, אַז ניט נאָר ער מאַכט אַ שוויג וועגען זיין יודישקייט, נאָר ער בעמיהט זיך נאָך דאָס צו פערבאָרגען אויף וויפיעל עס לאָזט זיך. די אינערליכקייט לאָזט זיך ניט אויסוואָרצלען. די אויסערליכקייט לאָזט זיך אַמאָל פערדעקען, און ווייל עס זענען דאָ אַ סך אַזעלכע יודען העלפט עס וועניג וואָס, לאָמיר זאָגען, געוויסע יודישע שרייבערס האָבען ליב אַרויסצוברענגען דעם פאַקט, אַז דער אָדער יענער איז אַ יוד. די „רעקלאַמע" איז נאָך פיעל ווייניגער ווי זי האָט געמעגט און געדאַרפט זיין.

קוקט מען זיך אָבער צו בעסער איז ניט שווער צו בעמערקען, אַז אויב עס איז יאָ דאָ „רעקלאַמע" קומט עס אויך דווקא פון דער אויסערליכער וועלט וואו ס'איז דאָ אַן אַנטיפּאַטיע אָדער טאַקע שנאה צו יודען און דאָס גופא איז אויך אַ מיטעל און אַן אויסרייד פאַר דער בעציהונג צו יודען. מעהר פון אַלעמען וועט די אויסערליכע וועלט דערמאָנען אַ ושעני, אַז ער איז ניט מעהר ווי אַ יוד און ער דאַרף וויסען וואו ער בעלאַנגט. און ס'איז נישט מעהר ווי די אַלטע אייביגע געשיכטע.

אַ יודען האָט מען ניט ליב און אויף וואָס פאַר אַן אופן עס לאָזט זיך געפינט מען אַן אויסרייד דערצו.

——••——

די נייעסטע פערפומען

קרעמען, טואַלעט־זייפען, קעלנישע בלומען־וואַסער, פודער הויביגאַן, קאָטי און אַנדערע צו קאָנקורענץ־פרייזען עמפּפעהלט

Perfumerja DRUKIER

Zawadzka 11

פאַר אַנגראָסיסטען — ראַבאַט!

בעמערקונג: פודער קאָטי און הויביגאַן אויף געוויכט

רעעל

ביליג!

זייט אַ שלעכטער!

שטיפעריי

פון ב. קאָוונער

— זייט אַ שלעכטער!

ווערט איהר שפּעטער קיין צרות ניט האָבען. פאָלגט מיך.

ווערט אייך שפּעטער ניט פערדריסען; וועט מען פון אייך ניט לאַכען.

מיין טאַטע האָט שוין לאַנג געזאָגט, אַז גוטסקייט גרענעצט זיך מיט נאַרישקייט און נאַרישקייט מיט גוטסקייט.

איצט זעה איך, אַז מיין טאַטע איז אַ קלוגער יוד. נאָר זיין זוהן איז ניט קיין קלוגער.

האָט זיך אַרומגעדרעהט אין שטאָט מיינער אַ געוועזענער מלמד, אַ יוד, וואָס מען האָט איהם גערופען ר' אַבראַמעל מנשה.

אַ חנ'עוודיגער נאָמען!

אַמאָל מיט יאָהרען צוריק, אין מיין היימיש שטעטעל, האָב איך ביי איהם געלערענט, און ער האָט מיך געשלאָגען.

געשלאָגען האָט ער מיך מיט דער יאַרמולקע, מיט אַ ווירע, מיט אַ שטעקען און מיט די הוילע הענט.

בלויז אין געהויבענע טעג פלעגט ער מיר אַ ציה טון פאַר אַן אויער אָדער אַ שנעל טון אין נאָז, אָדער אַ קניפּ טון אין ווייכען אָרעם.

איז אָט דער רבי מיינער געקומען צו אַ זוהן; האָט איהם די שנור תיכף אַרויסגעטריבען. וואָס וועט זי וואַרטען?

— אָהן אייך וועט זיין פרעהליכער —

— האָט זי געזאָגט, אַ סך פרעהליכער!

דער זוהן האָט געשוויגען; סע האָט איהם ניט געאַרט וואָס דער אַלטער טאַטע וועט קיין היים ניט האָבען. ער האָט זיין ווייב געליבט אַ סך הייסער ווי דעם טאַטען.

האָט זיך דער אַלטער טאַטע, דער מלמד, גענומען אַרומבלאָנקען אָהן אַ היים, אַ הונגעריגער, אַנ'עלענדער, אָהן אַ לייטישען בגד אויף זיך.

איז ער געווען געצוואונגען אויף דער עלטער ווערען אַנ'איינגעהער פון הויזען קנעפּליך ביי אַ שניידער.

האָט ער פערדינט עטליכע גילדען אַ וואָך און געשלאָפען ביים מייסטער אין פּראַצאָווניע.

באַלד האָט אויסגעבראָכען אַ שטרייק און אַזוי ווי ער האָט ניט געוואוסט וואָס אַ שטרייק מיינט, איז ער געבליבען אַרבייטען.

האָט מען איהם באַלד אויף מאָרגען דערלאַנגט אַ פּאָר גוטע קלעפּ און פערפיג.

האָט ער שוין מעהר ניט געקאָנט געהן אַרבייטען...

אפילו ווען דער שטרייק איז געוואונען געוואָרען.

ער איז געוואָרען קראַנק; די עטליכע זלאָטעס וואָס ער האָט געהאַט, האָט ער פערקרענקט; דער זוהן האָט איהם ניט געוואָלט העלפען; האָט ער גענומען בעטלען.

האָט ער זיך אַזוי אַרומגעשלעפּט אין די הייזער, ביז מען האָט איהם איבערגעטראָגען מיט אַן אויטאָמאָביל. דער אויטאָמאָביל איז אַנטלאָפען און ער איז געבליבען אַ קאַליקע.

האָבען אַ פּאָר עטליכע בעקאַנטע געגעבען עטליכע זלאָטעס. האָט ער פאַר די עטליכע זלאָטעס אָפּגעדונגען אַ פינסטער צימער'ל ביי אַן אַלטער פרוי, אַנ'אַלמנה. און דאָרטען — געקרענקט.

פלעגט ער דאָרט אָפּליגען גאַנצע טעג איינער אַליין, אָהן אַ לעפעל געקעכץ, אָהן אַ גלאָז וואַסער.

מיט יעדען טאָג איז ר' אַבראַמעל מנשה אַלץ געוואָרען ווינציגער אַבראַמעל מנשה.

ער האָט שוין אויסגעזעהן ווי אַ פּאַקסער מיט אַ סך קערלעך...

האָבען מיר, איך און נאָך עטליכע געוועזענע תלמידים זיינע, גענומען טראַכטען וואָס צו טון, ווי אַזוי איהם צו העלפען. ס'איז אונז ניט אָנגעשטאַנען, אַז אונזערער אַ מלמד זאָל אַזוי פיל ליידען.

דער זוהן האָט זיך איינגעגעבען אָפּגעזאָגט פון איהם: ער האָט ניט געהאַט קיין רעכט צו זיין אַ מלמד, און אויב שוין יאָ אַ מלמד, האָט ער ניט געטאָרט זיין אַן אָרימאַן; און אויב שוין יאָ אַן אָרימאַן, האָט ער ניט בעדאַרפט זיין קיין טאַטע.

אָט אַזוי האָט גע'טענה'ט דער טייערער זוהן.

הייגט געהט און רעדט מיט אַזאַ דרייגאָרענדיגען אידיאָט!

איז געבליבען, אַז עטליכע געצעהלטע תלמידים, ר' אַבראַמעל מנשה'ס, וואָס מען האַלט זיי פאַר נגידים, זאָלען איהם געבען 10 זלאָטעס אַ וואָך רעגעלמעסיג, וועט ער וויסען, אַז ער איז אַ פערזאָרגטער מענש, אַז ער דאַרף ניט אָנקומען צו פרעמדע מענשען...

האָט עס אָנגעהאַלטען סך הכל אַ צוויי חדשים. אויפ'ן דריטען חודש האָבען זיך אַ פּאָר פון די „פילאַנטראָפּען" צוריקגעצויגען.

— כפייטש, פאַרוואָס?

— ער קען נאָך לעבען און לעבען!

— האָבען זיי געענטפערט — ער איז איצט אין די זעכציגער. וואָס ווילען מיר איהם טון, אַז ער וועט לעבען נאָך צעהן אָדער פופצעהן יאָהר? ווילען מיר איהם מעהר ניט שטיצען; זאָלען אַנדערע דאָס טון!

בין איך געבליבען דער איינציגער פון אַלע פילאַנטראָפּען.

און איך האָב איהם גענומען געבען יעדע וואָך זיינע צעהן זלאָטעס איינער אַליין, פון מיין אייגענער קעשענע.

אַזוי איז דאָס אַוועק אַריבער אַ יאָהר. אויף איין מאָל קומט צו קריכען די אַלמנה, ביי וועלכער ר' אַבראַמעל מנשה האָט געוואוינט, און לאָזט מיר וויסען, אַז ער, אַבראַמעל מנשה, איז ביינאַכט געשטאָרבען. ווען זי איז אויפגעשטאַנען אין דער פריה און איהם אַריינגעטראָגען אַ גלעזעל וואַרעמע מילך, איז ער שוין טויט ווי אַלע טויטע.

אויס אַבראַמעל מנשה!

האָב איך געלאָזט וויסען דעם זוהן, אַז ער איז געוואָרען אַ יתום. האָט ער געענטפערט, אַז ער האָט אַ שלאַף האַרץ, ער טאָר זיך ניט אויפרעגען... ס'קען איהם נאָך שאַדען... און דעריבער זאָל מען זיין טאַטען מקבר זיין אָהן איהם; אַז ער וועט זיך אַמאָל פיהלען בעסער און געזונט, און אויב ער וועט ניט האָבען וואָס צו טון, וועט ער אַביסעל טרויערען נאָך איהם; איצט איז אונמעגליך!

האָט דער „חסד של אמת" מקבר געווען דעם בר מינן, און פערטיג.

אין אַ קורצער צייט אַרום קריג איך אַ בריוועל פון דעם מלמד'ס זוהן, וואו ער לאָזט מיר וויסען, אַז די אַלמנה האָט איהם צוגעטראָגען אַלע אַלטע שמאַטעס און אַלע ספרים פון זיין פאָטער; האָט ער צווישען די אַלע זאַכען געפונען אַ געשריבען פּאַפּיר.

אַ צואה. אין דער צוואה לאָזט איהם דער פאָטער איבער די צעהן זלאָטעס אַ וואָך, וואָס איך האָב איהם געגעבען... וואָס אַ מלמד קען!

איך העלף איהם אַרויס מיט צעהן זלאָטעס אַ וואָך, ווייל קיינער וויל איהם ניט העלפען, געהט ער און זאָגט אָן אַ זיין שלעכטען זוהן די 10 זלאָטעס אַלס ירושה; מיינע 10 זלאָטעס.

זאָגען מענשען, אַז אַ צוואה דאַרף מען האַלטען; אַזוי פיהרט זיך די וועלט.

ווייס איך ניט וואָס צו טון. איך וועל מוזען צוגעהן צו אַן אַדוואָקאַט.

אָט אַ דאָס קומט אַרויס ווען איינער איז צו גוט; מען מוז שפּעטער חרפה האָבען!

דעריבער זאָג איך און איך וועל זאָגען:

— זייט אַ שלעכטער!

——••——

דעם בערדיטשעווער'ס שיחת-חולין

פון ישראל אַסמאַן

(פון אונאַוויסשעפ־ליכען קוואַל)

דער רבי ר' לוי יצחק איז שוין געווען דער רבי ר' לוי יצחק, שוין געהאַט אויפגעקומען צו אַלע זיינע מדרגות, דער בערדיטשעווער איז ער אָבער נאָך נישט געווען. ער האָט נאָך דעמאָלט געוואוינט אין ריטשוואָל און די שטאָדט האָט געלאַכט פון איהם, גערופען איהם: דער משוגע'נער רב.

און קיין חידוש נישט. זיינע תנועות זענען געווען זעהר מאָדנע און פרעמד. נישט יעדער איינער האָט זיי געקאָנט פאַרשטעהן. קטני-אמונה זענען זיי געווען, האָבען זיי איהם פשוט נישט משיג געווען און ער האָט בא זיי אויסגעזעהן ווי אַ משוגע'נער. און דער רבי ר' לוי יצחק אַליין איז זיך געגאַנגען אויף זיינע דרכים, געוואָלט מצרף זיין. אַרויסדרעהען זיך פון יצר-הרע'ס הענט, פאַרדרעהען דעם שטן'ס קאָפּ, דעם מקטרג'ס מויל פאַרשליסען, און ער האָט זיך אַזוי געפיהרט.

איז ער געקומען צום רבי ר' שמעלקי אָנגעטאָן ווי אַ רב. און זיך געפיהרט אויף זיין שטייגער. דער רבי ר' שמעלקי פלעגט זיך נוהג זיין שלום צו געבען נאָכ'ן דאַווענען, איידער ער איז אַריינגעגאַנגען צו אָנבייסען. דער רבי ר' לוי יצחק איז אָנגעקומען אינדערפריה און איז גלייך אַוועק אין רבי'נס בית המדרש אַריין. ער פלעגט זיך נוהג זיין צו לייגען דריי פאַר תפילין: רש"י'ס און שמושא-רבא צוזאַמען, דערנאָך רבינו תם'ס תפילין. געקומען צום רבי ר' שמעלקי האָט ער זיך ווייטער געפיהרט אויף זיין שטייגער. איינגעהילט זיך אין טלית און אָנגעטאָן ביידע פאַר תפילין און זיך אַרומגעדרעהט איבער'ן בית המדרש, געזעצט זיך לערנען, מטייל געווען אריכות וקצרות. דער עולם האָט איהם אָנגעקוקט, אַ פליאה געווען ביי זיי. ווער ער איז האָבען זיי נישט געוואוסט, אָבער שמושא-רבא תפילין טראָגט דאָך נישט אַבי-ווער. ער איז אַרומגעגאַנגען פאַר'מח'ט און זיי האָבען איהם נישט געוואָלט איבעררייסען די רעיונות. פאַר'מחשבה'דיג איז ר' לוי יצחק אַזוי אַרומגעגאַנגען אויפ'ן רבי'נס הויף, איינגעהילט אין טלית און אָנגעקרוינט אין די צוויי פאַר תפילין, און איז זיך אַזוי פאַרגאַנגען ביז צו דער קיך. ער איז אַריין און האָט גענומען פאַרפיהרען אַ שמועס מיט דער רבי'צין, אויסגעפרעגט איהר וואָס פאַר מין מאכלים זי קאָכט אויף אָנבייסען, וואָס זי קאָכט פאַר'ן רבי'ן אויף וואַרימעס און אויף וועטשערע. די רבי'צין האָט איהם אָנגעקוקט און נישט געקענט פאַרשטעהן, ווי עס קומט אַז אַ ייד, וואָס זעהט אויס צו זיין אַ תלמיד חכם, זאָל זיך אַוועקשטעלען רעדען מיט אַ'נ'אשה אַזעלכע דברים-בטלים, בפרט דעמאָלט, ווען ער געהט אָנגעטאָן אין טלית און תפילין, און נאָך אין צוויי פאַר תפילין דערצו. זי איז אָבער געווען די גרויסע צדיקת און די מידה פון ענוות האָט זי געלערנט פון איהר מאַן, דעם גרויסען ענו; סבלנות האָט איהר אויך נישט אויסגעפעהלט, האָט זי אויסגעהערט אַלע זיינע דבורים, געענטפערט איהם בקיצור אויף אַלע זיינע שאלות און נישט פאַרשעהמט איהם, חלילה, מיט אַ וואָרט. דערווייל האָט זיך געמאַכט אַ שטיקעל געטומעל: איינגענע מקורבים, תלמידים, זענען זיך אָנגעקומען, און ר' לוי יצחק, ווי ער וואָלט קיינעם נישט געזעהן, האָט זיך נישט אומגעקוקט און ווייטער געטריבען זיינע שאלות, וועגען קיך-זאַכען, עסענוואַרג. ביים עולם איז עס געווען זעהר אַ שטאַרקע פליאה. עס האָט זיי פאַרדראָסען, וואָס אזא ווילד-וסובא האָט אַזא חוצפה און אַ עזה צו קומען צום רבי'ן און נאָך לייגען שמושא-רבא-תפילין דערצו, בפרט, ווי קומט אזא גראָב-נפש מכוח צו זיין דעם ח'יקה-דרבנן. אין עס זענען די געווען, אָבער זיי האָבען געקוקט אויף דער רבי'צין, געזעהן, אַז זי ענטפערט איהם מיט איהר גרויס ענוות, אויף אַלע זיינע נאַרישע שאלות, האָבען זיי זיך אויך איינגעהאַלטען און איהם נישט פאַרשעמט ברבים.

און ווייטער האָט זיך דער רבי ר' לוי יצחק פאַר'מח'ט און איז אַריין צוריק אין רבי'נס בית-המדרש. דאָרט האָט מען זיך שוין מכין געווען צו דאַווענען. דער רבי ר' שמעלקי האָט שוין געדאַרפט אַריינקומען און שטעלען זיך דאַווענען פאַר'ן עמוד, ווי זיין שטייגער איז געווען. ר' לוי יצחק האָט זיך אַרומגעדרעהט איבער'ן בית-המדרש, ווי קיינמאָל נאָרנישט, איינגעהילט אין טלית, אָנגעקרוינט אין צוויי פאַר תפילין, אין קיין וואָרט פון מויל נישט אַרויסגעלאָזט, מ'האָט איהם צומאָל נישט געזעהן קיין שאקעל פון מיט די ליפען. דער רבי ר' שמעלקי איז אַריינגעקומען, און דער עולם האָט געמאַכט אַ וואַרע, געשטאַנען פאַר איהם מיט גרויס דרך-ארץ און ציטערניש, ברתת ובזיע ממש. ר' לוי יצחק האָט זיך נישט אויפגעהערט אַרומצודרעהען איבער'ן בית-המדרש. עס האָט אַלעמען זעהר שטאַרק פאַרדראָסען, נאָר פאַר'ן רבי'ן וועט מען נאַרנישט זיך דערוועגען צו טון אָדער צו רעדען.

דער רבי ר' שמעלקי האָט מכריז געווען זעהר אַ שווערען איסור אין זיין בית המדרש, אַז מען זאָל זיך נישט דערוועגען צו רעדען דאָרט ובפרט בשעת התפלה. גרויסע הזהרות באיסור חמור ובחרם גמור, בגזרת הרב, זענען געווען אָנגעקלעבט אויף אַלע ווענט פון בית-המדרש, געשריבען אויף גרויסע גע'כתיבה'טע אותיות. דער רבי ר' לוי יצחק האָט זיך נישט אומגעקוקט אויף די אַלע זאַכען, זיך אויסגעוואָלט דאָרט איינעם אַ חברה-מאַן, אַ פראָסט-נפש, און אָנגעהויבען צו רעדען מיט איהם, און נישט גערעדט גאַנץ שטיל. דער עולם האָט געוואונקען, אָנגעוויזען אויף די גרויסע הזהרות. ר' לוי יצחק האָט זיך נישט אומגעקוקט און ווייטער גערעדט.

דער רבי ר' שמעלקי איז געשטאַנען פאַר'ן עמוד און האָט געדאַווענט מיט גרויס התלהבות און דבקות. די התלהבות האָט זיך געשטאַרקט פון רגע צו רגע און איז צוגעקומען צו דער בחינה פון „חוצב להבות אש". עס איז אויסגעוואַקסען אַ שטאַרקע חיות. דער בית המדרש איז פול געוואָרען מיט שמחה, מיט התלהבות און דבקות, כוונות פון יחודים זענען געפלויגען אין דער לופט אָנגעפילט דעם גאַנצען חלל.

אין ווינקעל איז געשטאַנען ר' לוי יצחק און האָט געהאַלטען אין איין רעדען דברים בטלים מיט דעם גראָבען נפש, נישט אויפגעהערט אויף קיין איינציגער מינוט.

איינער פון רבי ר' שמעלקי'ס תלמידים האָט די גאַנצע צייט קיין אויג פון איהם נישט אַראָפּגעלאָזט. עס האָט איהם שטאַרק פאַרדראָסען, ער האָט עס פשוט נישט געקאָנט פאַרטראָגען: אזא חוצפה, אזא הווה! אין שימושא-רבא-תפלין, אין מיטען דעם רבי'נס דאַווענען! ער האָט עס נישט געקאָנט אויסהאַלטען, איז צוגעגאַנגען צו איהם און געזאָגט:

— שווייגט אסור לדבר!

דער רבי ר' לוי יצחק האָט זיך נישט אומגעקוקט צומאָל און ווייטער גערעדט.

דער תלמיד וואָלט עס נישט פאַרשוויגען, שטאַרק איז ער געווען נגוע, האָט געקאָנט פאַר אַזאַ זאַך, און אַפילו פאַר אַ קלענערע, געבען ז' ליאַפּעס און ח"י פעטש און אַרויסוואַרפען דערצו. דער פרעמדער ווילד-וסובא האָט עס כשר פאַרדינט, אָבער מבלבל צו זיין דעם רבי'ן אין מיטען דאַווענען האָט ער מורא געהאַט, און האָט איינגעהאַלטען זיין כעס. דאַווענען האָט עס איהם אָבער נישט געלאָזט. ער איז אַרומגעגאַנגען ווי אַ צעדרעהטער, געטרובט זיך באַפרייען פון מחשבות-זרות און נישט געקאָנט.

דערווייל האָט דער רבי ר' שמעלקי אָפּגעדאַווענט, איז אַוועק פון עמוד, האָט גענומען אַרומגעהן איבער'ן בית-המדרש, ווי ער וואָלט עמיצען געזוכט. ער האָט דערזעהן דעם רבי ר' לוי יצחק, האָט איהם געגעבען שלום מיט גרויס שמחה, גלייך אָפּגעלאָזט איהם, געזעצט איהם לעבען זיך ביים טיש, געגעסען מיט איהם פשוט פון איין שיסעל.

דער עולם איז געוואָרען אויסער זיך פון דער התקרבות.

איבערהויפּט האָט עס דער דאָזיגער תלמיד נישט געקאָנט אַריבערטראָגען, האָט עס פשוט נישט געקאָנט באַגרייפען: סטייטש...

ער האָט אָנגעוואָרפען אַ שאלת-חכם און איז אַריין און האָט געפרעגט דעם רבי'ן:

— סטייטש, רבי, אַזאַ מין מענשען מיט איהר אַן אַזוי גאָר כבודו! און שימושא רבא תפלין געשטאַנען און טרבה שיחה געווען מיט אַ'נ'אשה! אין בית-המדרש נישט געקוקט אויף די איסורים און אזהרות און געשטאַנען און גערעדט דברים בטלים בשעת אייער דאַווענען היתכן!..

דער רבי ר' שמעלקי האָט אַ שמייכעל געטון און געענטפערט:

— די הייליגע גמרא זאָגט אונז: „רב לא שח שיחת חולין מימיו", איז דאָך קשה: וואָס הייסט נאָכזאָגען אַ שבח אויף רב'ן, אַז ער האָט קיינמאָל נישט גערעדט קיין שיחת חולין, און אַנדערע תנאים ואמוראים האָבען חס ושלום יאָ גערעדט שיחת-חולין? און איז דען דאָס דער גרעסטער שבח וואָס מ'קען רב'ן נאָכזאָגען? נאָר דער אמת'ער פשט איז אַזוי: רב האָט קיינמאָל נישט גערעדט קיין שיחת חולין, אפילו ווען עס האָט זיך אויסגעדוכט אַלעמען, אַז ער רעדט דברים-בטלים, פאַרנעמט זיך מיט פראָסטע גשמיות'דיגע זאַכען, איז עס אויך נישט געווען קיין שיחת-חולין, נייערט טיפע כוונות און יחודים. אַ גאַנצען טאָג און אַ גאַנצע נאַכט האָט ער געקאָנט אַרומגעהן און רעדען מיט אַלעמען אויף זייער לשון און דערהאַלטען די מוחין אין אַזאַ עבודה כסדר, מעלה זיין אַלצדינג, לייטערען אַלצדינג. דאָס האָט נאָר רב געקאָנט טון, אַנדערע האָבען קיינמאָל נישט געקאָנט פון אַ שעה, צוויי העכסטענס דריי. די חז"ל זענען געווען די גרויסע מבינים, האָבען זיך געקאָנט דערויף. בדורנו האָבען מיר ר' לוי יצחק'ן. די האָסט היינט נישט געדאַוונט און אַפילו נישט געחפצ'ט, ווי אַזעלכע תפלות זענען געגאַנגען מיט התלהבות און חדוה, ווי אַלע טויערען האָבען זיך געעפענט פאַר זיי און זיי זענען גלייך אַרויף. דאָס האָב איך נישט געטון, נייערט ר' לוי יצחק. ער האָט פאַרפלאָנטערט דעם שטן די אויגען, מקטרגים געווען איבער'ן מקטרג געזעהן. אַז אַפילו אויף דיר זאָל קיין קטרוג נישט זיין. גיה געשווינדער, גיב איהם שלום מיט גרויס דרך ארץ, ער האָט דיר גלייך מוחל געווען!

Dr. med. H. NADEL
17 פּיעטריקאָוער 17
ספּעצ. פון אינערליכע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט-אָן פון 4 — 6 און אָוונד

12 אדער 13 חדשים

פון ד"ר פ. ל. אויסלענדער

דער לאַנג פאַרלוירענער פלאַן פון אַ לוח, וואָס משה רבינו האָט געגעבען צו די בני ישראל, איז איצט אַ גרויסע חילוף פאַר די מאַטעמאַטיקער און גייסטליכע, וועלכע ווילען אויסבעסערען אונזער איצטיגע געגויע סיסטעם פון רעכענען-צייט.

ווען משה האָט אַרויסגעפיהרט די יודען פון מצרים, צו וואַנדערען פערציג יאָהר אין דער מדבר, איז ער געווען זעהר גוט בעהאַוועגט, ווייזט אויס, אין דער קאַלענדאַר-וויסענשאַפט, וואָס איז געווען בעקאַנט צו די עגיפּטישע פריסטער אסטראָנאָמען אין דעם פרעה'ס מקורבים. מען קען זעהן פון דער ביבעל, אַז ער האָט אויסגעאַרבייט זיינע קאַנצעפּשען אויף איינצושטעלען אַ קאַלענדאַר. משה'ס לוח איז געווען באַזירט אויף די בעוועגונגען פון דער זון. ער איז געווען אַזוי פּינקטליך, אַז די אַרבייטס-טעג און די שבתים זענען אויסגעפאַלען אין די זעלביגע טעג יעדען יאָהר, אַלי לאַנג ווי משה'ס לוח איז אָנגעהאַלטען געוואָרען.

יעדער חודש האָט געהאַט דרייסיג טעג. צום סוף יאָהר זענען צוגעגעבען געוואָרען די פינף טעג, כדי עס זאָלען זיין צוזאַמען 365 טעג.

משה'ס לוח איז געווען אַזוי געבוי אויסגעאַרבייט, אַז די שבתים און יום-טובים זאָלען אויספאַלען אַלעמאָל ריכ אין די זעלביגע טעג. און זאָלען זיך נישט שוואַקרוקען אויף אַ טאָג, ווי דאָס געשעהט אין דעם מאָדערנעם קאַלענדאַר. אַלע זיבען און צוואַנציג יאָהר איז צוגעגעבען געוואָרען אַ'נ'איבער-וואָך, כדי אויסצוגלייכען דעם לוח מיט די בעוועגונגען פון דער זון.

אין פערלויף פון יאָהר-הונדערטער האָבען פיהרער פון דער מענשהייט געוואָלט ווי-אַזוי צו רעפאָרמירען אַזאַ מין איינציגען קאַלענדאַר. וואָרום דער אמת איז, אַז משה'ס קאַלענדאַר איז געווען בעסער פון אַלע אַנדערע קאַלענדאַרען, וואָס פאַרשידענע אומות האָבען שפּעטער איינגעפיהרט ביי זיך.

אָבער משה'ס לוח האָט אויפגעהערט צו ווערען בענוצט, אָדער די שפּעטערדיגע פּריסטער און פיהרער האָבען איהם שלעכט פאַרשטאַנען. אין פערלויף פון אַרום 2,500 יאָהר איז משה'ס לוח געווען מאַקסימ פאַרלוירען. איינפיהרונגען פון משה'ס לוח זענען אָבער געבליבען אין דער יודישער טראַדיציע ביז היינטיגען טאָג.

ביי די אוראַלטע ציוויליזירטע פעלקער זענען די קאַלענדאַר-סיסטעמען געווען אַ געהיימניס, וואָס דאָס פאָלק האָט נישט געוואוסט. געוואוסט האָבען די אַלע סודות נאָר די פּריסטער, די כהנים, וועלכע פלעגען זאָגען דעם פאָלק, ווען מען דאַרף פערזייהען ווינטערנע תבואות, און ווען מען דאַרף שניידען. אויף אַזאַ אופן האָט מען אָנגעהאַלטען ענגערע פאַרבינדונגען צווישען די פאָלקסמאַסען און דעם טעמפּעל פון די אַלערליי רעליגיעזע צערעמאָניעס.

ווען דער מלך פון בבל האָט איינגענומען די יודישע מלוכה, האָט מען אויסגע'הרג'עט די כהנים און מען האָט פאַרברענט אַלע זייערע אַרכיוען. דאָס איז געווען דער חורבן בית ראשון, אין 587 פאַר דער קריסטליכער צייט-רעכנונג, דעמאָלט איז דאָס פאַרלוירען געגאַנגען משה רבינו'ס לוח. אין גלות האָבען די יודען אָנגענומען די צייט-סיסטעם, וואָס איז געווען איינגעפיהרט אין בבל. דער קאַלענדאַר פון בבל איז געווען בעזירט אויף די בעוועגונגען פון דער לבנה.

משה איז געווען דער איינציגער קאַלענדאַר-רעפאָרמאַטאָר אין דער גאַנצער מענשליכע געשיכטע, וועמען עס איז געלונגען איינצושטעלען גלייכע חדשים אין דערביי אָפּהיטען, אַז אַלע שבתים און יום-טובים זאָלען יעדען יאָהר אויספאַלען אין דעמזעלבינען טאָג.

אין דער תורה געפינען מיר גענויע אָנווייזונגען, וואָס גלייכען אויס דעם קאַלענדאַר און בעשטימען גענוי די פאַרשיידענע ימים טובים.

די פעלקער-ליגע האָט בעשטימט אַ קאַלענדאַר-קאָמיסיע, וואָס דאַרף אויסאַרבייטען פּלענער פון אַ פאַרבעסערטען קאַלענדאַר פאַר דער וועלט. די פּלענער, וואָס די קאָמיסיע האָט אויסגעאַרבייט, זענען אין קיין פאַל נישט געגען דער יודישער טראַדיציע, און

Dr. ROŻANER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע
קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), Tel. 28-98
צוריקגעקעהרט.
נעהמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
עקסטרע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

דער אַלטער לוח פון משה רבינו און דער נייער לוח פון דער פעלקער-ליגע

נישט געגען דער רעליגיעזער טראַדיציע פון די קריסטען און די מאַהאַמעדאַנער.

די קאַלענדאַר-קאָמיסיע פון דער פעלקער ליגע רעקאָמענדירט, אַז דער לעצטער טאָג אין דעצעמבער זאָל זיך רופען „יאָהר-טאָג" און זאָל אויסגעגעבען ווערען אַלס אַ מין אינטערנאַציאָנאַלער שבת. צום סוף פון דער צוויי און פופציגסטער וואָך יעדען יאָהר. מען רעקאָמענדירט אויך אַ'נ„איבער-טאָג", וואָס זאָל צוגעגעבען ווערען צו דער לעצטער וואָך אין יוני יעדען איבער-יאָהר.

דער פאָרגעשלאָגענער נייער קאַלענדאַר פון די לוח-רעפאָרמאַטאָרען וועט האָבען דרייצעהן-חדשים, און אין יעדען חודש וועלען זיין 28 טעג.

דאָס איז אייגענטליך נאָך נישט דער ענטגילטיגער בעשלוס פון דער פעלקער-ליגע-קאַלענדאַר-קאָמיסיע. דאָס איז נאָר דערווייל איינער פון די פאָרשלאָגען.

ביידע פלענער האָבען, אָהן ספק זייערע מעלות. מען וועט אָבער מוזען אויסקלייבען איינעם פון זיי.

די קאָמיסיע פון דער פעלקער-ליגע האָט דאָ נישט לאַנג פאַרעפענטליכט איהר בעריכט וועגען דער אַרבייט, וואָס איז ביז אַהער אויסגעטון געוואָרען. עס ווערען דאָרטען אָנגעגעבען ביידע פּלענער מיט אָנווייזונגען אויף זייערע מעלות. אָבער, ווי געזאָגט, האָט נאָך די קאָמיסיע אַליין נישט בעשלאָסען, וועלכער פון די צוויי פאָרשלאָגען איז דער פּראַקטישסטער און איז מעהר ווערט איינגעפיהרט צו ווערען.

וואס פון סאניע'ן איז געווארען

ערצעהלונג פון יצחק בלום

עטליכע יאהר איז איהר העלער נאכ־געגאנגען א פערליבטער, א צווייטע סאנטאר מיט א ליבעס־וואונד אין הארצען און זיך נישט געקענט דערשלאגען צו הערען פון איהר א ווארט וואס זאל איהם געבען האפנונג, אז זיין ווארטען איז נישט אומזיסט, אז סוף כל סוף וועט ער דאך געווינען איהר הארץ.

העלער איז געווען א פשוט'ער יונגערמאן, אן ארבייטער, אבער מיט זעהר א ראמאנטישע נאטור. ער האט ליב געהאט דאס העכערע, דאס שענערע, דאס עדעלערע אין דער פרוי. מיט קיין געוועהנליכע מיידליך האט זיך העלער נישט געקענט חבר'ן. ער האט געהאט דאס געפיהל, אז דאס געוועהנליכע מיידעל איז מצהר אויסען אין דירה דאס ברויט און די היים־רוה, וואס עס קען איהר פערשאפען דער מאן, דער פערזארגער, נאך אלע איהרע יאהרען פון שווערער ארבייט.

זי, אבער, סאניע, איז אן אינטעלי־גענטע מיידעל וואס האט א סך געלע־זען, בעזוכט א סך קאנצערטען און קומט אין פיינער אינטעליגענטער געזעלשאפט, אזא מין אוראי בעזונדער א שיינהייט, א ראמאנטישע געפיהל; ביי אזא ווי סאניע איז חתונה האבען נישט דער עיקר; ביי איהר שטעהט די ליבע העכער פון אלעס.

און אט דאס איז אפשר די סיבה, וואס זי איילט זיך נישט מיט איהר בעשלוס, וואס זי ענטפערט איהם אפשר נישט מיט „יא" און נישט מיט „ניין" אויף אלע זיינע ליבעס־ערקלערונגען. זי וויל פריהער אליין קלאר ווערען, זיין זיכער מיט זיך, צי אין זייער לאנג־יעהריגער בעקאנטשאפט איז אויך ביי איהר פעראן דער ליבעס־געפיהל. אזא מיידעל ווי זי וועט נישט כאפען אין הייראטען מיט איהם בלויז דער־פאר ווייל ער איז א גוטער פערדינער און קען פאר איהר מאכען א שיינעם לעבען. זי, סאניע, איז נישט ווי אלע אנדערע מיידלעך. זי, אז זי וועט נישט זיין איבערצייגט, אז זי איז פערליבט אין דעם מאן, מיט וועמען זי בעדארף זיך פעראייניגען אויף אייביג, וועט זי נישט חתונה האבען.

אט אזוי האט העלער אין געדאנק געזוכט צו פערענטפערען סאניע'ן און צו איהר געקראגען נאך מעהר אכטונג. און ער האט געדולדיג געווארט, גע־האפט מיט מיטע לייידען און אפער־ווילליגקייט. געווען גליקליך, ווען זי האט איהם א שמייכעל געשאנקען, איהם א גוט ווארט געזאגט. ווער שמועסט נאך, אז זי איז מיט איהם אמאל געגאנגען אויף א שפאציר צו זיין גליק איז דעמאלט קיין גלייכען נישט געווען.

פון דער אנדערער זייט, פלעגט א קומער בליק, א קאלטע מינע פון איהר איהם איינפאך צושמעטערען. ער פלעגט ווערען אויס מענש. ער האט זיך געפיהלט עפעס אזוי קליין און נישטיג.

אין אזעלכע מאמענטען פלעגט העלער די דורכלעבען די שרעקליכסטע ליי־דען. ער איז געווען אין גאנצען ווי פלאמען. טרערען פלעגען איהם א שר טון אין די אויגען און פער־לוידיגע זיין לעבעט בוסעל מוט, פלט ער זיך א ווארף טון צו איהרע פיסען בלייבען ליגען מיט אנ'ארומ־גענומענעם קאפ, ביז סאניע פלעגט איז אויפהויבען, צו איהם א שמיי־כעלען, א גלעט טון איהם איבער די האר, און די וועלט איז שוין ווי־דער זייגע — א נייע, א העלע און גליקליכע וועלט...

סע איז באמת געווען אנ'אינטע־ליגענטע מיידעל, א שעהנע, געהאט גרויסע האפנונגען, פראגראמען. און איהר שטארקער זאל סיי אין נייעס, סיי אבער זיין עתנלוך צו איהר.

זי האט געטרוימט פון א שענער היים פון א שעהן און רייך לעבען.. ליבע? יא, זי האט ליב געהאט אלץ, וואס איז נאר געווען שעהן און רייך, וואס האט איהר נאר עפעס געקענט געבען פונ'ם לעבען. די ליבע איז ביי איהר געווען נישט דער ציעל, נאר דאס מיטעל צום ציעל... זי האט געהאפט, אז א ריי־כער יונגערמאן וועט זיך אין איהר פערליבען און איהר גליקליך מאכען, אריינפיהרען אין א שעהנע, רייכע וועלט, וואס זי האט אזוי ליב... איהר צימער איז שטענדיג געווען בעפוצט מיט פיל־פארביגע קאלירען, איהרע האר איינגעפלאכטען מיט פארביגע זיי־דענע בענדלעך. קליידען פלעגט זי זיך אין פארביגע קאלירען, און איהרע דינגע, געטאקטע פיסלעך האבען שטענ־דיג געטראגען קאלירטע זיידענע זאָ־קען...

סאניע האט נישט געדענקט חתונה צו האבען מיט העלער'ן, כאטש פייגט געהאט האט זי איהם נישט. אז מען וויל זאגען, האט זי איהם נישט ליב געהאט. אבער אזא געדאנק האט זי גארנישט געוואלט צולאזען... ס'וואלט נאך גאר געווען נעריש וועגען איהם אזוי צו טראכטען. ערשטענס, איז ער גאר קיין אינטעליגענט; צווייטענס, פער־דינט ער נישט גענוג אויף אזא לעבען, וועגען וועלכען זי טרוימט. אבער וואס ארט איהר וויפיעל ער פערדינט - און וואס ער איז, אז ער איז סיי ווי סיי נישט איהר גלייכער?... און דאס, וואס ער איז אין איהר פערליבט, איז זיך זיין זאך... זי איז בענוג איינרעל וואס זי פערטרייבט איהם נישט פון זיך, רעדט צו איהם, און געהט מיט איהם שפאצירען....

בעאמרוהיגט האט סאניע'ן די לעצ־טע צייט נישט העלער מיט זיין ליבע, נאר דאס, וואס ס'האט זיך איהר נאך אלץ נישט געטאפט דאס, אויף וואס זי האט געהאפט און האפט נאך איצט — עס זאל קומען דער, וואס איז איר ווירקליך ווערט און איין מאל פאר אלע מאל פערווירקליכען איהרע טרוי־מען... דערווייל לויפען די יאהרען. זי ווערט עלטער און עס זעהט זיך נאך נישט אן יענער שטראהל, וואס זאל אויפליכטען אין איהר לעבען און איהר פיהרען צו יענעם גליקליכען וועג, פון וועלכען זי האט אזוי לאנג געטרוימט.

אין אזא מינוט פלעגט פאר איהר נישט ווילענדיג א בליק טון העלער — דער אייביג פערליבטער העלער; וואס וויל נישט וויסען פון צייט און יאהרען און געהט איהר אלץ נאך, ווי א שאַ־טען און ווארט אויף איהר מיט פער־בענקטען און לייידענדען אומגעדולד. זי פלעגט צו זיך אליין א שמייכעל טון און די בייז געטראכט: בעסער נאך צו־ווארטען!"..

איינמאל איז העלער, א נערוועזער, א בלאסער, אבער א פעסט־ענטשלאסע־נער אריינגעקומען צו סאניע'ן, און מיט א שטימע וואס האט אין געצי־טערט, אין געוויינט, צו איהר געזאגט:

— הערט, סאניע, כ'האב זיך בעקענט מיט א מיידעל און זי ליבט מיך זעהר, אט פונקט ווי איך ליב אייך..

— און וואס האט עס צו טון מיט מיר? — האט סאניע לאכענדיג בא־מערקט און געצופט די פרענזלעך פון א הער קלייד.

— איך וויל, אז איהר זאלט מיר שוין, אויפ'ן שטעל, געבען אן ענטפער: זייט איהר גרייט מיט מיר צו הייראַ־טען אדער נישט?

— שוין?.. — האט סאניע זיך צו־לאכט, — וואס האט איהר אזוי קיין צייט נישט?

— כ'חיל לענגער נישט ווארטען!

— ווארט מען נישט...

— איך ווארן אייך, אז דאס איז דאס לעצטע מאל...

— א הי' ווילט מיך איבערשרעקען?..

— האט זי העלב לאכענדיג, העלב־שפאסענדיג, געענטפערט.

— הייסט עס, אז איהר ווילט מיר קיין קלארען ענטפער נישט געבען?

— האט העלער ניערגעשלאגען געפרעגט.

— ניין!... — האט סאניע פלייסיג־זיג געענטפערט.

א ווייל איז העלער געשטאנען און געקוקט אויף איהר... דאן זיך א שנע־לען ריס געטון צום טיר און פער־שוואונדען.

סאניע, ווי עס וואלט גארנישט פא־סירט, האט זיך גענומען לערנען א צוך...

אויף מארגען, ווען סאניע'ס א פריינדין איז געקומען צו איהר צו־גאסט, האט זי איין שפאס א זאג גע־טון:

— דו ווייסט, סאניע, ווער עס האט חתונה געהאט? דו וועסט גארנישט פערשטיין!

— ווער? — איז סאניע געווארען נייגעריג.

— העלער! — האט די פריינדין ארויסגערערט.

— העלער?... — האט זיך סאניע א הויב געטאן פון ארט, — נעה, וואס רעדסטו, ער איז דאך געלאפען ביי מיר געוועזען. דו שפאסט עס, א יא?..

— איך שפאס שוין גארנישט!... — האט די פריינדין געענטפערט — איך האב איהם הייט בעגעגענט געהענדיג מיט א מיידעל אונטער'ן ארם. ער האט זי מיר פארגעשטעלט אלס זיין פרוי און ערקלעהרט, אז זיי האבען נאר־וואס חתונה געהאט.

סאניע איז געבליבען א פערשטיי־נערטע.. „זאל עס מעגליך זיין, זאל עס מעגליך זיין?" — האבען איהרע ליפען אין דער שטיל געשעפטשעט, זי האט געפיהלט ווי ביי איהר אין הארץ איז געווארען עפעס לייידיג, אז דאס, וואס איז יאהרען לאנג געווען אזוי געהעריג אין געטריי צו איהר לעבען, איז מיט אמאל פון איהר אפגעריסען געווארען אויף שטענדיג...

- - - - - - - - - - - - - - - - -

יאהרען זיינען זיך דאן אוועק.

העלער האט שוין דריי דערוואקסע־נע קינדער, א ליבע, געטרייע פרוי, איז רייך און פיהרט א גליקליכען פא־מיליען־לעבען.

און סאניע?.. סאניע טראגט נאך אלץ קאלירטע קליידער און קאלירטע בענדלעך אין איהרע האר. עס איז אבער פערבליבען נישט מעהר ווי א שאטען פון דער אמאליגער שעהנער סאניע'ן...

גראה, פערעלטערט, דרעהט זי זיך ארום אן'איינזאמע, א פערביטערטע. און מיט חרטה צו דאס וואס איז פאסע, הערט זי נישט אויף צו טראכ־טען וועגען דעם וואס איז געווען און געקענט זיין...

געגען פעטקייט

די באקסטע רפואות, וועלכע מאכען קראנק אנשטאט מאגער

פון קלארא לעוויז

פעטקייט איז קיינמאל נישט געווען אין דער מאדע, סיידען אין אריענט און אויף די בילדער פון א געוויסער קונסט־שולע. אבער דאך געווען א צייט, ווען א ביוסט, היפטען, רונדע ליניעס האבען געהאט א רעכט צו עקזיסטירען. און די צייט האט געדויערט גאנץ לאנג. פון מיט עטליכע יאהר צוריק איז גע־קומען די מאניע, די געוואלדיגע נאכ־פראגע אויף מיידלען מיט יונגלשע אייגערען. די ריכטיגע אורזאכען פון דער דאזיגער מאניע זיינען עד היום נישט קלאר. צי עס זיינען שולדיג דע־רין די פאריזער שניידער מיט זייערע נייע „דינע" מאדעס, צו וועלכע די פרויען האבען זיך געמוזט צופאסען, אדער די מאדעס זיינען דא גאר נישט שולדיג און זיינען נאר א רעזולטאט פון דער פלוצלינגער עפידעמישער דינ־קייט. ווי עס זאל נישט זיין, נאך די עקספערט פון די דיקע פרויען זיינען דעמאלט שטארק, שטארק געפאלען.

האבען די אומגליקליכע פרויען אנ־געהויבען צו זוכען מיטלען, ווי אזוי נישט אפצושטעהן פון דער מאדע און פטור ווערען פון דעם איבעריגען פלייש־באלאסט. דאס הייסט, נישט זיי האבען געזוכט, (נאר עס האבען זיך שוין גע־פונען קלוגע מענשען מיט א שטארקען חוש פאר דעם, וואו מען קען אפ־שי־קען א ביינדעל, זיי האבען זיך עס גע־נומען די טורחה צו זוכען און האבען פערפלייצט דעם מארק מיט רפואות געגען פעטקייט, וועלכע אין בעסטען פאל האבען נישט די מינדסטע ווירקונג.

אז די דאזיגע מיטלען זיינען אין בעסטען פאל אבסאלוט נישט ווירקזאם, חייל ווען זיי זיינען ווירקזאם זיינען זיי שעדליך פאר'ן געזונט, וועגען דעם האט מען נישט זעלטען געהערט אין דער פרעסע. אבער מיט געזונדערער איבערצייגונג און אויסגעטראטען דעם וועגען דער פראגע דער בעריהמטער דאקטאר פראנק קרעמט.

א פרוי, זאגט ער, וועלכע עסט צו פיל און בעוועגט זיך ווייניג, גלויבט געוועהנליך מיט'ן הארצען, אז ערגעץ וואו מוז זיין אזא כשוף'דיג מיטעל, וואס איז בכוח מיט אמאל צו פער־וואנדלען זי אין א שלאנקער פיע אהן שום אומאנגענעהמער אנשטרענגונג פון איהר זייט — אהן דיעטע און איבונגען. אט אויף דעם אייגעגעווארצעלטען גלוי־בען, אז ערגעץ וואו מוז דאך זיין א מיטעל, אז די וויסענשאפט קען צו־טראכטען עפעס אזוינס, וואס זאל בעזי־געמען אלע פיזיאלאגישע געזעצען, אויף דעם גלויבען שפעקולירען עס די שארלאטאנעס, וועלכע פערגעסען מאקע נישט צו אונטערשרייבען אין זייערע רעקלאמעס דעם פונקט, אז ווען איהר נוצט זייערע רפואות, דארפט איהר זיך פיהרען מיט א פאזיציע פון געשמאקע מאכלים און „פערשוואונדען" ציים אויף ערנסטע רעגדע איבונגען.

ווען מען לייענט זייערע צירקולארען, אפפלעמען, מיט איין ווארט, די ליטעראטור זייערע, קען זיך אויסדוכטען, אז דיקקייט איז פונקט אזא איינפאך פראבלעם, ווי אפוועגען א זאק מעהל. דאס איז דער וואסער פון די פערשי־גען — פערשלאגען עפעס אזוינס, וואס זאל אויסזעהן זעהר איינפאך און ליי־כען זיך אויפ'ן שכל. אבער דיקקייט און דינקייט זיינען דווקא גאנץ קאמפלי־צירטע פראבלעמען. גאנץ אפט זיינען עס די מאגערע פרויען, וועלכע עסען מעהר ווי די דיקע. ביי דער פלעגמא־טישער, נישט ריהרעוודיגער פרוי ווערט די שפייז פערוואנדעלט אין פעטס, די נערוועזע, בעוועגליכע, אקטיווע נאטור פערוואנדעלט איהר שפייז אין ענערגיע. די געוואוינהייטען און לעבען שפי־לען זעהר א גרויסע ראלע און דעם פראבלעם — די פעטקייט אדער אומ־פעטיקייט פון גרויסע דריזען. די קוואנטיטעט פון דער שפייז און אויך איהר קוואליטעט. אבער די היילער פון פעטקייט מאכען זיך נישט וויסענדיג וועגען אזעלכע „קלייניגקייטען". ווען מען שרייבט אפ אב'אין הי"ע, אזוי שרע־קען זיי אפ מיט א פיל, כמעט א שטי־קעל זייף, מיט קרייטער און אנדערע באבסקע סגולות.

ד"ר קרעמט צוטיילט די שארלאטאנ־סקע רפואות אין צוויי קאטעגאריעס: אזעלכע, וועלכע ענטהאלטען אין זיך טירעאיד, און דיענענדיג זעהר שעדליך פאר'ן ארגאניזם, קענען אפטע רעדו־צירען, און אזעלכע, וועלכע ענטהאל־טען נישט קיין טירעאיד און קענען נישט רעדוצירען.

א חוץ דעם לאזען זיך די אלע מיט־לען צוטיילען אין פאלגענדע קאטעגא־ריעס:

1) מאגנעטישע מיטלען.

2) כעמישע: סיי פאר'ן אינערליכען געברויך (פילען, פראשקעס) סיי פאר'ן אויסערליכען (זאלבען, זייפען, באד־קרייטער).

3) רעדוצירענדער ברוים.

די מאגנעטישע מיטלען זיינען אנ־אלטע געשיכטע, וועלכע בלייבט אייביג נייע. יאהרענלאנג האט מען פער־קויפט זאלבען פון גומילאסטיק מיט דער פערזיכערונג, אז די גומי איז דאס איינציגע אומשעדליכע ווירקזאמע מי־טעל צו פערלירען וואג. דער פאקט איז אבער, אז גומי איז יא שעדליך, אבער נישט ווירקזאם. מען פערקויפט ענגע גומענע קארסעטען און גארטלען און בענדער פאר'ן קין און מען זאגט צו, אז די גומי וועט רעדוצירען דעם ביוסט, די היפטען, דעם גו? דער און נאך אויסהיילען פון רעוומאטיזם.

אבער די דאזיגע קארסעטען, גארט־לען, קין־בענדער האבען גאר די איינ־ציגע ווירקונג, וואס זיי פערהאלטען דעם שווייס, פון וועלכען די פארען דארפען זיך בעפרייען, כדי צו רעגו־לירען די טעמפעראטור פון קערפער. פון דעם שטאנדפונקט זיינען אלע גו־מי־זאכען שעדליך, א חוץ דעם וואס פון דער פערהאלטונג פון שווייס ווערט די הויט אומאנגענעהם צורייצט. וואס שייך דער רעדוצירענדער ווירקונג געגען גומי זאכען, זאגט ד"ר קרעמט, קענען פונקט אזוי העלפען ווי א שמעק טאבאק. דאס זעלבע איז מיט די זאלבען און זייפען, מיט די באד־זאלצען און באד קרייטער.

אבער די גרעסטע גרופע רפואות בעשטעהט פון פילען, קאפסאלען, פראש־קעס פאר אינערליכען געברויך, ווי בעזאנס, זענען צווישען זיי דא אזעל־כע, וועלכע האבען טירעאיד און רע־דוצירען נישט

טירעאיד טאר קיינמאל נישט גענו־מען ווערען, סיידען אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר, עס איז א זעהר שטארקע סובסטאנץ, וועלכע ווירקט אויף די נירען, אויפ'ן הארץ, אויף דער גאנצער נערווען־סיסטעם און איז פון גרויסער געפאהר פאר'ן געזונט.

די אונטערשטע שורה איז, אז די אלע רפואות פון פעטקייט, ווען זיי מאכען דעם עולם נישט קראנק מיט טירעאיד אדער אנדערע געפעהרליכע מעדיקאמענטען, מאכען זיי פשוט חוזק פון עולם און הייסען זיך דערפאר גוט בעצאהלען.

הומאָר — סאַטירע

דער אורח מיט רמזים.

אַ יוד אַ גביר האָט אויף שבת צו זיך פערבעטען אַנ'אורח. די גאַנצע צייט ביים טיש האָט דער אורח געזאָגט תורה. ווען מען האָט דערלאַנגט די קרעפּלעך, (דער בעל הבית'טע האָט זיך גראָד פערגלוסט צו קאָכען קרעפּלעך) האָט דער אורח גענומען צוויי קרעפּלעך און דערביי געזאָגט „דאָס איז אַ רמז „קעגען משה ואהרן"; ער האָט גענומען דריי און געזאָגט „אַקעגען אברהם, יצחק ויעקב"; פיר, „אַקעגען שרה, רבקה, רחל לאה". ווען דער אורח האָט גענומען צוועלף און געזאָגט: „אַקעגען די צוועלף שבטים", האָט דער בעל-הבית אויסגעשריגען, האַלט! און דערביי צעפּוילען זיין ווייב: „נעהם צו די קרעפּלעך פון טיש, ער וועט באַלד זאָגען אַ רמז אַקעגען גאַנצען יודישען פאָלק".

אין אַ יובילער-געשעפט.

— גיט מיר 6–7 קדושין-רינגלעך.
— איהר האַנדעלט מיט צירונג?
— ניין, איך בין אַ קאַוואַליער און פאָהר אויף דאַטשע.

אַ גלייכער שידוך.

— איך האָב היינטיגע וואָך אויסגעפיהרט אַ גלייכען שידוך. דאָס פּאָר פאָלק איז אַ שטיינערנע: דער חתן איז אַנ'אַלמן מיט אַ פערשטיינערט הערץ און די כלה — אַ גרושה מיט גאַל-שטיינער.

פּרעהריען.

שכן: איהר קענט זיך גאָרנישט פּאָרשטעלען, ווי בעליבט איך בין געווען ביי מיין פרינהערדיגער באַלעבאָסטע. בעת איך בין אַרויסגעצויגען פון צימער, האָט זי ממש אויסגעוויינט די אויגען.

נייע באַלעבאָסטע: נו, ביי מיר וועט דאָס ניט זיין. איהר וועט שטענדיג מוזען באַצאָהלען פאַר'ן חודש פאָראויס.

די ענונה.

— מיין מאַן האָט מיך אָוועקגעוואָרפען און האָט מיר גאָרנישט איבערגעלאָזט, בלויז דאָס קינד אויף די הענט און — דאָס איז אויך ניט זיינס...

מלחמה.

יאָ מלחמה? נישט מלחמה?
ס'וויגט זיך, ס'טרייסעלט זיך די וועלט.
ס'וואַרפט זי פונקט, ווי אין קדחת
דאָ אין היץ און דאָ אין קעלט.

אַלע שאַרפען זיך די שווערדען,
אַלע גרייטען זיך אָהן שיער,
פון באַברויסק ביז האָנאָלולו,
און פון פּאַסטאָוו ביז קאַאיר.

אַלץ געהט שלאָגען זיך און קעמפען,
אין־דעם שעהנעם נאָמען גאָט'ס,
גרייט זיך לאָנדאָן, גרייט זיך מאָסקווע
מאַכט זיך גרייט אויף האָצי־פּלאָץ...

אָבער מיך — מיך אַרט עס אסור,
איך בין תמיד פאַרטיג גרייט,
ווייל „טשוויטשעניעס" מאַך איך שטענדיג
מיט מיין ווייבעל זאלבע צווייט...

שיסט זי מיר אַנשטאָט האַרמאַטען
מיט אַ טעלער, מיט אַ טאָפּ...
כ'בעט אייך, שרייבט נישט פון מלחמות,
און פערדרעהט מיר נישט דעם קאָפּ!

גראַף קאַלי.

צוגענומען.

1-טע פרוי: איהר האָט עפּעס צוגענומען אין פּעטניאָנאַט?
2-טע פרוי: יאָ, אָבער נישט קיין סך!
1-טע פרוי: וויפיל דען?
2-טע פרוי: צוויי מיר-לעפּעלעך מיט אַ פולעט-מעסערל.

גערעכט!

— איך פערשטעה דיך נישט, אַדאָלף די האָסט אַזוי ליב פרויען און דאָך האָסטו נישט חתונה?

— עס איז גאָרנישט קיין מערקווירדיגקייט — ענטפערט אַדאָלף — מען קאָן זיין אַ גרויסער בלומען-פריינד און פונדעסטוועגען ברויך מען נישט דעריבער צו ווערען קיין גערטנער!

מאָרגען 2.

— איך האָב געקענט איינעם איז ער געווען אַזוי קאַרג, אַז ער האָט זיך נישט פערגינען אַ סגיהאַלטען אַ שטענדיגע ווייב און — ער האָט קיינמאָל אַפּיציעל נישט חתונה געהאַט...

— און איך האָב געקענט אַ פרוי איז זי געווען אַזוי קאַרג, אַז איהר איז אפילו קאַרג געווען איהר איינציגער מאַן און — זי האָט זיך שטענדיג אַרומגעשלעפּט מיט נאָך...

פילאָזאָפיע.

איין „אות" קען אויפרודערן אַ מאָל די וועלט: אָט איז פאַר בעווען פריהער אָנגעזעטיגט, האָט ער זיך צוגעבען איין „אות" — אויס אנגעזעטיגט — קאַכט מיט איהם אַ וועלט.

אַ וויכטיגער פונקט...

צוויי קאָנקורענטען האָבען זיך יאָהרען לאַנג אַרומגעשלאָגען, אָוועקגעשלעפּט קוגים געקריגט זיך, געשאָלטען, ביז זיי זענען ביידע שוין מיד געוואָרען, און האָבען געמאַכט שותפות. געהען זיי צום אַדוואָקאַט און ער מאַכט דעם קאָנטראַקט. ער גיט זיי צו פערשטעהן איטלעכען פונקט באַזונדער און זיי דאַרפען אונטערשרייבען.

איז איינער פון די שותפים נאָך נישט פאַרטיג מיט זיך. ער קלעהרט אַהין און אַהער און דער אַדוואָקאַט, זעהענדיג, אַז ס'איז איהם נישט רעכט, זאָגט ער איהם. ער זאָל אַלצדינג אַרויסריידען און גאָרנישט שלינגען אין זיך.

— וואָס איהר ווילט צוגעבען אָדער ענדערען, — זאָגט. ווייל איהר זייט פונקט אַזאַ שותף ווי דער אַנדערער; זאָגט, וואָס איהר ווילט נאָך צוגעבען.

— פאַניע אַדוואָקאַט, — שטאַמעלט יענער אַרויס, — שרייבט נאָך צו, אַז אויב עס וועט קומען צו באַנקראָטירען, דאָס הייסט, ווען די פירמע אונזערע וועט אַנזעצען, בין איך גלייכער שותף צום ריוח!...

יוסף מ...לער.

אַנ'עצה.

ביסטו אַ קורצזיכטיגער-האָב חתונה: וועסט שוין „דערזעהן" דעם זיבעטען הימעל...

ביסטו אַ ווייטזעהער — האָב אויך חתונה: וועסט שוין „פערפינסטערט" ווערען...

דער שניידער און דער גראַמאָפאָן.

— פאַרוואָס איז אַ שניידער געגליכען צו אַ גראַמאָפאָן?

— ווייל ביידע קאָנען גאָרנישט טון אָהן נאָדלען.

אמת, ווי גאָלד...

— נאָר מיט פרעמדע אויגען קען מען זעהן אייגענע חסרונות.

— דאָמשטע איז אַנ'אָרט, וואו די צווייטע העלפט פערנעהמט דעם ערשטען פּלאַץ.

— קיין אויפריים איז נישט אַזוי געפעהרליך, ווי אויפרייסען לייטען די אויגען.

— אַ שלעכטען מאָגען און אַ שלעכטען כאַראַקטער דערקענט מען אָפט אָן צונג.

אַפאָריזמען

וועגען פרויען און ליבע.

פרויען זענען שטענדיג פערנומען מיט'ן פוצען זיך — באַנץ גוט: דערווייל לאָזען זיי די מענער צורוה...

*

קיין מאָן שטערט נישט די פרוי פאָהרען אויף דאַטשע — ווער איז זיך אַליין אַ שונא?

*

די קיך איז די מלוכה פון פרויען — און זעהט ווי מיר מענער, זענען סעפּאַראַטיסטען: מיר פאָדערן נאָר נישט קיין גלייכבערעכטיגונג...

*

פון מיידלעך האָט מען נאָר צרות — זיי פּראַקטיצירען זיך אויף שווינגערס...

*

פרויען זענען אַ שוואַכער פאָלק — לויט די אונטערנעהמער אויגען וואָס מיין פערהייראַטער חבר האָט, קאָן מען דאָס בשום אופן נישט זאָגען...

*

פרויען זענען אָפענהערציג — אַמאָל האָבען מיר אין דעם געמיינט גלויבען אויפ'ן וואָרט, היינט זעהען מיר דאָס שוין...

*

אָפט זאָגט אַ פרוי אַרויס יענעם אַ געהיימניש, נאָר כדי צו באַוויזען, אַז מען האָט איהר אָנגעטרויט דעם סוד.

*

דערפיהלט מען איין וואונש פון אַ פרוי האָט זי באַלד אויפ'ן אָרט צוויי נייע וואונשען.

נישט געלימען.

מוטער: איך וואָלט עס נישט געגלויבט אויף דיר, מיין טאָכטער, די זאָלסט וועלען ליידען אַ יונגערמאַן זאָל דיר קושען.

טאָכטער: איך האָב נישט געליטען דערביי.

צוויי מאָל אַזוי פיל.

דאָקטער: מיינע לידער ווערען איצט פון צוויי מאָל אַזוי פיל מענשען געלעזען ווי פריהער.

פריינד: טאַ פאַרוואָס האָסטו מיר נישט געזאָגט, אַז די האָסט חתונה געהאַט?

דאָס לעצטע מאָל.

— פאַניע וועמפּעלזאָן! איך פרעג אייך צום לעצטען מאָל: איהר וועט מיר אָוועקגעבען מיינע הונדערט רובל?

— אַ דאַנק דעם אויבערשטען, אַז דאָס איז שוין דאָס לעצטע מאָל. ער איז מיר באמת שוין גמאס געוואָרען צו הערען פון אייך די זעלבע מעשה...

אין פלאַמען פון ליבע און האַס

(ראָמאַן).

91)

*

ווען גרעגאָר דרייוויץ פלעגט אַריינקומען אין יהודית'עס צימער, פלעגט ער זיך זעצען אויפ'ן פאָטעל און אוקוקען זיך אויף פערעלען, וועלכע האָט אַ מינוט נישט איינגערוהט און געפּאָרעט זיך אַרום דער קראַנקער שוועסטער.

זעלבסטפערשטענדליך, אַז וואָס ווייטער האָט ער פון פערעלען בעקומען אַלץ מעהר התפּעלות. מיט יעדען טאָג איז געוואַקסען זיין ליבע צו איהר.

ס'איז געווען אַ מין אויסטערלישער ליבע געפיהל, אַנ'אידעאַלע ליבע, אָהן די קלענסטע פּרעטענזיעס, און וואונשען... ס'איז געווען די ליבשאַפט פון אַ קראַנקען מענשען, וואָס איז פונאַנדערגעשטראָהלט געוואָרען פון דער שענקייט און געזונדקייט פון דעם געליבטען ווייזען — ס'איז ענליך געווען צו דעם דראַנג פון אַ זומער-פייגעלע אין אַ קיהלער נאַכט, ווען עס פליהט אויפ'ן שיין פון אַ לאָמפּ.

קיינמאָל האָט זיך ביי איהם נישט אַרויסגעריסען אַ ליבעוואָרט, אָבער פון דעם אויסדרוק פון זיין פּנים, פון די בלויע בליקען, פון זיין האַלטען זיך איז געווען צו זעהן, אַז זיין האַרץ איז איבער די ברעגען איבערפולט מיט ליבשאַפט, און איז גרייט אויף די גרעסטע קרבנות. און אויף פולשטענדיגען איבערגעבען זיך.

פון דער אַנוועזענהייט אָבער פון קאַרל דרייוויץ האָט יהודית נישט געוואָלט בעסער ווערען...

אונטער די פערליבטע בליקען פון זיינע אויגען האָט זיך יהודית זעהר געפיינגט.

נישט איין מאָל זענען איהרע נערווען געוואָרען אַזוי אויפגערעגט, אַז זי האָט פראָסט פשוט נישט געקאָנט אָנקוקען דעם מענשען.

נישט איינמאָל — ווען די שוועסטערן פלעגען זיין אַליין אין צימער, און זיי פלעגען דערהערען זיין קלאַפּען אין טיר, פלעגט זיך יהודית מאַכען שלאָפען.

דאַן פלעגט קאַרל אָוועקגעהן, זאָגענדיג, אַז ער וועט אַריינקומען שפּעטער.

יהודית פלעגט פריער אָפּאָטעמען, און עפענען די אויגען.

— ס'איז נישט מעגליך — פלעגט זי זאָגען — אַז איך זאָל אַזוי קאָנען ווייטער אויסהאַלטען. אַ סוף, גענוג וועט זיין! איך האָב זיך שוין אַזוי פיל אָנגעליטען, אַז איך קאָן שוין דאָ מעהר נישט פערבלייבען... איך האָב, ווייזט אויס, איבערגעשאַצט מיינע פּוחות... עס שלאָגט מיר שוין צו דער גאַל... איך קאָן שוין מעהר נישט... איך מוז זיך אונטערגעבען... איך בין בעזיגט, בעזיגט... ווען איך זאָל זיין געצוואונגען לענגער צו פערבלייבען לע'בם דעם אויסוואורף. וואָלט איך זיך געוויס פערראַטען... וואָס זאָל איך געבען טון! ס'איז נישט מיין ווילען אָפּצופרעסען... אָבער איך האָב דאָך נישט געקאָנט סאָרויסזעהן אַזוי פיל גרויזאַמע פּאַסירונגען...

— וועט, הייסט עס, דיין פּאָטער אומקומען...

— אומקומען? ער? אומשולדיג... צי איז עס דען מעגליך? שוין איין מאָל האָבען מיר איהם אַרויסגעריסען ביים טויט פון די געגעל... אפשר וועט עס אונז אויך איצט געלונגען!.. איך האָב אָבער ליידער, מעהר קיין כוח נישט!... צי האָט מיר מיינע קרעפטען די קראַנקהייט צוגענומען? אַך, ווי איך וואָלט געוואָלט נישט לעבען, נישט פיהלען!..

— יהודית'ל, שוועסטערל!..

— איך בין אַזוי צובראָכען און אָהן אַ פונק ענערגיע. איך האָב בעשלאָסען וועגען אַלעמען, וואָס איז אָבער מיין קרעפטען, און איך פיהל, אַז איך וועל קיין מאָל נישט צו מיין חלום דערגרייכען... אומזיסט האָב איך זיך בעדעקט מיט שאַנד בחנם!

זי האָט אָנגעהויבען צו וויינען.

— ווייל זעהסטו, פערעלע, דער מנוול איז שטאַרקער פון אונז. וואָס קענען מיר טון געגען איהם? גאָרנישט! ער האָט זיך פערזיכערט פון אַלע זייטען. ווען איך רעד מיט איהם וועגען לצוועגטאָל'ען וועגען די פּרטים פון שרעקליכען מעשה, בלייבט ער גאַנץ קאַלט און גלייכגילטיג, און איך טראַכט אַז בעת מעשה, אַז די איינציגע שטראָף פאַר איהם איז דער'הענגען איהם אָהן שום געריכט... אָהן רחמנות!.. אָ, גלויב מיר, אַז אָפט טראַכט איך מיר אַזוי... און פונדעסטוועגען ווייס איך, אַז דאָס געוויסען לאָזט נישט רוהען דעם מענשען... איך האָב איין מאָל געהערט, ווי ער האָט גערעדט פון שלאָף... ווער ווייסט, אפשר, אויב איך, אומגליקליכע, אָנהויבען צו ...?

— וואַרטען, יהודית'ל, וואַרטען געדולדיג! בלויז וואַרטען...

— וואַרטען! ווען ס'וואָלט נאָר מעגליך געווען! דאָ איז דאָך אין אַ טויט-סכנה דאָס לעבען פון מיין פאָטער! וואָס וועט זיין, ווען עס ווען אויסגעהן דער טערמין פון דעם אורטייל פּסק-דין? מ'וועט איהם ווידער אָוועקשיקען צו דער תליה... און קיינער וועט שוין נישט קענען איהם ראַטעווען אויב מ'זאָל איהם אפילו בעגנאַדיגען, וואַרט דאָך אויף איהם שווערע תפיסה אויפ'ן גאַנצען לעבען!.. גאָט מיינער! ...

פערעלע האָט נישט געהאַט קיין מוט און כּח צו טרייסטען איהר קראַנקע שוועסטער.

זי האָט איהר בלויז געהאָלפען וויינען

(פאָרטזעצונג קומט)

די, וועלכע אזעוו האט פערראטען.

בעארבייט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט. (132

שוין נאך דעם ווי איך האב אנגעשריבען אט די ערינערונגען, איז מיר אריינגעפאלען אין די הענט דער צווייטער נומער „בילאיע" פון אויגוסט 1917, און איך האב דארטען איבערגעלייענט, אז איידער אזעוו איז אפגעפאהרען פון פעטערבורג, האט ער מיט זובאטאוו'ן גערעדט וועגען דער בעציהונג פון דער רעגירונג צו די יודען און אז אזעוו האט גערעדט וועגען ק שענעווער פאגראם, האט ער ממש גע־ציטערט פאר ווייטאג און כעס אויף די יודישע שונאים און אויף פלעווע'ן, וועמען ער האט געהאלטען פאר'ן ארגאניזאטאר פונ'ם פאגראם.

אט די ווערטער גיבען א געוויסען יסוד צו מיין השערה, אז דרך אגב אדער אפילו בעוואוסטזיניג, האט אזעוו גענומען יודישע נקמה פון פלעווע'ן.

אין דער דאזיגער פסיכאלאגישער שטריך איז נישט דער איינציגער. עס איז גענוג צו דערמאנען די ווידוי פון בארגראוו, דעם מערדער פון סטאליפינ'ען, וואס האט געזאגט:

„איך האב געהאט די מעגליכקייט אויפ'ן ארט פון סטא־ליפינ'ען צו הרג'ענען דעם קיסר אליין, וועז איך זאל נישט געווען מורא האבען, אז דאס וועט פיהרען צו א יודישען פא־גראם."

נישט אומזיסט האבען געזאגט די חז"ל: „ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא" (א זינדיגער יוד איז דאך א יוד).

די בעגעגעניש פון בורצעוו'ן מיט אזעוו'ן אין פראנקפורט.

אין דער נאכט פון 5-טען אויפ'ן 6-טען יאנואר 1909 איז אזעוו נאכ'ן בעזוך פון סאווינקאוו'ן, טשערנאוו'ן און בער־דא'ן, וועלכע האבען איהם איבערגעגעבען דעם אולטימאטום פון דער פארטיי, ענטלאפען. אזעוו איז ווי אין וואסער אריין און יעטוועדע שפור פון איהם איז פערלוירען געווארען. אין משך פון יאהרען זענען געמאכט געווארען פרובען איהם אויפ־צוזוכען אבער — אומזיסט. פון צייט צו צייט האבען זיך אין די בלעטער בעוויזען ידיעות אז מ'האט אזעוו'ן געזעהן. אמאל האט מען געשריבען, אז אזעוו געפינט זיך אין ריסלאנד, אמאל — אין או סטראליען. דא האט מען איהם געזעהן אין דייטשלאנד, דא — אין בראזיליען, שוועדען אדער אין די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקא, אבער קיין שום גענויע ידיעות וועגען ארט, וואו אזעוו האט זיך פארשטעקט, האט קיינער נישט געקאנט אנווייזען. אפילו די געהיימע ארכיוען פון פאליצי־דעפארטאמענט, וועלכע זענען געעפענט געווארען נאך דער רע־וואלוציע פון יאהר 1917, האבען נישט געקאנט ווארפען קיין ליכט אויף דער דאזיגער רעטעניש. פון די ארכיוען האט מען געקאנט דערזעהן, אז אויך דער פאליצי־דעפארטאמענט האט — יעדענפאלס אפיציעל — איבערגעלאזען נאך דער דעמאסקירונג פער־לוירען אזעוו'ן פון אויג.

עטליכע דאקומענטען זענען געבליבען וועגען אזעוו'ן. אבער זיי בעציהען זיך בלויז צו די יאהרען 1909 און 1910, און אויך פון די דאקומענטען האט מען גא־ך ווייניג געקאנט דערגיגען. דער בריף פון אזעוו'ן צום צענטראל־קאמיטעט און וועלכען דער דעמאסקירטער פראוואקאטאר האט פראטעסטירט געגען „העסליכען אולטימאטום", וואס איז איהם געשטעלט גע־ווארען דורך די פארשטעהער פון צ.-ק. אין דער נאכט פון 5-6-טען יאנואר, איז דאטירט געווען פון 7-טען יאנואר 1909, און אויפ'ן קאנווערט איז געווען א שטעמפעל פון דער בערלי־נער פאסט.

פינף טאג שפעטער, ד. 12-טען יאנואר האט אזעוו גע־שיקט א בריף צו זיין לעצטען שעף און פאליצי־דעפארטאמענט דעם געטשאלניק פון דער פעטערבורגער אכראנע גענעראל א. וו. געראסימאוו. אין דעם בריף האט אזעוו געגעבען א רייה־אנווייזונגען אויפ'ן פאל, אויב איהם וועלען געפינען די „מער־דאוועצעס" (אויסוואורפען, אזוי האט אזעוו אנגערופען די מיט־גלידער פון דער פארטיי, זיינע געוועזענע חברים). אין דעם בריף האט אזעוו געבעטען זיין שעף, ער זאל איהם שאפען צפעס אנ'ארבייט, „צום בעסטען וואלט געווען — אויפ'ן אינזשעניערישען געביט".

צו געראסימאוו'ן האט אזעוו געשריבען נאך א בריף, מיט עטליכע חדשים שפעטער — ד. 24-טען סעפטעמבער 1909. דער בריף איז געווען דאטירט פון נאטא; אין דעם דאזיגען בריף האט אזעוו שוין נישט געבעטען קיין הילף ביים געפינען ארבייט, נאר ס. ה. — א גרויסע פאס, ווייל אויפ'ן אלטען פאס ווערט איהם אבסאלוט אונמעגליך צו לעבען צוליב דער הצעה, וואס ווערט געגען איהם געפיהרט אין די בלעטער. זיין שטארק־סטער בעגעהר איז — ער זאל קאנען, לויט אנ'ערלויבניש פון צאר, איבערבייטען אונגאנגצען דעם נאמען זיינעם. אין דעם בריף האט זיך אזעוו בעקלאגט, אז פון א בוך, וואס איז ווע־גען איהם ארויסגעגעבען געווארען אין דייטשלאנד („אזעוו, הארטינג און קאמ"). ווערט זיין נאמען ענג פערבינדען מיט'ן נאמען פון ראטשקאווסקי'ן, אז צום בוך איז צוגעלעגט זיין פארטרעט און דאס מאכט מעגליך איהם צו דערמארדען א. א. וו.

פון א בריף, וועלכען ראטשקיעוו האט פערעפענטליכט אין יאהר 1917, איז מען געוואויר געווארען, אז לויט די אינפאר־מאציעס פון דער פאליצי האט אזעוו אין יאהר 1910 גע־וואוינט אונטער'ן נאמען ליפשטשנקא — אין בערלין, וויען און דאנאו.

(פארטזעצונג קומט)

רעטשניצע „זדראוויע"

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

אויף נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13), טעלעפאן 76 37.

אויגען קראנקהייטען	ד"ר קראוש ד"ר סלאבאדסקי	3-4 זונטאג 10½-11½ 10½-12 זונט. 12-1.
נערווען קראנקהייטען	ד"ר בראניסלאו, פרענקעל " קלאזענבערג	12½-1½ חוץ פרייטאג 11-12 חוץ פרייטאג
מאגען און קישקע קראנק	ד"ר אלהסנד. מארגאלים ד"ר י. מייבוים מארושינסקי	12-1, זונטאג 12-1 10-11 אחוץ זונטאג.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיבינאנסקי " קאץ " לעווי " האז הענריק	9½-11½ זונטאג 9½-11 12-2 זונטאג 11-12 3-4½ זונט. 1-2 10 — 11 זונטאג 12-1
קינדער קראנקהייטען	ד"ר מאלאוויעיטשיק ארט " מאשלאנקא " פרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ זונט. 10½-12 5-6½ זונטאג 9-10½
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר גאלדמאן " פערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½ 11-1 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראנקהייטען	ד"ר אראנסאן " אייגעראווא	12-1 זונטאג 12-1 דונערשטאג, פרייטאג 1½-2½ מאנ. מיטוו. דאנ. ש. 10⁵⁰-11⁵⁰
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד"ר העלמאן " ראבינאוויטש	3½-4½ חוץ זונטאג 12-2 זונט. 12-2
הויט און ווענערישע קראנקהייטען	ד"ר פאלק " זאנענבערג	3-4 זונטאג 9-10 11-12 זונטאג 11-12
רענטגענאלאג	ד"ר קיילסאן	3-7
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. קאצען	

וויזיטען אין שטאדט. — פאקען-שטעלען. רענטגענאגראפיע ועמטליכע דורשטראהלען. — (קווארץ לאמפען). עלעקטרישע אנאליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז א־ מען טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוונד. זונטאג פון 8.30 פריה ביז 2 א זייגער נאכט.

Dr. med.
BRAUN
פאלודניאווא 22
טעלעפאן 40-26
ציין־הײלקונדע.
[illegible]
נעמט אן פון 9 — 11 פריה
און פון 5 — 8 אוונט.

Dr. med.
A. MAZUR
נארוטאוויטש (רוזלנע) 44
צוריק געקומען
אויערען און האלז קראנקהייטען
שטימע און שפראך־פעהלערן
(שטאמלען א.א.וו.) נעמט אן
פון 12—2 און פון 6³⁰—8 אוו.

העלפערדאנישע קורסען
פאר שוואכבעפעהיגטע און שווערערציהבארע קינדער.
[illegible]
Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען־ארצט.
עלעקטריזאציעס,
ריכטהײלפארפען,
CEGIELNIANA 6,
tel. 51-89
עמפפאנגט פון 5 — 7 אוונד

רעטשניצע

פון דאקטוירים־ספעצ. און דענטיסטען־קאבינעט
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון 2½-3½ און 7-8 " 12-2 " 4-6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון 2½-4 און 7-8 " 12-1 און 5-6
פרויען־קראנקהייטען און געבורטס־הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעלדמאן פ"ז ד"ר ה. זעדראוויטש־קראמשקא " " גוסטאווא זאנד מענענבוים	פון 11-1 " 5½-7½ שבת, זונט. דינסט. דאנ. 3-5 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער־קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10-11 און 6-7 " 12-1 און 4-5
נערווען־קראנק.	ד"ר ם. מאשלאנקא	פון 6-7 זונטאג 1-2½
אויגען־קראנקהייטען	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1-2 און 4-5 11-12, 6-8 זונט. 12-2
נאז, האלז און אויערען־קראנק.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל כאן	פון 11-1 און 7-8 " 3½-5½
הויט־ און וועניערישע קראנק.	ד"ר פ. בריון " י. מאלאווייטשיק	פון 12½-3½ " 6 8
ציין־ און מויל־קראנקהייטען	צאהן־ארצט ם. שעוועס מ. רעזניקאווא ב. משורנאווסקא נ. קאצענבאגען	פון 9-10¾ און 8-9 " 11-1¾ " 2¼-5 " 5¼-8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אוונד.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16,
Telefon 11-24
אינערליכע־ און קינדער־קראנקהייטען.
נעמט אן פון 7-8, זונטאג פון 3-4

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאן 45-49
הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9³⁰, 12—2 און 7—8 אוו.

ד"ר מעד.
J. SZMERŁOWSKI
פעטריק. 17 טעל. 7-13
אקושעריע־ און פרויען־קראנק.
צוריקגעקומען
נעמט אן פון 3—5 און 7-8 אוו.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקומען.
זאכאדניא 57 (צעגעלנ.19)
טעלעפאן 19-94.
ספעציאל־ארצט פאר הויט־און וועגערישע קראנקהייטען, מע־נער־שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעהמט אן פון 9—10 פריה און פון 5—8 אוו. פרויען פון 5—6'
ספעציעלע ווארטע־זאל. 603

Dr. med. R. Bornstein
אינערליכע און נערווען־קראנקהייטען
טראוגוטא (קרוטקא) 9, טעלעפאן 23 06
888 צוריקגעקומען.

שפארט געלד!

פון אלטע בינדעס און קראוואטען ווערט איבער־געמאכט אויף נייע שלייפלעך אוי כראוואטען, ווי אויך פערשידענע בינדעס צו ווענדען, און אויך פון נייע שטאפען צו ביליגע פרייזען. ביי
הערשקאוויטש, וואלבארסקא 31,

נייעסטע און מאדערנסטע שייטלען
ווי אויך פאלקעס און האלבע פאלקעס
פון פרימא און איטאליענער האר, גוטע אויסארבייטונג רעעלע בעהאנדלונג, בעקומט מען קאמיענא 5
2-טען הויף לעבען איינגאנג, 2. שטאק ביי מארושעצקי.

Dr. med.
S. KANTOR
ספעציאליסט פון הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען
און מענער־שוואכע.
בעהאנדלונג מיט רענטגען־שטראהלען און קווארץ־לאמפ, עלעקטריזאציעס.
פיעטריקויער 144
(עק עוואנגעליצקא)
טעלעפאן 29-45.
עמפפאנגט פון 8 — 2 מיטאג און פון 5—8 און אוונד. אין „Sanitas" ציגעל־גאס 29 טעגליך פון 2 ביז 4 נאכמיטאג.

Mixtogen

אנטיסעפטישער
צאהן־פראשעק
רייניגט און מאכט די ציינער שנעע ווייס, פערהיט פון שאפען זיך אויף די ציינער דעם צאהן־שטיין, שאפט אפ דעם שלעכטען ריח פון מויל, פערשטארקט די דזשאנסלעס און היט אפ דאס מויל פון אונרייניקייט.
פערלאנגט נאר „Mixtogen", אין אלע אפטייקען, דראגעריען, פערפומעריעס פון דעם קאסמעטישען לאבאראטאריום „MIXTA" w Łodzi

די מאדערנסטע
לאמפען

פאר שפייז־צימערן און קאבינעטען
קויפט זיך אטבעסטען צו פאבריקס־פרייזען
ביי ש. פ. שמאלעוויטש
פאלודניאווא 8.
באמערקונג: עס ווערען אויך אנגע־נומען עלעקטרישע איבערארבייטונג פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקמעדירט. 1523

Gimnazjum Męskie
z prawami gimnazjów państwowych
L. SZAKINA,
w Łodzi, Piotrkowska 18.
847
די קאנצעלאריע פון גימנאזיום איז אפען יעדען מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך, דאנערשטאג פון 11 — 1.

מעבעל

איך קויף און פערקויף

דיוואַנעס, פעלצען, נײַ-מאַשינען, גאַרדעראָבען, פּאַנצערן א. ז. וו. און צאָהל די העכסטע פּרײַזן

א. ווײַצמאַן נאַרוטאָוויטש 19 (דזיעלנאַ)

אין מעבעל-געשעפט, (פּראָוואַ-וואָהנונג שענקעוויטשאַ 29) נײַ מיר איז שטענדיג דאָ פּערש. גענוצטע מעבעל און גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 1338

לעטשניצע פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט

זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַסאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	5-2 11-10 $7\frac{1}{2}-6\frac{1}{2}$
ד"ר רוזאַנער	הויט-און געשלעכט-קר.	11-10 1-
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אינערע-קראַנקהייטען	2-1
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2-12
ד"ר ראַבענצווײַג	קינדער-קראַנקהייטען	5-4 12-10
ד"ר פּאַפּירני	פרויען-און געבורטס-הילף	6-5 $1-11\frac{1}{2}$
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	2-1.און 5 4
ד"ר ווײַנבערג	אויגען, הערץ לונגען-קר.	$7-3\frac{1}{2}$ 1-11
ד"ר סטאָפּעל	רענטגען	6-4 12-2
א. גראַדושעוויטש	צאָהן-אַרצט	7-3
נ. ראַזעס	צאָהן-אַרצט	2-9

צאָהן-אָפּעראַציעס, פּלאָמבירונגען, קראָנען, בריקען, א. אז. וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

רענטגען-אינסטיטוט

אָפּטײלונג פון הויט-קראַנקהייטען מיט קוואַרץ (לאַמפּ) מיט רענטגען-שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלײַכטונג, קאַרדיאָגראַפיע, לאַבאָראַטאָריע, אַלע מעדיצינישע אַנאַליזען. א קורס פאַר בעהאַנדלונג.

אָנמעלדונגען בײַ דער לעטשניצע פון 4—5 נאָכמ.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

דירעקטאָר ד"ר שטאָק.

טליתים-פאַבריק

ליפערט פון קלײַנע, מיטעלע און גרויסע טליתים צו פּרײַזן, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאַל מיט אויפגע-צייגענע, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית

צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

בײַ א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1.

יעדן זאָנטאָג פון 8 פריה. קומט און איבערצײַגט אײַך. 896

געמערקונג: מ'טרעגט אויך פערשידענע פּלאַטע טליתים הפּשטים.

791

בעקאַנטמאַכונג.

אײַער אויסערליכער אויסזעהן

איז א ווערכטיגער לעבענס-פאַקטאָר, דערפאַר ווענדעט זיך מיט אײַערע בעשטעלונגען נאָר אין דעם הערען-שנײַדער-אַטעליער

ז. ראַפּאָפּ, פּיאָטרקאָווסקאַ 153

(פראָנט, 2-טען שטאָק)

וואו עס ווערען אויסגעפירט אַלערליי מענער-גאַרדעראָבען נאָר לויט די נײַעסטע מאָדעלען, ווי אויך געמאַכט אויף וועקסלען.

צוגענגליכע פּרײַזן.

"MAZOWSZE" הייוועץ

אַנגעקומען

טעגליך פרישע

בײַ לודוויג גליק, גדאַנסקאַ 95. טעל. 21-38.

אַגענטען-בראַנזשיסטען אויף לאָדזש און וואָיעוואָדשאַפט ווערען געזוכט.

דאַנטיסט און צאָהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאָנסטאַנטינער 5

געעפענט פון פרי 9 ביז 8 אווענט. פּרײַזן ביליגע! — ראַטעס אין בעצאָהלען

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08

פּלאָמבירט, נעמט אַרויס צײַנער אָהן שמערצען. פערטיגט אָן קינסטליכע צײַנער, גאָלדענע קראָנען, בריקען. נעמט אָן פון 9—1 און פון 3—7 אין אָבענד. ביליגע פּרײַזן. 1481

LEKARZ-DENTYSTA—צאָהן-אַרצט

M. KARABANOW

זאַכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפאָן 59-09

הײַלט, פּלאָמבירט, ציהט צײַהן נאָר אָהן שמערצען. קינסטליכע צײַהן אָהנע גומען און רעפּעראַטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפירט. נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונט. 1195

לעטשניצע פּרײַזן. בעראַטונג אומזיסט.

פּאָרערט איבעראַל

נאָר פּאַטענטירטע

טעלד-בעטען

פּראָדוצירט מיט דער פאַבריק-מאַרקע

PALMA-PATENT

פאַר העלפטע פון געוועהנליכע פּרײַזן.

איך שטעל אויך צו קויפען אין א גרויסען אויסוואַהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, פּאָטריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, שפּרענקלעך און געבעטעטע מאַטראַצען. ביליגסטע פּרײַזן! רעאלע בעדינונג! ביליגסטע פּרײַזן!

לאָדזש, פּוֹלנאָצנאַ 24

Gimnazjum Humanistyczne

T-wa Szerz. Ośw. wśród Żydów m. Łodzi

POMORSKA 46-48, tel. 6-64.

Zapisy kandydatów przyjmuje kancelarja codziennie od godz. 9 do 14. Początek zajęć dn. 1/IX o godz. 9-ej. Egzaminy wstępne dn. 1/IX o godz. 16. 875

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען מײַנע ג. קונדשאַפט, אז נאָכ'ן אויפלעזען דער פירמע „אינסטאַלאַציאָנס ביוראָ קאָמפּ, שענבער-גער און קאָמפּ." — פיהר איך אויף פּושעיאָרד 6 אָנאײַגענע.

.... עלעקטראָטעכנישע ביוראָ ....

גוסטאַוו שענבערגער

עמפּפעהלענדיג מײַן פירמע די ג. פּובליקום, בעט איך מיר אויך ווײַטער צו שענקען אײַער צוטרוי. מיט אַכטונג

ג. שענבערגער, פּושעיאָרד 6. טעלעפאָן 90 60. 791

בעפאָר דו נעהמסט קויפען מעבעל, בעט איך אנצוזעהען מײַן

מעבעל אויסשטעלונג

זאַכאָדניאַ 66, טעלעפ. 34-25 בײַ

L. Salomonowicz

ווײַל בײַ מיר קען מען קויפען קאָמפּלעט-אײַנריכטונגען און פּראַכטיגע-צימערן, ווי אויך אײַנצעלנע מעבעלשטיק צו מעסיגע פּרײַזן אויף גוטע בעדינגונגען. פּינקטליכע און רעעלע אויסאַרבײַטונג.

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)

„SALUS"

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט

גלובנאַ 41 טעל. 45-65.

איז געעפענט טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונט, זונטאָג פון 9 פּריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן-האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 11 - 12
ד"ר לאַנדקאַט	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 - 2 און פון 5 - 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
. שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 - 3.30, 5.30—6.30 זונטאָג פון 12—1
„ זילבערשטראָם	,וענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדקאַט . סט. געלבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהייטען	פון 9.30—12 און פון 4—7 פון 12—2 און פון 7—8

אַנאַליזעס, אָפּעראַציעס, אײַנשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען. עלעקטרי זאַציען, (ווי אוירען, פּלעגמאַ, בלוט אז"וו) דורכלײַכטונגען און רענטגען-אויפ-נאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף בעראַטונגען פאַר מו-טערס. קינסטליכע צײַן, קאַראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. אז. וו. ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. הייזער אין שטאָדט.

שוץ-אימפונגען געגען שקאַרלאַטין. 31

Dr. med.

GRZEGORZ ROZENBERG

אינערע קראַנקהייטען.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר מאָגען, קישקע און לעבער-ליידען.

צוריקגעקעהרט.

גדאַנסקאַ (רלוגאַ) 44,

טעלעפאָן 44 24.

נעמט-אָן פון 8.30—10.30 און פון 4.30—6 אָוו. זונטאָג 9—11

Dr. med

STUPEL

Szkolna 12

ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-לאַמפּ, עלעקטראָ-טעראַפּיע.

נעמט אָן פון 6—9 אין אָוונט.

Dr. med.

H. Lajchter

קאָנסטאַנטינער 9.

רוג זאַכאָדניאַ טעל. 49-66

צאָהן-כירורג

ספּעצ. פון כירורגישע קראַנק-הייטען ווי: שטשענקעס, גומען, דרוזענפּלעס, צאָהן-פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פון $1\frac{1}{2}$—5 און זונטאָג פון 9—11.

וחיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פערהאָט לויפט יעדער אין ביוראָ פּיעטריקאָווער 17?

ואמרת אליו, זאָלסטו ענטפערן

— אז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, ווינקעל זאַכאָדניאַ 53, האָט מען אַ גרויסע ערפאַהרונג און קשריבען שלעכטע ביטעס לויט'ן נוסח, קלאַוזולעס, ואַבזאָפּעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, קאָמפּרימיסעס, אַדמיניסטראַציעס, רעקורסען, ווענגען פּאַטענט און קאָמיסאַריאַט-רושאָנגען, ביטעס וועגען דירה און אוגושטאָנד ראַזיעמטשיז און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָוניעס, קאַרנע ספּראַווס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

עצות ווע-געז מילימער-ענינים

ווערט ערטיילט דורך א מיליטערישען ספּעציאַליסט פון 7-4 אָוו.

רעכטס-קאָנסולטאַנט י. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 53

שנעל, רעעל און ביליג!

מעבעל | קויפט נישט קײן | מעבעל

≡ מעבעל ≡

בעפאָר איהר איבערצײַגט אײַך נישט אין מײַן

44 מעבעל-געשעפט

גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44

טעלעפאָן 62-56

Ch. ŁAZNIK

נור בײַ מיר קענט איהר מעבעל שעהן גוט בעקומען פערשידענע און ביליג.

בעמערקונג: איך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנעס, פעלצען, נײַ-מאַשינען, סאַמאָוואַרען, אנציגער א.א.וו. איך צאָהל די העכסטע פּרײַזן. קומט און איבערצײַגט אײַך.

אכטונג ה"ה פריזערס!

מײַן פּאַרפומעריע-געשעפט איז פערזעהן מיט א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע קעלנישע און בלומען-וואַסערן צום פּרײַז פון 4 זל. א קילאָ, וועזשעטאַל 3 זל., פּיקסין—7.80, ווי אויך אַלער-ליי פריזיער-צובעהערע צו קאָנקורענץ-פּרײַזען

מיט אַכטונג **J. Drukier**

11 ZAWADZKA 11

קומט און איהר וועט זיך איבערצײַגען!

פאַבריק פון

זשיראַנדאָלען

ווי אויך גאַלוואַנישע

בראָנזיר-אַנשטאַלט

מ. לידער, לאָדז

צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41

נעהמט אָן אַלערליי געגענשטאַנדע צו איבערבילדען, פערזילבערן, בוקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אַלערלײַ רעפּעראַטורען פון פערשידענע מע-טאַלענע און זילבערנע געגענ-שטענדע, פּינקטליכע אויספיהרונג.

גוט און ביליג מיט א גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקײַט. 847

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

פּושעשוינער 11, טעל. 37-63

עפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	$12-9\frac{1}{2}$ 5—4
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לובימאָוו	הויט-און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירנעלד	נערווען און גײַסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	3—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	— 1
ד"ר צערנאַ	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פּסוכאָ-טעראַפּיע, שפּר ד-שפּעציעלען די שטראַהלען א. ז. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג אַנאַ-שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף טערמין — היזאַגען אין שטאָדט. — אין לאַבאָראַטאָריע ווערען אָנגענומען אַלע ארט אַנאַליזען. ווי אויך פּלעגמע און בלוט. 2120

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.

בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשפּיין	צאָהן-אַרצט	10—2 נ.מ.
ד"ר לאַזשינסקאַ סטאַראָסעלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7—3

קינסטליכע צײַהן, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג

דאָס לאָדזשער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט
19 אויגוסט 1927.

גרויסע בוי-קאַטאַסטראָפע אויף ציגעל-גאַס 67
2 בוי-אַרבייטער שטערבליך פערוואונדעט.

– נעכטען אַרום 5 פאַרנאַכט האָט זיך אין דער געגענד פון פּאָלודניאָווע און מאַגיסטראַצקאַ געהערט אַ הילכיגער קלאַפּ. ווי ס'האָט זיך באַלד אַרויסגעשטעלט איז אין פאַבריק-הויף פון קאַראָל רייזפעלד אויף פּאָלודניאָווע 67 רעז מאַגיסטראַצקאַ פאָרגעקומען אַ בוי-קאַטאַסטראָפע, בעת וועלכער 2 בוי-אַרבייטער זיינען שטערבליך פערוואונדעט געוואָרען.

די אומשטענדען, ביי וועלכע די קאַטאַסטראָפע איז פאָרגעקומען זיינען פאָלגענדע:

אויף פּאָלודניאָווע 67 געפינט זיך די זיידען-פאַבריק פון דער פירמע קאַראָל רייזפעלד, וועלכער גרעניצט זיך פון איין זייט מיט דער מאַגיסטראַצקאַ גאַס און פון דער אַנדערער זייט–מיט פּיקעל'ס מאַנופאַקטור-פאַבריק אויף ציגעל-גאַס.

אין פראָנט פון דער פאַבריקס-געביידע אויף פּאָלודניאָווע 67 געפינט זיך ה' רייזפעלד'ס וואוין פּאַלאַץ. אין הויף רעכטס, געפינט זיך די פאַבריקס-קאַנצעלאַריע. לענגז-אויס דעם ערשטען הויף און צווייטען הויף געפינט זיך די פאַבריק, אין וועלכער ס'זיינען אינ'ם איצטיגען מאָמענט בעשעפטיגט 175 אַרבייטער.

– אין צווייטען הויף געפינט זיך אַן איינשטאָקיג הויז, אין וועלכען ס'געפינט זיך: אין פּאַרטער – דער גאַראַזש און אויבען פאַר וועגענס; אויפ'ן ערשטען שטאָק – אַ דרוקערײַ.

די פאַבריקס דירעקציע האָט לעצטענס בעשלאָסען אויפצוהויבען אויף דעם איינשטאָקיגען הויז אַ צווייטען שטאָק אויף וועלכען ס'זאָלען זיך געפונען צימערן פאַר נייע פאַבריקס-אָפּטיילונגען.

היינטיגע וואָך האָבען שוין בוי-אַרבייטער אָנגעהויבען די אַרבייט. ס'זיינען אויפגעשטעלט געוואָרען רושטאָוואַניעס און דערווייל זיינען בעשעפטיגט געווען 4 אַרבייטער און 1 אונטערמייסטער.

עהערנעכטען האָבען די בוי-אַרבייטער שוין בעוויזען אויפצוהויבען דעם דאַך און איהם אונטערגעשפּאַרט מיט באַלקען. אונטער דעם דאַך האָט זיך שוין אָנגעהויבען די צוגרייטונגס-אַרבייט.

נעכטען 5 פאַרנאַכט, ווען די אַרבייטער האָבען זיך געפונען אונטער דעם דאַך אין געאַרבייט, האָבען זיך פּלוצלינג איבערגעבראָכען די באַלקעס און – דער דאַך איז צוריק איינגעפאַלען.

די שווערע משא איז אַרויפגעפאַלען אויף די אַרבייטער. 2 אַרבייטער און דער אונטערמייסטער האָבען נאָך בעוויזען זיך צו ראַטעווען, ווייל זיי האָבען זיך גראָד געפונען אויף די רושטאָוואַניעס.

דאַגעגען די אַנדערע 2 אַרבייטער זיינען געבליבען ליגען אונטער דעם דאַך, פערשיט מיט שטיקער קאַלך און ציגעל, וואָס האָט זיך מיטגעריסען.

פון אונטער דעם דאַך האָבען זיך געהערט מורא'דיגע געשרייען פון די צוגעדריקטע אַרבייטער. שפּעטער האָט מען זיי שוין איינגאַנצען נישט געהערט שרייען.

ערשט די אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען אַרויסגעשלעפּט די 2 צוקאַלעטשעטע אַרבייטער אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד.

באַלד איז אויך אָנגעקומען דער פּאָגאָטאָוויע-דאָקטאָר, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז ביי ביידע אַרבייטער זיינען צובראָכען געוואָרען די איברים און זייער לאַגע איז אַנ'ערנסטע. די פערוואונדעטע זיינען אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל.

באַלד ווי ס'האָט זיך געהערט דער קלאַפּ, זיינען זיך צונויפגעלאָפען כמעט אַלע פאַבריקס-אַרבייטער, נישט אָריענטירענדיג זיך אין דער ערשטער מינוט, וואָס ס'איז געשעהן. אַ טייל אַרבייטער האָבען געמיינט, אַז דאָס איז געפּלאַצט דער פאַבריקס-קעסעל. דערנאָך האָט מען געמיינט, אַז פון שטאַרקען קלאַפּ, איז געפּלאַצט דער קעסעל פון פּיקעלני'ס פאַבריק, וועלכע גרעניצט זיך וואַנד-ביי-וואַנד מיט'ן אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע. גאָר נאָהענט געפינט זיך אויך דער קוימען פון פּיקעלני'ס פאַבריק, וועלכער האָט אָבער נישט געליטען.

פון דעם איינגעפאַלענעם דאַך זיינען גאָר אויסגעהאַקט געוואָרען עטליכע שויבען.

אַלס שולדיגער אין דער קאַטאַסטראָפע ווערט געמאַכט דער אונטער-בוי-מייסטער, וועלכער האָט נישט גענוג געשפּאַרט דעם דאַך, אַז דער דאַך זאָל זיין געהעריג אונטערגעשפּאַרט מיט פעסטע באַלקעס.

19 פרייטאָג כא אב תרפ"ז	אויגוסט זון-אויפגאַנג 3.41 זון-אונטערגאַנג 7,25 לענג פון טאָג 14, 12 ליכטצינדען 6.37

ערב וואַהלען
צום נייעם לאָדזער שטאָט-ראַט

(ב) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט בעקומען אַנ'אינסטרוקציע פון דער וואָיעוואָדזטווע, ווענען שנעלען צוגרייטען די נאָהנטע וואַהלען אום לאָדזער שטאָט-ראַט.

די אָרגאַניזירטע וואַהל-ביוראָ וועט נאָך שנעל צונויפשטעלען אַ נייע רשימה פון די וועהלער, די דאָזיגע ביוראָ געפינט זיך אין דער קאַנצעלאַריע פון פערשטאָרבענעם שטאָט-פּרעזידענט צינאַרסקי.

רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט
3 נייע עקספּאָזיטורען ווערען געשאַפען אין לאָדז.

(ס) אין די נאָהענטסטע 2 וואָכען וועלען אין לאָדז געעפענט ווערען 3 עקספּאָזיטורען פון רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט. די דאָזיגע עקספּאָזיטורען האָבען דעם ציל צו ענטלאַסטען די צענטראַלע פון רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט און צו שאַפען אַ גרעסערע מעגליכקייט פון אַ דירעקטען קאָנטאַקט מיט דער בעפעלקערונג. אַלס איינע פון די אויפגאַבען פון די עקספּאָזיטורען וועט זיין דאָס אָפּהיטען דעם סאַניטאַרען צושטאַנד פון שטאָט.

פון צענטראַלען סוחרים-פעראיין (פּיעטריקאָווער 10).

דער וויצע פּרעזעס פון צענטראַלען סוחרים און פאַבריקאַנטען-פעראיין (פּעטריקאָווער, 10) ה' יעקב איינגער איז צוריקגעקומען פון אורלויב און נעהמט אָן אינטערעסאַנטען אין לאָקאַל פון פעראיין טעגליך פון 8-9 אין אָווענט און אין דער סוחרים באַנק (פּעטריקאָווער 41) פון 12 ביז 2 נאָכמיטאָג.

אין די אַפּטייקען.
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(8) היינט דיזשורירען ביינאַכט פאָלגענדע אַפּטייקען: עפּשטיין (פּיעטריקאָווער 225); באַרטאָשעוויטש (פּיעטריקאָווער 95); ראָזענבלום (ציגעל גאַס 12); גאַרטיין (זאַכאָדניאַ 54); קאַמראָווסקי (נאָוואָמיעיסקאַ 15).

פון די העבּרעאישע גימנאַזיעס

ווי מען מעלדעט אונז מיט האָט זיך שוין אָנגעהויבען דאָס איינשרייבען פון שילער און שילערינס אין די גימנאַזיעס פון פעראיין פאַר יודישע מיטעלשולען אין לאָדז. שילער דאַרף מען איינשרייבען אין דער מענער-גימנאַזיע מאַגיסטראַצקאַ 21 אָדער אין דער צווייטער גימנאַזיע, מאַגיסטראַצקאַ 22; שילערינס אין דער פרויען-גימנאַזיע פּרעסקאָוויטש 7.

ביי דער פרויען-גימנאַזיע עקזיסטירט אַנ'אונטער פּאָרבערייטונגס-קלאַס, אין וועלכער עס ווערען אָנגענומען שילער און שילערינס פון 5½ יאָהר אָן אָן שום פאָר-בערייטונג.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5 דער לעטשניצע „וואָלקאַ“.

צירקולאַר פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע
וועגען דענטיסטען און זייער אופן פון פּראַקטיצירען.

(מ) די וואָיעוואָדזטווע האָט צוגעשיקט צו דער סאַניטאַר-אָפּטיילונג אין געזונדהייטס-אַמט ביים מאַגיסטראַט אַ צירקולאַר פון אינערן מיניסטעריום וועגען די דענטיסטען. אינ'ם דאָזיגען צירקולאַר ערקלערט דאָס מיניסטעריום, אַז די פעראָרדנונג פונ'ם מלוכה פּרעזידענט פון 10 יולי 1927: שטעלט פעסט, אַז אַ צאָהן-אַרצט קען אויסאיבען די צאָהן-ערצטליכע פּראַקטיק נאָר אין איין אָרט. דאָס אויסאיבען די צאָהן-ערצטליכע פּראַקטיק אין צוויי אָדער מעהר ערטער איז פערבאָטען.

דאָס אויסאיבען די צאָהן ערצטליכע פּראַקטיק אין ערהאָלונגס-ערטער, זומער-וואוינונגען א. ד. ג. פאַלט נישט אונטער אונטער דער דאָזיגער פעראָרדנונג, אויב זיי דויערן לענגער ווי 5 חדשים יעדען יאָהר. אין דער צייט ווען דער אַרצט פּראַקטיצירט אין די ערהאָלונגס ערטער קען דער קאַבינעט געפיהרט ווערען דורך אַ פערטרעטער וואָס איז בערעכטיגט פּראַקטיצירען אַלס צאָהן אַרצט.

די דאָזיגע פעראָרדנונג נעהמט נישט אַם דאָס רעכט ביי די צאָהן-ערצטע צו פּראַקטיצירען אַלס אַסיסטענטען אין לעכטשניצעס. דאָס פּריוואַטע אַרויספאָהרען פון אַ צאָהן-אַרצט אין אַנ'אַנדער אָרט, קען דערלאָזט ווערען נאָר דאַן, אויב דאָס אָרט קען זיך קוואַליפיצירען אַלס זומער-וואוינונג אָדער ערהאָלונגס-אָרט.

שטייער-קאָנטראָלערען דאַרפען וויסען, וואָס זיי טוען.
ווענדונג פון די סוחרים-אָרגאַניזאַציעס צו דער פינאַנץ-מאַכט.

(ס) די שטייער-קאָמיסיעס האָבען שוין אָנגעהויבען די שאַצונגען פון הכנסה-שטייער. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם, האָבען קאָנטראָלערען פון דער שטייער מאַכט אָנגעהויבען אַדורכפיהרען קאָנטראָלעס פון די געשעפטס-ביכער אין פערשידענע אינטערנעהמונגען. ביים פּראָטאָקאָלירען פעסטשטעלען די הויך פונ'ם שטייער, נעהמען די בעאַמטע דעם סכום שטייער און פערשרייבען איהם פּראָצענטועל לויט די פּאַיען פון די אָנטיילנעהמער.

דער דאָזיגער מיטעל באַ'עולה'ט די שטייער-צאָהלער, ווייל דער טייל שטייער ענטשפּרעכט נישט די ווירקליכע פערהעלטנישען, ווייל דער שטייער דאַרף גענומען ווערען פון דער הכנסה און נישט פון דער אונטערנעהמונג. די סוחרישע אָרגאַניזאַציעס האָבען זיך געווענדעט צום פּרעזעס פון פינאַנץ-אַמט מיט אַ בקשה, אַז ער זאָל געבען די קאָנטראָלערען די ענטשפּרעכענדע אויפקלערונגען.

(ס) אין איינע שטעט פון דער לאָדזער פּראָווינץ האָט זיך היינטיגע וואָך פערגרעסערט די צאָהל אַרבייטסלאָזע. די דאָזיגע ערשיינונג איז אַ פּאַראַיבערגעהענדע און איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך אַ רייה לאָקאַלע סבות.

לאָדזער וויצע-פּאָליציי-קאָמענדאַנט
האָט געכאַפּט אַ באַנדיט אינ'ם צוג צווישען לאַסקאָוויץ און לאָדז.

(8) פאָהרענדיג אינ'ם צוג האָט דער לאָדזער וויצע-פּאָליציי קאָמענדאַנט ה' איזידאָרטשיק דערהערט נעבען דער סטאַציע לאַסקאָוויץ (טאָמערן) אַ געשריי. ער האָט זיך אַרויסגעבויגען פון פענסטער און האָט דערזעהן אין אַ פענסטער פון אַ נאָהענטען וואַגאָן-אָפּטיילונג אַ [illegible]. נישט טראַכטענדיג לאַנג, האָט ער אַ ציה געטאָן פאַר'ן אַלאַרם-טאָרמאָז און איינגעהאַלטען דעם צוג. דערווייל איז ער מיט אַ רעוואָלווער אין האַנד אַרייננעשפּרונגען אין דער אָפּטיילונג, פון וואַנען ס'האָט זיך דערהערט דאָס געשריי.

דאָרט האָט ער דערזעהן, ווי דער בעפאַלענער האַלט איינעם, וואָס וויל אַנטלויפען. דער אַנדערער דערזעהענדיג אַ פּאָליציי קאָמיסאַר מיט אַ רעוואָלווער אין האַנד האָט זיך בערוהיגט און אויף דער פאָדערונג אָפּגעגעבען דעם האַמער וועלכען ער האָט געהאַלטען אין האַנד. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער באַנדיט איז בעפאַלען דעם פּאַסאַזשיר, וועלכער איז געזעסען איינער אַליין אין וואַגאָן, דערלאַנגט איהם מיט'ן האַמער אין מאַרק'ן קאָפּ. ער איז אַרעסטירט געוואָרען און אָפּגעפיהרט געוואָרען אין בידגאָשטשער טורמע.

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער אָנפאַלער אַ געוויסער סטעפאַן בראַניעק האָט געפּלאַנט אַנ'אָנפאַל אויף אַ גוטבעזיצער אָמער על פּי טעות איז ער אָנגעפאַלען אויף אַ באַהן-בעאַמטען, וועלכער האָט איהם געשטעלט אַ ווידערשטאַנד.

דער באַהן-בעאַמטער איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל אין לאַסקאָוויץ.

די מאָסקווער אַרטיסטען פון „הבימה“
האָבען אויך אָנערקענט אַז די שענסטע פאָטאָגראַפיעס. פאָרטרעטען ווערען קינסטלעריש אויסגעפיהרט נור אין דעם
— ערשטקלאַסיגען פאָטאָגראַפישען אַטעליער —
„PARISIENE“
69 בזשעזשינער 69
צופאַהר מיט'ן טראַמוואַי נומער 1.

ראַדיאָ.
היינטיגער פּראָגראַם:
וואַרשאַ.

12,00 – צייט-סיגנאַל, לופט-פּאָליצע און מעטעאָראָלאָגישער-קאָמוניקאַט, קאָמוניקאַט פון „פּאַט“ איבער-פּראָגראַם.
3,00 – ווירטשאַפטליכע און מעטעאָראָלאָגישע קאָמוניקאַטען.
4.35 – סקויטען קאָמוניקאַט.
5,00 – מעשה'לעך פאַר קינדער.
5,50 – איבער פּראָגראַם און קאָמוניקאַטען.
6.00 – נאָכמיטאָג-קאָנצערט.
7 00 – קאָמוניקאַטען פון פּאַט.
7,15 – פערשידענעס.
7,35 – פאָרלעזונג וועגען ספּאָרט.
8,00 – לאַנדווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט.
8,30 – אָווענט-קאָנצערט.
10,00 – לופט-פּאָליצע-מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, צייט-סיגנאַל, קאָמוניקאַט פון פּאַ"ט, פּאָליצי-קאָמוניקאַט, איבער פּראָגראַם.

א צוזאַמענפאָהר פון דער ציוניסטישער יוגענד אין לאָדז.

די ציוניסטישע יוגענד-אָרגאַניזאַציע „ירדניה“ ענטוויקעלט שוין זייט אַ לאַנגער צייט אַ זעהר לעבהאַפטע טעטיגקייט. אין די נאָהענטסטע טעג רופט די אָרגאַניזאַציע צונויף אַ צוזאַמענפאָהר פון אַלע „ירדניה“-פעראַנדען אין פּוילען. דער צוזאַמענפאָהר וועט פאָרקומען פון דעם 26. ביז דעם 29. ד. ח. אין לאָקאַל פון „ירדניה“, פּאָלודניאָווע 36. עס איז כדאַי צו בעמערקען, אַז די קאָנפערענץ פון די „ירדניה“-פעראַנדען אין לאָדז דאַרף בעטראַכט ווערען אַלס דער ערשטער גרויסער ציוניסטישער יוגענד-צוזאַמענפאָהר אין אונזער שטאָט. אין צוזאַמענפאָהר וועלען זיך בעטייליגען די אָנגעזעהענסטע פיהרער פון דער ציוניסטישער יוגענד-בעוועגונג אין פּוילען.

די טאָג-אָרדנונג פון צוזאַמענפאָהר זעהט פאָר אַ רייה רעפעראַטען, וועלכע נעהמען אַרום די וויכטיגסטע פּראָבלעמען פון דער ציוניסטישער יוגענד-בעוועגונג.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און [illegible] קראַנקהייטען.
מיט [illegible]
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָווענד.

לטובת דער לאָדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

זאָלען געשאַפען ווערען נייע פּוילישע קאָנסולאַטען אין אַ רייהע לענדער.

פּ. ט. אַ צייט צוריק האָט דער הינגער-עקספּאָרטערען-פערבאַנד זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען ס'איז אָנגעוויזען געוואָ-רען די נויטיגקייט אָנצוזעהמען מיט-לען אויף צו פערגרעסערען דעם טעק-סטיל-עקספּאָרט.

אינ'ם מעמאָריאַל איז אָנגעוויזען געוואָרען אויף דער נויטיגקייט פון קרעדיט-שפּיצע אין צון שאַפען אַ גאַנ-צע רייהע קאָנסולאַטען אין אַזעלכע פּונקטען, וואָס קענען דינען פאַר דער ווירטשאַפטליכער פּראָפּאַגאַנדע פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע. אַזעלכע פּונקטען זאָלען געשאַפען ווערען אויפ'ן ווייטען מזרח (כינאַ, אינדיען, יאַפּאַן) און אויסטראַליען, און אויפ'ן נאָהענטען מזרח (פּערסיען, טערקיי). אגב ווערט אינ'ם מעמאָריאַל אָנגעוויזען, אַז אין אויסטראַליען דאַרף אָנשטאָט דעם איצ-טיגען עהרען-קאָנסולאַט איינגעפיהרט ווערען אַ נאָרמאַלער שטאַט-קאָנסולאַט.

איצט איז דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה, אַז די רעגירונג האָט פּאָזיטיב אויפגענומען די פּאָסטולאַטען פונ'ם דאָזיגען מעמאָריאַל און ס'שטעהט איצט די פראַגע וועגען עפענען נייע קאָנסו-לאַטען אין עגיפּטען, כינאַ, אויסטראַ-ליען, אינדיען און פּערסיען. די אויס-גאַבען אויף דעם וועלען שוין אַריינ-געשטעלט ווערען אין פּרעלימינאַר-בו-דזשעט אויפ'ן יאָהר 1928/9.

די לויה פונ'ם ערמאָרדעטען יודישען הויזירער שמואל יעגער.

געהרענכטען איז אין קאַמפּנאַ (פּוי-גער קאַנט) פאָרגעקומען די לויה פון דעם ערמאָרדעטען יודישען הויזירער שמואל יעגער, וועלכער איז בערויבט און דער'הרג'עט געוואָרען דורך באַנ-דיטען.

אין דער לויה האָט זיך באַטייליגט די גאַנצע יודישע באַפעלקערונג אין קאַמפּנאַ און די יודישע געמיינדע. ביי דער לויה איז אויך געווען דעם ער-מאָרדעטענ'ס שוועסטער.

אין טאָג פון דער לויה איז אין קאַמפּ-נאַ געווען אַן אַלגעמיינע טרויער-שטי-מונג.

* * *

די אויספאָרשונג נעגען די באַנדי-טען האַלט שוין ביים פערענדיגען ווע-רען די באַנדיטען זענען איבערגע-פיהרט געוואָרען אין דער טורמע קיין קאַסטראָוו.

עלעקטרישע באַהן צווישען לאָדז און טאָמאַשאָוו

(ס) נאָך לאַנגע אונטערהאַנדלונגען האָט אַ בעלגישע אַנאָנימע געזעלשאַפט צוגעשיקט דעם מאַגיסטראַט אַן אָפי-ציעלע אָפערטע צו בויען און עקס-פּלואַטירען אַן עלעקטרישע באַהן צווי-שען לאָדז און טאָמאַשאָוו דורך ראָקאַ-שין. לויט דער דאָזיגער אָפערטע וועט שוין ביז'ן 15. סעפּטעמבער צונויפגע-שטעלט ווערען די אַקציע געזעלשאַפט צו בויען די דערמאָנטע באַהן. דער קאַפּיטאַל פון דער געזעלשאַפט זאָל בע-טרעפען 1 מיליאָן 250 טויזענד זלאָטיס. 20 פּראָצענט אַקציעס וועט האָבען די שטאָדט לאָדז. 25 פּראָצענט – די בעל-גישע קאַפּיטאַליסטען און 25 פּראָצענט וועלען פערקויפט ווערען. דעם 1. אַפּ-ריל 1928 וועלען זיך שוין אָנהויבען די אַרבייטען.

די געזעלשאַפט לייגט איין 80 טוי-זענד זלאָטיס קויציע, אויב אין בוי-סעזאָן פון 1928 וועלען נישט אָנגעהוי-בען ווערען די בוי-אַרבייטען ביי דער באַהן, וועלען די 80 טויזענד זלאָטיס פערפאַלען ווערען און די שטאָדט לאָדז וועט האָבען דאָס רעכט צוריקצונעהמען די קאָנצעסיע.

די גאַנצע אַרבייט מוז אויסגעפיהרט ווערען אין פערלויף פון 3 יאָהר. אויב די אַרבייט וועט ביז צו יענער צייט נישט אויסגעפערטיגט ווערען, וועט די געזעלשאַפט מוזען באַצאָהלען שטראָף. ביי די אַרבייטען וועלען באַשעפטיגט זיין נאָר אַרבייטער פּוילישע בירגער.

פון הילפס-פעראיין „תומכי אורחים"

(זאַמאַרסקאַ 18)

(אויפרוף).

ווי בעוואוסט איז „תומכי אורחים" היינט צו טאָג די איינציגע הילפס-גע-זעלשאַפט, וואָס איהר ציל איז דעם דעם הונגעריגען עסען צו געבען.

מען מוז האָבען אַ האַרץ פון שטיין צו קענען איין איינציגע שעה זיין אין קאַנצעלאַריע פון „תומכי אורחים" און זיך צוקוקען, ווי אונזערע ברידער און שוועסטער בעטען זיך מיט זייערע האַלב-טויטע, בלאַסע געזיכטער, קלאַפּען אין די טירען פון „תומכי אורחים" אין די שווערע מינוטען פון נויט און פער-צווייפלונג.

„תומכי אורחים" איילט מיט הילף. אויף פּסח און שבועות האָט „תומכי אורחים" פערטיילט א בער 1000 פאַ-מיליעס אונטערשטיצונגען אין געלד אין פּראָדוקטען און איבער 200 פערזאָנען איז איינגעאָרדנט געוואָרען אַ אומזי-סטע פּסח און שבועות-קוך.

ביי „תומכי אורחים" עקזיסטירט אַ שטענדיגע שבתים- און יום-טובים-קוך, וואו דער כבוד'ער אָרימער בעקומט עסען צו דער זאַט. די פערוואַלטונג וועט אויך בקרוב עפענען אַ טעגליכע קיך, וואו דער הונגעריגער אָרימאַן וועט פאַר 20 גראָשען בעקומען אַ מיטאָג מיט ברויט.

נישט קוקענדיג אויף דעם גרויסען דעפיציט, וואָס די קאַסע פון פעראיין האָט זייט נאָך די פּסח אַקציע ביז היינ-טיגען טאָג, איז „תומכי אורחים" גע-צוואונגען אויף פּילפאַכיג צו פערגרע-סערן איהר טעטיגקייט.

ווי נויטיג ס'איז אַ אומזיסט כשר'ע קיך אויף אַ גאַנצע וואָך, נישט נאָר אויף שבתים און יום-טובים, קען זיך יעדער איבערצייגען, ווען ער וועט נאָר איין מאָל בעזוכען די קיך אויף זאַ-כאָדניאַ 20, און ער וועט זעהן, ווי נויט ברעכט אייזען. וואָרום יעדעס מאָל, בעת דעם עסען פערטיילען, ווערט דער זאַל געשטורעמט פון די אָרימע, וועלכע קאָנען זיך נישט דערשלאָגען צו אַ צעטעל אין דער פעראיינס-קאַנצעלאַריע.

כדי ווייטער צו פיהרען און אויך דערצו נאָך צו פערגרעסערן די טע-טיגקייט אָרדענט איין די פערוואַלטונג פון „תומכי אורחים" אַ גאָרטען-פערווי-לונג אין העלענאָוו דעם זונטאָג דעם 21-טען אויגוסט ד. י.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער יודישער באַפעלקערונג: אונטערשטיצט מיט אַ ברייטער האַנד אונזער אונטער-נעהמונג.

געדענקט, אַז די אויגען פון די הונ-געריגע זענען צו אייך געווענדעט און זיי וואַרטען אויף אייער הילף!

ס'איז צו ערוואַרטען, אַז די לאָדזער יודישע באַפעלקערונג וועט אונזערע אונטערנעהמונגען ברייטהאַרציג אונטער-שטיצען און קומען אויף דער זונטאָג-דיגער פערווייליגונג אין העלענאָוו.

מיט דרך-ארץ

די פערוואַלטונג פון „תומכי אורחים" אין לאָדז.

זל. 25,000 –	80378
זל. 15.000 –	.4412
זל. 10 000 –	.35641 7525
זל. 5,000 –	.12082
זל. 3 000 –	38339 32098 27043 5704
זל. 2 000 –	61190 16605 10837 3034 70387
זל. 1 000 –	22063 13062 10698 4402 82522 72537 68354 65043 54169 49750 .104371 101260 94638 93196
זל. 600 –	33765 33251 7695 3795 65848 53005 61307 47728 47711 47629 101532 93350 88079 78011 67222 .104354
זל. 500 –	35446 22175 4617 931 661 68139 66216 64199 56891 36813 35554 88338 82290 79520 76342 73841 71133 .97140 94434

די טאַבעלע פון די געוואונענע קרנ'ם

קען מען דורכזעהן טעגליך פולשטענדיג אומזיסט פון 8 פריה ביז 7 אָווענד אין דער בעריהמטער גליקליכער, כ עס-טער און עלטסטער קאָלעקטור

E. Lichtenstein, Łódź, Piotrkowska 72, gmach Grand Hot.

Warszawa, Marszałkowska 146

אָדער אין די אָפּטיילונגען פון דער קאָלעקטור:

Bielańska 3, Krak. Przedm. 37

Królewska 43, Królewska 39, Nalewki 42.

Wilno: Wielka 44, tel. 425.

עס איז נאָך צו בעקומען לאָסען צו דער 5 טער קלאַס. די ציהונג דויערט ביז'ן 16-טען סעפּטעמבער ד. י. איינ-שליסליך. צו געוואונען קאָלאָסאַלע סו-מען. אַלע גרעסערע געווינסטען פאַלען געוועהנליך ביי אונז. 819

בעמערקונג: צוליב דעם גרויסען ערפאָלג, וואָס עס האָבען די לאָסען פון אונזער קאָלעקטור, זעהען מיר פאַראויס, אַז זיי וועלען בעשטימט אויספאַהלען, צוליב וואָס מיר בעטען אונזערע גליקלינען זיך וואָס שנעל-לער צו פערזעהן מיט אונזערע לאָסען. פּראָווינציאַלער קענען אַריינשיקען דעם בעטראָף פאַר די לאָסען אויף אונזער קאָנטאָ אין פּ. ק. אָ. פאַר וואַרשאָ – נומער 9.374; פאַר לאָדז נומער 64 209.

15-טע מ: ו כה-לאָטעריע

5-טע קל. 8-טער טאָג.

50.000 זל. נומער 18735.

פּראָצעס פון שוך סוחרים אין אַלט-שטאָדט.

אונטער'ן פאָרזיץ פון ה' פרידמאַן איז פאָרגעקומען די אָרגאַניזאַציאָנס-פערזאַמלונג פון שוך-סוחרים אין אַלט-שטאָדט. אין דער פערזאַמלונג האָבען זיך באַטייליגט ביז 50 מאַן. נאָכדעם, ווי ס'איז אָרומגערעדט געוואָרען די שווערע לאַגע פון די סוחרים איז בע-שלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ פער-איין און פאָרצושרייבען אַ פערזאַמלונג, אויף וועלכע ס'זאָל געוועהלט ווערען אַ פערוואַלטונג.

גיווינסטע אין לאָדז.

נעכטען, אין אַכטען ציהונגס-טאָג פון דער מלוכה-לאָטעריע איז געפאַלען דאָס געווינס פון 50 000 זלאָטעס אויפ'ן נו-מער 18735 און 2,000 זלאָטעס – אויפ'ן נומער 16605. די לאָזען זענען געקויפט געוואָרען אין דעם קאָנטאָר פון ה' סאַ-מועל ווייגבערג, פּעטריקאָווער 58.

אַרטיסט וואָלף זילבערבערג

אַנגאַזשירט אין לאָנדאָנער פּאַווי-ליאָן-טעאַטער.

ווי מיר האָבען שוין די טעג מיטגע-טיילט, וועט אין לאָנדאָן צוריק גע-עפענט דער יודישער פּאַוויליאָן-טעאַ-טער אונטער דער דירעקציע פון יאָזעף קעסלער. צווישען די ניי-אַנגאַזשירטע אַרטיסטען בעפינען זיך אין דער טרופּע אויך די לאָדזער קינסטלערין רות רע-נע און דער דיריגענט זור ביינעלמאַן.

איצט דערוויסען מיר זיך, אַז אין דער דאָזיגער טרופּע איז אויך אַנגאַ-זשירט געוואָרען אַלס רעזשיסער דער בעקאַנטער לאָדזער קינסטלער ה' וואָלף זילבערבערג, וועלכער גרייט-צו פאַר'ן פּאַוויליאָן טעאַטער אַ רייך רעפּערטואַר, אין יעלכען ער וועט זיך אויך בעטיי-ליגען.

דרינגענדע טעלעגראַמע!

נעכטען ביי דער ציהונג פון דער V טער קלאַס פון דער 15-טער מלוכה לאָטעריע זענען געפאַלען פאָלגענדע געווינסטען:

זל. 50.000 אויף נומער 18.735

2.000 " " 16.605

אין דער גרעסטער, גליקליכסטער און בילינסטער קאָלעקטור אין לאָדז פון

SAMUEL WAJNBERG

58 PIOTRKOWSKA 58

בענרעגיצטע צאָהל לאָזען נאָך צו בעקומען. איילט כל זמן ס'איז נאָך צייט.

די אמת'ע „סוחר'מעס"

האָבען בעהוכט און זיך „איינגעהאַנדעלט" בריליאַנטען.

(-) נעכטען נאַכמיטאָג זענען אין יובעליר-געשעפט פון ק. וואָלף (פּיעטר-קאָווער 156) אַריינגעקומען 2 עלעגאַנ-טע דאַמען און פערלאַנגט איינינע זאַכען. ווען דער יובעליר האָט אַרויסגעלענט אויפ'ן טיש אַ גאַנצע רייהע פינגערלעך און בראָשקעס, האָט איינע פון די דאַ-מען פערלאַנגט אַ בראָש, וואָס איז נישט פאַראַנען אין דער אויסשטעלונג אויפ'ן באַס.

דערווייל האָט די צווייטע אָרעפּנעצ-צוינען פון טיש אַ פּאָר ווערטזאַכען אויף 10.000 זלאָטעס.

די עלעגאַנטע „דאַמעס" האָבען זיך לאַנג געדונגען און גאָרנישט געקויפט. ערשט ווען זיי זענען אַוועקגעגאַנגען האָט ה' וואָלף בעמערקט, אַז עס פעהלען איינינע זאַכען.

פון די „סוחר'מעס" איז שוין אָבער קיין זכר נישט געבליבען. מ'האָט מיט-געטיילט דער פּאָליציי וועלכע האָט באַרנעהמען שריט צו ענטדעקען די גנב'טעס.

השבת אבידה

פאָהרענדיג פאַרגנגען מאָנטאָג ד. 9/8 מיט דעם צוג סקאַרזשיסק-טאָמאַשאָוו וואָס קומט נאָך לאָדז 13,25 האָב איך פערגעסען אַ פּעקעל מיט אַ טלית ותפלין, מיט נאָך זאַכען. בעטע דעם ער-ליכען פינדער דאָס אָבצוגעבען צו ה' מ. יאַסקאָוויטש פּיעטריקאָווער 33. 906

116 עס ווערען געזוכט

נייטאָרענס

צו דאַמען-וועש טאַנדעטע אויך אַ לערן-טעדעל צו ערפאַהרען אַלעקסאַנדראָווסקאַ 71 ביי שטערען אין געוועלב.

עס ווערט געזוכט אַ גוטער

אויספּרעסער

און אויך אַ קוואַליפיצירטער אונטער-מאַשינער צו מע-נער-מאַגאַזין-מאַרינאַרקעס זיך צו ווענדען ביי צעלצער, סאַלנאַ 11. 96

אַ קוואַליפיצירטע

נייהערין

אויף בעשטעלטע וועש ווערט געזוכט ביי ה. ראַדאַמסקי דרעוונאָווסקי 4. 999

Zaginiony został weksel na sumę zł. 100 z wystawienia J Wajnberg, płatny 23/X 27. na zlecenie D. Futerko. Weksel powyższy zostaje unieważniony. Znalazca zechce takowy zwrócić do p. Pasternaka, Cegielniana 11. 086

א נייהערין

אויף אַנ'אָבערלאָק צו צווי-טערס ווערט זאָפאָרט גע-ברויכט. ערפאָהרען אין אַדמיניסטראַציע „ו. ה."

מעטאַל-בעטען!

דרוטענע און געבעטע מאַט-ראַצען, קינדער-וואָגען בילינ און געוועהן גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)

זעמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 972

255 עס ווערט געזוכט

אַ נייערין אָדער אַ נייער אויף אָבערלאָק-מאַשינען צו ווענדען זיך זאָפאָרט, זאוואדזקאַ 22. וו. 2.

טריקאָ - וועש - נייטערס

אויף אָבערלאָק און אויף נייה-מאַשינען ווערט אַזוי פאָרט גע-זוכט סאַמיענגאַ 18 2-טען שטאָק. 520

כ'קויף

אלע סאָרטען אלטע ספרים און ש"ס'ן

צאָהל די בעסטע פּרייזען.

מען אָפּערטען זאָפאָרט זיך צו מעלדען 889

Hotel „MONOPOL" Zawadzka 7, m. 44

בעמ.: חומש, תורה ממימה צאָהל איך פון 60 ביז 70 זל.

עס ווערט געזוכט

הענדשקע-

אַרבייטער

אויף שליטען-מאַשין ביי

עהשטיין,

נאָוואָמיעסקאַ 7. 896

ס'ווערט געזוכט

אַ מאַנטער

און אַ לערן-יונגע ביי

זענדעל,

פּלאַץ-וואָלנאַשטשי 9 946

אַ מעבלירטע צימער

947

צו פערמיטען פאַר צווי יונגע-לייט אָדער פאַר צווי פרוילינס עס קען אויך זיין פאַר אַ פּאָר-פּאָלק מאַגאַזיניך צו ערפאַהרען קאָנסטאַנטינער 16 אין די צוקערינעבעי רייכענבערג

Akuszerka Kasy Chorych 196

Sara Lewkowicz

Ogrodowa 8

צוריקגעקעהרט.

און נעהמט אָן געבורטען פון דער קראַנקען-קאַסע און פּריוואַט

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהר-טער קונדשאַפט, אַז נאָך מיין צוריקקעהר, גרינדליכען רעמאָנט און פערגרעסערונג, האָב איך ערעפענט דעם

דאַמען-סאַלאָן,

איינגעאָרדענט לויט די נייעסטע היגיענישע און עסטעטישע פאָדערונגען.

אַכטונג! 7 נייע קאַבינען. אויסגעצייכענטער מאַניקיור. עמפּפעהלענדיג זיך דער געעהרטער קונדשאַפט, צייכענען מיר

M. i L. PILICHOWSCY

Cegielniana 53, w podwórzu. 918

פערלוירען געווארען.

עס זענען פערלוירען געוואָרען:

1 לאָס פון די 15-טע פּוילישע לאָטעריע 5. קלאַס נומער 2010

1	80758
1/4	21562
1/4	74713

דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען זיי צו געבען בעלוינונג אָפּצו-ברענגען. דען עס האָט פאַר איהם קיין ווערט. עס איז געמעלדען אין קאָמיסאַריאַט און אויך אין די גענעראַל-דירעקציע אין וואַרשע. אָפּצוברענגען אין קאָלעקטור-געשעפט א. בידערמאַן, פּעטריקאָווער 64. 626

קינאָ ERA
פרי־הער „פּלאַרא"
זאַװישאַ 22 (באַלוטי)

היינט און פאָלגענדע טעג! — א גרויסע פּרעמיערע!
די אויסערגעװעהנליכע דראַמע פון רוסישן לעבן אין 10 אַקטן א. ג.
אבּרעק זאַאור (Abrek Zaur)
אָדער דער קאַװקאַזער פּאַרטיזאַנט
די מוזיק איז ספּעציעל צוגעפּאַסט צום רוסישן פילם צונטער דער לייטונג פון ה' עסטרייכער. — אָנהויב פון די סעאַנסן װאָכנטאָג, פרייטאָג און מאָנטאָג 5 אַ זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 2 אַ זייגער נאָכמ. — — — פּאַסעפּאַרטוס און הנחה־בילעטן װערן שבת און זונטאָג אומגילטיק. 899

קינאָ־טעאַטער SYRENA
אַלעקסאַנדראָװ. 37 ט. 49-48

פון מיטװאָך, דעם 17־טן ד. ח. — גרויסער 14־אַקטיגער פּראָגראַם!
LON CHANEY
דער באַװאוסטער מייסטער פון דער מאַסקע, דער קינסטלער מיט הונדערט געשטאַלטן
אין דעם 10־אַקטיגן סענסאַציאָנעלן און העלסט־שפּאַנענדן בילד, װעלכעס האָט אַרויסגערופן אַ ריזיגן פורער ביי אַלע צושויער א. ג.
דאָס משוגעים־הויז
אויסער פּראָגראַם: אַ גאַנץ פרעהליכע קאָמעדיע
די הויפּט־ראָלע פון משוגעים־דאָקטאָר זיסקאָ, װעלכער װיל אָפּערירן אַ לעבעדיקן מענש, כ"י אַרויסצובאַקומען דאָס געהיימניש פון לעבן שפּילט Lon Chaney
די גרעסטע סענסאַציע פון סעזאָן! אַזעלכעס האָט לאָדז נאָך נישט געזעהן!
נערװעזע מענשן טאָרן דאָס בילד נישט זעהן!
אין 4 אַקטן מיט'ן אָנטייל פון די בעסטע אַמעריקאַנער קינאָ־אַרטיסטן. קירצליך קומט דער גרויסער שלאַגער „דער נס מיט די װעלף" (Cud Wilków)
היינט פרייטאָג אָנהויב 5.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 1 נאָכמ. פון 1 ביז 1,80 זענען די פּרייזן פון אַלע פּלעצער פאַר דערװאַקסענע 40 גר. פאַר קינדער 30 גר. ∴ פערגרעסערטער אָרקעסטער. דער זאַל איז מעכאַניש װענטילירט

סעקציע פון חתונה־מוזיקער — ביים פּראָפ. מוזיקער־פאַראיין פון דער פויל. רעפּ.
בעקאַנטמאַכונג!!!
דערמיט מאַכן מיר בעקאַנט די געעהרטע מחותנים, אַז די
סעקציע פון חתונה־מוזיקער
װאָס איז געגרינדעט געװאָרן ביים פּראָפ. מוזיקער־פאַראיין פון דער פויל. רעפּובל. אַבטיילונג אין לאָדז, פּיעטריקאַװער 79, טעל. 36 — שטעלט צו אויף חתונות ערשטקלאַסיגע אויסגעצייכנטע מוזיק־אַנסאַמבלען װי אויך דזשאַז־באַנד־אָרקעסטערס. די פּרייזן זענען צוגענגליך פאַר אַלע; פאַר אונפּערמעגליכע — אַ געהעריגער ראַבאַט. מיט אַכטונג — בעטן זיך איבערצייגן!
די סעקציע פון חתונה מוזיקער
ביים פּראָפ. מוזיקער־פאַראיין פון דער פויל. רעפּ. אַפּטיילונג אין לאָדז
פּעטריקאַװער 79, טעלעפאָן 56
פּעטריקאַװער 79 טעל. 36 — אַבטיילונג אין לאָדז

קינדער־װעגעלעד
מעטאַל בעטן; מאַטעראַצן געבעטעס און צו מעבל בעטן, „PATENT" ביליג און נעמען גוטע בעדינגונגען און „DOBROPOL"
Piotrk. 73 (אין הויף)
זעמטליכע רעפּעראַטורען װערן אָנגענומען. 987

בעקאַנטמאַכונג.
דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז מיין
גראַז־געשעפט איז געװאָרן איבערגעטראָגן פון פּעטריקאַװער 3 אויף אַנדראַיאַ 4
און איז געװאָרן בעדייטענד פערגרעסערט און פּראָזיציעהן מיט אַ גרויסע אויסװאַהל פון פּענסטער־גלאָז. כּנוהם און זעמטליכע גלאַז־ליפערונגען צוגענומען מיט פאַרשטענדליכע צו קאָנקורענץ־פּרייזן. מיט אַכטונג
H. KRÓL, Ogrodowa 4, tel. 39-09. 90:

יעדע היזרטין דאַרף זיך איז דעם צו איבערצייגן, אַז די װאַש־זייף
„POMORSKIE"
איז די שפּאָרעמסטע אין דער װירטשאַפט דורך איהר הויכע װערט פון געסטן פעטט.
צו באַקומען איבעראַל. 738

Gimnazjum Żeńskie Józefa ABA
w Łodzi, Zielona 10, tel. 22-12.
Zapisy uczenic do kl. od A do VI włącznie przyjmuje Sekretarjat gimnazjum codz. od d. 22 sierpnia 1927 r. w godz. 10-1.
Początek lekcji nieodwołalnie dnia 1 września r. b.
Dyrektor (–) J. AB.
UWAGA: W związku z reorganizacją klasy A ilość miejsc w tej klasie ograniczona 626

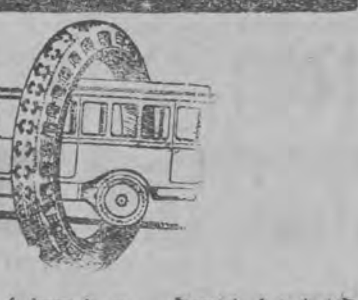
פרישער טראַנספּאָרט
MICHELIN
די בעסטע אַפּאָנעם מאַסיװען צו לאַסט־אויטאָ'ס — די ביליגסטע פּרייזן פלאַכע מאָדעלן.
PIRELLI
קאָנקורענץ־פּרייזן.
אויסנאַהמס־מאָדעלן:
Ford i Chevrolet
ס'זענען אָנגעקומען אַלע זעמטליכע טיילן. די פּרייזן רעדוצירט! אַקצעסאָריען. — גומי אויס אַרבייטונגען.
די ערשטע קויף־שטעלע:
Jener. repr. „BERSON" Narutowicza Nr. 16, telefon 28-30.

Z PEŁNEMI PRAWAMI (kategorja A)
Gimnazjum Żeńskie
MARJI HOCHSTEINOWEJ
Wólczańska 23, telefon 14-27.
דאָס איינשרייבן פון נייע שילערינס קומט פאָר טעגל. ד.
שול־געלד אין A־קלאַס 75 זל. קװאַרטאַלדיג. 940
ביים גימנאַזיום אַ „קינדער־היים" ביסטעם פּראָפ. מאָנטעסאָרי.

אַ צימער
פאַר צװיי יונגעלייט צום שלאָפן ביי אָרענטליכע פאַמיליע, בענעדיקטאַ 27, װי־סטימאַן. 903

רעכער
צו נייהען אויף דער מאַשין װערט אָנגענומען ביי
ג. נאַרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29

אַכטונג, ציימונגס־פערשפּרייטער!
מאָרגען שבת, דעם 20. אויגוסט ד.י., פּינקטליך 7 אַ זייגער אין אָװענד קומט פאָר אַן אויסערגעװעהנליכע
פערזאַמלונג
אין פאַראיינס־לאָקאַל, פּעטריקאַװער 66 מיט פאָלגענדן װיכטיגן טאָג־אָרדנונג:
1) צוליב װאָס װערט געריפן די יעצטיגע פערזאַמלונג?
2) געמיינזאַם זוכען אַן אויסװעג צו איבערערפּאָרמירען גענצליך דעם פאַראיין און איהם אַװעקשטעלן אויף פעסטע יסודות.
3) שאַפן אַ מעגליכקייט צו בעזייטיגן די בין־איצטיגע סכסוכים, װאָס הערשן אין אונזערע ריהען, װאָס דאָס האָט שוין געשאַפן אַ כאַאָס און אַ בעדראָטע עקזיסטענץ.
צוליב דער װיכטיגקייט פון טאָג־אָרדנונג, װערן די חברים געבעטן צאָהלרייך צו ערשיינען, װייל אין פאַל פון װייטערע אָפּאָזיציע מצד די חברים צו דער יעצטיגער פערזאַמלונג, װעט די פערװאַלטונג זיין געצװאונגען צו ציהען די װייטגעהענדיגסטע קאָנסעקװענצן. מיט אַכטונג די פערװאַלטונג.

מעכאַניש. שלאָסער־װערקשטעל
W. MACIASZEK
Łódź, ul. Pusta № 5.
מיר בויען: שפּול־מאַשינען, שלויך־שפּול־מאַשינען, טרייב מאַשינען, קרייץ־שפּול־מאַשינען, טריקאָט־שפּול־מאַשינען, נייע סיסטעמען. טרייב־מאַשינען אויף זיידע און שפּול־מאַשינען אויף זיידע. אויך זייד־מאַשינען צו גלאַנצן גאַרן, טראַנסמיסיעס, װי אויך פערשידענע מאַשין־רעפּעראַטורען און שװייסן פון פערשידענע מעטאַלען. 926

„ELEKTRON"
ŁÓDŹ, SIENKIEWICZA 39
SPRZEDAŻ MATERJAŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH PO CENACH UMIARKOWANYCH

בעקאַנטמאַכונג.
נייעסטע און מאָדערנסטע פאַלקעס װי אויך שייטלען
פון פּרימאַ האָר, גוטע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג.
בעקומט מען ביי מ. ראַדאַל, זשעלאַזנאַ 24.
אָנדולירען און מאַניקור. 915

1־טע לאָדזשער כעמישע פאַרבערײַ און פּוטער־גאַרבערײַ
W. SCHÖNMAN
ul. Gdańska 8, front, II piętro
נעהמט אָן צו פאַרבען אַלערלײַ פוטערס אויף מאָדערנע קאָלירען, װי אויך אויספּרישען אויף די געװעזענע קאָלירען לויט דעם נייעסטן ליפּציגער סיסטעם. דויערהאַפטע קאָלירען. צוגענגליכע פּרייזן. רייניגונג פון װייסע פוטערס.

Dr. St. Bibergal
11 MONIUSZKI 1
הויט און װענערישע קראַנקהייטען.
נעהמט אָן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אָװ.

שטיהל געבעטע
פערשידענע פאַסאָנען פון גאָבעלין, װי אויך גוט לעדער און מאַראָקאָ־צערגעטע שטעהט אויף לאַגער אין אַ גרויסן אינװענטאַר
װי אויך טאַפּעציר־געגענשטענדע
קאָמפּלעטן די נייעסטע פאַסאָנען, מאַטראַצן אין 3 גאַטונגען אויך צעקומט מען ביי מיר סאַלאָן־גאַרניטורלעך, אויף זייער־פאַטעליעם, װי אויך גאָנדאָלקעס, קאַנאַפּע־שלאַף, רונדע שטולן, פעלד־בעטעלעך, סטראַנזשינעס, אויך שטיהל צום פאָלסטערן פאַר טאַפּעצירער פערשידענע פאַסאָנען פון געסטעלן אויסגעאַרבייטן האָלץ
בעקומט איהר נאָר ביי — ג. לעװקאָװיטש, פּולנאָצנאַ 5

לעזט אויפמערקזאַם!
די מוואַוסטע פירמע פון אַ סך יאָהרען Z. Bocian האָט בעגינט דעם פערקויף פון מעבל
און טאַפּעציר־אויסאַרבייטונגען אויף פּעטריקאַװער 41 (אין הויף)
צו בעקװעמליכקייטן פון די ברייטע מאַסן פון פּובליקום, פון די איינפאַכסטע איינצעלנע מעבעל־שטיקער ביז צו גאַנצע איינריכטונגען.
צוגענגליכסטע בעקװעמסטע בעדינגונגען
פּרייזן! אָפּצאָלונג, ס'װערן אָנגענומען אַלערלײַ בעשטעלונגען. 907

CASINO

הײנט גרויסע פרעמיערע!
גרויסער 2-שעה'דיגער פראגראם!
I.

דער ליבלינג פון די קינא-באזוכער און לעזער, דער בארימטער קינא-שוישפילער

HARRY Liedtke

אין זײן נײעסטער קרעאציע, אין דער גרויסער ליבעס-דראמע אין 8 אקטן:

די געליבטע

הײנט גרויסע פרעמיערע!
גרויסער 2-שעה'דיגער פראגראם!
II.

גרויסע מעכטיגע דראמע אין 10 אקטן אויפ'ן גרונד פון די איבערלעבונגען פון א שײנער אינטערעסאנטער פרוי, װעלכע איז צוליב א טראגישן איבערלעבונג פון מאן צו מאן א.ז.וו.

פון מאן צו מאן

די זאך שפילט זיך אפ אין ניו-יארק, פאריז, בערלין, אויפ'ן דעק פון א גרויסער ים-שיף, ווי אויך אויף די מאדערנסטע אמעריקאנער פלאזשעס. איבערראשט פון די נייעסטע מאדעס.

— מיט די — **Ellen Richter** — אין דער הויפט-ראלע.
וואונדערשעהנע

אנהויב פון די סעאנסן שבת און זונטאג האלב 2 נאכמיטאג, פון האלב 2 ביז 3 נאכמיטאג זענען די פרייזן פון אלע פלעצער 50 גר. און 1 זל.
דער זאל איז מצוינדיש ווענטילירט. — גרויסער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. האנטער. — דער זאל איז מצוינדיש ווענטילירט.

LUNA

הײנט פראכטפולע פרעמיערע!
פרייזן פון די פלעצער פון 50 גראשן אן
אויף אלע סעאנסן!

ביליגע וואר! ביליגע וואר!

די פערד-רייטערין פון צירק בארנום

גרויסע צירק-עפאפעע, געשפילט אויף אויטענטישע געשעהענישן, וועלכע האבן זיך פאסירט אין איינעם פון די גרעסטע אמעריקאנער צירק בארנום

— אין די הויפט ראלן: **PAT O'MALLEY** אלס גלאדיאטאר און געיע פון רוימישע קיסרונגען — **MARION NIXON** אלס פרינצעס · באלעריני פון ריעסיגן וועלט-צירק

דער זאל איז מצוינדיש ווענטילירט. — סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לירוער. — דער זאל איז מצוינדיש ווענטילירט.

אין די זאלן פון
GRAND-KINO
פיעטריקאווער 72 — 819
רעווי-טעאטער
„MIRAŻ"

שבת און זונטאג באלעט

האללא, האללא!
וועט שפילן דער ארקעסטער.
אנסאמבל מיט 20 יאהר צירק
א בילדער אויסג. דורכ'ן אנסאמבל.
Duet Tomaszewskich
לידער און אויסצוגן פון אפערעטקעס.
Jerzy Welin
שעהנע און כאראקטעריסטישע לידער.

Defraudant
קאמעדיע פון געלעבטער אויפ'ן דראם, בארען, מאן, ווייב, ארמוט, און ווירט.
Poraj-Porecka
לידער און ראמאנסן.
Duet Żwirskich
פערעס, כאראקטעריסטישע סצענקעס.
סרע... אין דער...
עס... מוזיק, אינסצעניזאציע

פאר נישט-נערוועזע „די צווי" און „זי צווי"
Edward Rej
שטיקלעך און שמאנצעטעס.
טענץ. **Duet Kaniewskich**
Bazyli Kuszakiewicz
רוס. „טשאסטושקעס" בײ דער גיטארע.
אין מאריץ דעזערטיר ...
קאמעדיע פון געלעבטער אין 2 אקטן.
מאריק, קובוש און דארא.

Anetta Kar
פיקאנטע לידער.
די רולעט פון פערנטעניטע
שאמפענער פינאל אויסג. דורכן אנסאמבל
קאנפערענסיער. **טאמאשעווסקי.**
קינסטל. לײטער: **עדווארד רעי.**
ארקעסטער אונטער'ן דיריגענט **ר. קאנטאר.**
בײם פארטעפיאן **מ. פאשינסקי.**

אנהויב פון די פארשטעלונגען 6, 8 און 10 אין אווענט. זונטאג 4, 6, 8 און 10 אין אווענט. בעת דער פארשטעלונג ווערט דאס פובליקום נישט אריינגעלאזט אין זאל. אויף דער ערשטער פארשטעלונג זענען די פרייזן נידריגע.

TEATR-SWIETLNY NOWOSCI
Piotrkowska, róg Głównej.

הײנט — גרויסער דאפעלטער פראגראם!

1) # בײדער שוועל פון דער תליה

גרויסע דראמע, וואס אילוסטרירט דאס וואהנזינניגקייט פון א ראפינירטער פרוי, טראגישע איבערלעבנישן פון א מאן און דאס געפעהרליכע נעיגע נאכ'ן ליבהאבער-מערדער.

2) „דער קרבן פון דער נאכט" אין דער הויפט-ראלע דער וועלט-בעריהמטער טראגיק **Conrad VEIDT**

נעוו. פרייזן פון 50 גר. ביז 1.50 זל. אנהויב פון די סעאנסן: 30 5 נ"מ שבת 4 נאכמ. זונטאג - 3 א זייגער. לעצטער סעאנס 9.30 אין אווענט.

צו יעדן בילעט ווערט צוגעגעבן (אויסער צו 3. פלעצער אויפ'ן 1. סעאנס) אומזיסטע הופאנעם אויף חערעפולע פרעמיעס, וועלכע זענען אויסגעשטעלט אין טעאטער לאקאל.

KINO CZARY

הײנט סענסאציא-נעלע פרעמיערע!

„די גיהנום'דיגע אינטריגע"

סענסאצ. דראמא אין 8 אקטן.

דער פילם איז דעדיצירט פאר קינדער און יוגנט. — אין דער הויפט-ראלע: **ART ACCORD**

וועלכער ווערט אנגערופן דער מענש מיט שטאהלענע נערווען מיט זײן פענאמענאלן פערד „Rawen" און דעם בעריהמטן הונט „Rex".

ערשטקלאסיגע סענסאציעס! פאסירונגען פון אינדיאנער קאוובאי'ס! פענאמענאלע פערד-שפרונגען! סוף-עידער געפאהרן! פארגרעסערטער קאנצערט.

אכטונג, הוטעל-מאכער!

סאמערט נעוואכט **כאלופניקעס**

בײ דער הוטעל-מאכער-ברענגשט,
ווי אויך לערן-יונגלעך
בײ **כ. אליסמן, נאוואמיעסקא 4.**
266

Mozes Rozenfeld i Syn!

יעדער ווער עס איז א לאדויער
וויסן אלע שוין דערפון
אז די בעסטע זאקען-פירמע
איז דאך ראזענפעלד און זון.

נומער 5 דארט אויף זאוואדזקא
איז דאך ראזענפעלד בעקאנט
אז ער איינער ארבײט זאקען
דויערהאפטיג, עלעגאנט.

ס'איז די פירמע פאר ערשטקלאסיג
לאנג אין לאדז שוין אנערקענט
ווער עס קויפט בײ ראזענפעלד'ן
בלייבט שוין שטענדיג זײן קליענט.

נאר פון ראזענפעלד די זאקען
אין פאר דאמען א גענוס,
ווייל זײ לייכטען, ווייל זײ רײצען,
ווייל זײ מאכען שלאנק דעם פוס.
941

אונטער'ן נאמען
„מאדערנע ערציהונג"
שול-פארבערייטונגס-אנשטאלט
פאר קינדער פון 4 ביז 7 יאהר. געפיהרט דורך דער דיפלאמירטער אבסאלווענטין פון הויכער פעדאגאגיום לויט'ן סיסטעם ווערט ערעפנט פון 1. סעפטעמבער אויף **פאמארסקא 18 MARJI MONTESSORI** (שרערגיע) געבײדע אין גרויסען פארק און גארטען.
איינשרײבונגען נעמט אן די קאנצעלאריע פון נאכמיטאג פון 5—7 אוו.

קויפט
נאר פון דער ערשטער האנד
אטאמאנען, זאפעס, מאטראצען, שטיהל בעקווע אצהר ביליגער מיט 50% ביליגער און 100% בעסער אויף ראטעס און בארצאהלונג נאר אין טאפעציר-געשעפט פון
M. Pokojek, Rzgowska 33.

WYŻSZE ŻEŃSKIE GIMNAZJUM KLARY WOLFSONOWEJ
Pomorska 18 (dawniej Średnia)

די קאנצעלאריע (פריוואט וו. פון פר' וואלפזאן) אויף זאוואדזקא 23
נעמט אן פון 4 ביז 6 נאכמיטאג. 956
פון 15. אויגוסט אין גימנאזיע פון 10—1 מיטאג און פון 4—6 נאכמ.

Z prawami gimnazjów państwowych
8-kl. Gimnazjum Żeńskie
Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej
18 POŁUDNIOWA 18

Zapisy nowych uczenic do wszystkich klas **wyższego gimnazjum** oraz do klas gimnazjum niższego i wstępnych, przyjmuje kancelarja codziennie **od 5 do godz. 8 wiecz.** Do klas A i B przyjmowani **są i chłopcy.** Przy gimnazjum **wzorowa szkoła freblowa.**
Egzaminy wstępne i początek lekcji dnia 1 września. 006

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
T-WA SZERZ. OŚWIATY i WIEDZY TECHN. WŚRÓD ŻYDÓW
w ŁODZI, POMORSKA 46/48, 942

Wydziały: **El. Mechaniczny, El. Techniczny i Tkacki.**
Zapisy kandydatów przyjmuje kancelarja szkoły codziennie prócz sobót i świąt od godz. 10-2 pp. Egzaminy wstępne oraz zajęcia w szkole rozpoczynają się dnia 1-go września.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz.. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.